

Αρ. 45176

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
Α' ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ

ΜΕΤΑ

Σταματίαδου

ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ, ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ, ΣΧΟΛΙΩΝ, ΝΟΗΜΑΤΟΣ
Κ. Α. Π.

κατὰ μεθοδικὰς ἐνότητας

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΗΛΙΑΣ Ν. ΔΙΚΑΙΟΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

5 — ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ — 5

1921

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ Α' ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Τὸ κείμενον καὶ ἐνταῦθα, ὅπως καὶ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς λόγοις, παρελάβομεν ἐκ τῶν καλυτέρων ἐκδόσεων, ἀπεκαθήραμεν δ' αὐτὸ ἀπὸ παντὸς σκοτεινοῦ καὶ ἀμφιβόλου χωρίου προκρίναντες τὰς ἀπλουστεράς γραφάς καὶ διορθώσαντες τὴν ἐλαττωματικὴν στίξιν χάριν τῶν μαθητῶν.

Ἐν δὲ τῇ ἐρμηνείᾳ εἶχομεν καὶ ἐνταῦθα ὑπ' ὄψει τὰς σπουδαιοτέρας ἡμετέρας τε καὶ ξένας ἐκδόσεις καὶ τὰς ἰδίας ἡμῶν σημειώσεις καὶ παρατηρήσεις.

Τὴν δ' ὅλην ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν διετάξαμεν καὶ ἐνταῦθα χάριν τῶν μαθητῶν ὧδε:

1) Προετάξαμεν βραγεῖαν εἰσαγωγὴν, διαίρεσιν καὶ ἀνάλυσιν τοῦ λόγου·

2) Δηρέσαμεν τὸν λόγον εἰς μεγαλυτέρας καὶ μικροτέρας μεθοδικὰς ἐνότητας, κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς Παιδαγωγικῆς, θέσαντες ἰδίαν ἐπιγραφὴν ἐφ' ἐκάστης τούτων·

3) Ἐξηγάγομεν ἰδιαίτερος τὸ νόημα ἐκάστης μεθοδικῆς ἐνότητος·

4) Παρεπέμφαμεν πολλάκις τὸν μαθητὴν χάριν συντομίας καὶ πρὸς ἄσκησιν εἰς τὸ ἐγκεκριμένον Ἑλληνικὸν Συντακτικὸν τοῦ Κατεβαίνη·

5) Παρεθέσαμεν ἰδιαίτερος πρὸς ἀπομνημόνευσιν τὰ γνωμικὰ τοῦ Α' Ὀλυμπιακοῦ—καὶ

6) Προσεθήκαμεν ἐν τέλει πιστὴν καλλιτεχνικὴν κατὰ λέξιν ἄμα καὶ κατ' ἐννοίαν μετάφρασιν τοῦ λόγου, δι' οὗς λόγους ἐπράξαμεν τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς. Ἴνα δὲ γίνηται καλὴ χρῆσις αὐτῆς ἀπεχωρίσαμεν αὐτήν, ὡς καὶ τὰ σχόλια, ἀπὸ τοῦ κειμένου· διὰ ἀραιότερων δὲ γραμμάτων καὶ διὰ παρενθέσεων ἐν αὐτῇ συνεπληρώσαμεν τὸ νόημα τοῦ κειμένου πρὸς τελείαν κατανόησιν αὐτοῦ.

Διὰ τῆς τοιαύτης συντόμου, περιεκτικῆς καὶ μεθοδικῆς ἐργασίας νομίζομεν ὅτι οὐκ ὀλίγον βοηθοῦμεν τοὺς μαθητὰς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν παρέχοντες αὐτοῖς καὶ τέλειον καὶ εὖωνον βοήθημα ἐν τῇ κατ' ἰδίαν μελέτῃ αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1914.

Ὁ γράψας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΟΛΥΝΘΙΑΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

Ὀλυνθιακοὶ λόγοι ὀνομάζονται τρεῖς ἐκ τῶν σπουδαιότερων πολιτικῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους, διότι ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐκφώνησιν αὐτῶν ἔδωκεν ἢ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ χερσονήσῳ πόλις Ὀλυνθός, μία τῶν πολλῶν ἐκεῖ ἀποικιῶν τῶν Εὐβοέων.

Ὁ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὑποτάξας ἀπὸ τοῦ 358 καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ 351 τοὺς Παίονας, τοὺς Ἰλλυριοὺς, τὴν Ἀμφίπολιν, τὴν Πύδναν, τὴν Ποτίδαιαν, τοὺς Φιλίππους, τὴν Μεθώνην, πολλὰς Θεσσαλικὰς, Θρακικὰς καὶ Ἰλλυρικὰς πόλεις, ἐξεστράτευσε τέλος ἐν ἔτει 351 καὶ κατὰ τῆς Ὀλύνθου, ἀκμαζούσης καὶ προΐσταμένης τότε τῶν λοιπῶν Χαλκιδικῶν πόλεων, καὶ ἐνήργησε κατ' αὐτῆς στρατιωτικὴν ἐπίδειξιν πρὸς ἐκφοβισμόν· κατὰ δὲ τὸ θέρος τοῦ 349 ἐπανελθὼν ἐπολιόρησέ τινας τῶν Χαλκιδικῶν πόλεων σκοπῶν νὰ βαδίσῃ καὶ κατὰ τῆς Ὀλύνθου. Τότε οἱ Ὀλύνθιοι φοβηθέντες συνεμάχησαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν αὐτῶν.

Τότε ὁ Δημοσθένης συνηγορῶν θερμοῶς ὑπὲρ τῆς ἀποστολῆς τῆς βοηθείας ταύτης ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Πνυκὸς τὸν Α΄ Ὀλυνθιακὸν λόγον, βραδύτερον δὲ τὸν Β΄ καὶ κατόπιν τὸν Γ΄.

Α' ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ

Ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἐκφωνηθέντι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος τοῦ 349 π. Χ. ἔτους, ὁ Δημοσθένης ποιούμενος ἐκκλησιν εἰς τὴν φιλοπατρίαν τῶν Ἀθηναίων ὑποδεικνύει εἰς αὐτοὺς καὶ ἐξάγει τὸ κατάλληλον τῆς παρουσιαζομένης εἰς αὐτοὺς μοναδικῆς εὐκαιρίας καὶ συμβουλεύει αὐτοὺς νὰ σπεύσωσι νὰ ἀποστείλωσι τὴν ὑπὸ τῶν Ὀλυνθίων ζητουμένην βοήθειαν, ἐπωφελούμενοι τῆς καταλλήλου ταύτης εὐκαιρίας, ὅπως ταπεινώσωσι τὸν ὄλον ἐπικινδύνως ἀύξανόμενον Φίλιππον καὶ διορθώσωσι τὰ προηγούμενα σφάλματα αὐτῶν, δι' ἃ ἀπώλεσαν τὴν Ἀμφίπολιν καὶ ἄλλας κτήσεις. Ὑποδεικνύει τὸν ἐκ τοῦ ἀύξανόμενου Φιλίππου κίνδυνον κρούων ἅμα τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς, καθορίζει τὸ ποσόν, τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον ἀποστολῆς τῆς ἀποσταλησομένης εἰς Ὀλυνθον καὶ Μακεδονίαν διπλῆς βοηθείας, συμβουλεύει τὴν σκοπιμωτέραν χρῆσιν τῶν στρατιωτικῶν χρημάτων προτείνων ἐμμέσως τὴν μετατροπὴν τῶν θεωρικῶν χρημάτων εἰς στρατιωτικά, ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι εὐκόλον νὰ καταπολεμηθῇ ὁ Φίλιππος ἂν ἐστρατεύσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι αὐτοπροσώπως καὶ ἀκολουθήσωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ προτεινόμενα μέτρα νὰ στείλωσι δύο στρατιάς κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ νὰ ἐπεκτείνωσι τὸ θέατρον τοῦ πολέμου εἰς ὅλην τὴν Μακεδονίαν.

Οἱ Ἀθηναῖοι, πεισθέντες ἐκ τοῦ λόγου τούτου τοῦ Δημοσθένους, ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσι τὴν βοήθειαν κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ῥήτορος, ἀλλ' ἐβράδυναν νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἀπόφασιν τῶν ταύτην, τὸ μὲν ἔνεκα τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς τότε ἀδρανείας, τὸ δὲ ἔνεκα τοῦ δισταγμοῦ, ὃν οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Δημοσθένους ἐνέβαλον αὐτοῖς περὶ τοῦ θνητοῦ τῆς ἐπιτυχίας τῶν. Μόλις δὲ κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους τούτου ἀπέ-

στειλαν 2 χιλιάδας μισθοφόρους και 38 τριήρεις υπό τὸν στρατηγὸν Χάρητα. (ιδ. Β' Ὀλυνθιακόν).

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ Α' ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΥ

Α' ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ	§ 1.		
Β' ΔΙΗΓΗΣΙΣ (§ 2—28)		} α' μέρος § 2—16. β' » § 16—21. γ' » § 21—28.	
Γ' ΕΠΙΛΟΓΟΣ	§ 28.		

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΟΥ Α' ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΥ

Α' ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 1. ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ὁ ρήτωρ ἐπαινῶν τοὺς Ἀθηναίους ὡς φιλοπάτριδας καὶ ἑξαιρῶν ἅμα τὴν περὶ ἧς πρόκειται ὑπόθεσιν προτρέπει αὐτοὺς νάκούσωσι προθύμως πάντας τοὺς ρήτορας ἵνα ἐκ τῶν πολλῶν ἐκλέξωσι τὴν ἀρίστην γνώμην πρὸς ὠφέλειαν αὐτῶν.

Β' ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΗΓΗΣΕΩΣ

§ 2-16. ΜΕΣΑ Η ΛΟΓΟΙ ΔΙΩΝ Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΠΕΙΘΕΙ ΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΩΣΙ ΤΟΥΣ ΟΛΥΝΘΙΟΥΣ

§ 2 καὶ 3. Εἶναι εὐκαιρία ταχείας καὶ ἀμέσου δράσεως τῶν Ἀθηναίων ὑπὲρ τῆς Ὀλύνθου καὶ κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ ἀνάγκη ἀποστολῆς βοηθείας ὑπὲρ αὐτῆς μήπως ὁ πανούργος Φίλιππος ἐξαπατήσῃ τοὺς Ὀλυνθίους.

§ 4 καὶ 5. Δυσκόλως ὁ Φ. θὰ ἀπατήσῃ τοὺς Ὀλυνθίους,

διότι ἡ θέσις αὐτοῦ ὡς μονάρχου στρατηγοῦ δὲν εἶναι τόσον καλὴ καὶ οὐδεὶς ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν ὡς τύραννον.

§ 6—12. Ἀνάγκη ἀποστολῆς τῆς βοηθείας, αὐτοπροσώπου ἐκστρατείας καὶ εἰσφορᾶς χρημάτων (§ 6), πρῶτον διότι ὅ,τι πρὸ πολλοῦ οἱ Ἀθ. ἐζήτουν ἐγένετο ἤδη ἀφ' ἑαυτοῦ, τ. ἔ. οἱ Ὀλύνθιοι ἐγένοντο ἐχθροὶ τοῦ Φ. (§ 7), δεύτερον διότι δὲν πρέπει νάπολεσθῇ τοιαύτη εὐκαιρία καὶ νά ἐπαναληφθῶσι τὰ προηγούμενα σφάλματα τῶν Ἀθ. δι' ἡνὲξήθη ὁ Φ. (§ 8 καὶ 9), τρίτον διότι δὲν πρέπει νά παραβλέψωσιν οἱ Ἀθ. τὴν εὐμένειαν τῶν θεῶν, ἀλλὰ νά ἐπωφεληθῶσιν αὐτῆς ὅπως ἀποτρέψωσι τὸ ἐκ τῶν πεπραγμένων ὄνειδος αὐτῶν (§ 10 καὶ 11), καὶ τέταρτον διότι, ἂν ὁ Φ. διὰ τῆς δραστηριότητός του καταστρέψῃ τὴν Ὀλυνθον, θὰ ἐπέλθῃ καὶ κατὰ τῆς Ἀτικῆς καὶ θὰ ἀποστερήσῃ ἡμᾶς καὶ τῆς πατρῴας κληρονομίας, ὥσπερ οἱ τοκογλύφοι (§ 12, 13, 14 καὶ 15).

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΗΓΗΣΕΩΣ

§ 16—21. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

§ 16. Προκειμένου νά συμβουλευσῇ ὁ ῥήτωρ τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῶν μέσων τῆς ἀποστολῆς τῆς περὶ ἧς πρόκειται βοηθείας ἐκφράζει προοιμιακῶς ἐνταῦθα τὴν ἑαυτοῦ γνώμην μετὰ παρρησίας καὶ ἄνευ τινὸς ἰδιοτελείας.

§ 17 καὶ 18. Δύο δυνάμεις πρέπει νάποστείλωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, μίαν πρὸς βοήθειαν τῆς Ὀλύνθου καὶ μίαν πρὸς βλάβην τῆς χώρας τοῦ Φιλίππου, ἄλλως εἶναι φόβος νά ἀποτύχωσιν.

§ 19 καὶ 20. Προκειμένου περὶ ἔξειρέσεως χρημάτων ἢ πρέπει νά μεταχειρισθῶσι τὰ θεωρικὰ χρήματα ὡς στρατιωτικὰ ἢ νά συνεισφέρωσι πάντες ἐξ ἰδίων, διότι ἄνευ χρημάτων οὐδὲν γίνεται.

ΤΡΙΤΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΗΓΗΣΕΩΣ

§ 21—28. ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΣΤΕΡΑ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΔΙ' ΟΥΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΣΤΕΙΛΩΣΙΝ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΤΗΝ ΒΟΗΘΕΙΑΝ.

Τὸ μέρος τοῦτο ἀντίστοιχον ὄν πρὸς τὸ πρῶτον εἶναι λεπτομερεστέρα ἀνάπτυξις ἐκείνου κ.λ.π.

§ 21, 22 καὶ 23. Ἡ βοήθεια πρέπει νὰ ἀποσταλῆ ὡς εἶπον, διότι ἡ θέσις τοῦ Φιλίππου εἶναι δύσκολος διὰ τὴν ἀποτυχίαν του κατὰ τῆς Ὀλύμπου, διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν Θεσσαλῶν καὶ διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῶν Παιόνων, Ἰλλυριῶν, Θρακῶν, Ἡπειρωτῶν κ.λ.π.

§ 24. Ὅθεν ἐπωφεληθῆτε τῆς δυσχερείας αὐτῆς τοῦ Φ., ἥτις εἶναι εὐκαιρία κατάλληλος δι' ἡμᾶς, καὶ κτυπήσατε αὐτὸν ὅπως καὶ ἐκεῖνος θὰ ἐκτύπα ἡμᾶς ἂν εὕρισκε τοιαύτην εὐκαιρίαν.

§ 25 καὶ 26. Πρέπει νὰ σταλῆ ἡ βοήθεια, ὡς εἶπον, διότι, ἂν οἱ Ὀλύμπιοι νικήσωσιν, αὐτοὶ θὰ βλάψωσι καὶ τὸν Φ., ἂν δὲ ὁ Φ. νικήσῃ, τότε μετὰ τῶν Ὀλυμπίων θὰ κινδυνεύσωμεν καὶ ἡμεῖς μὴ ἔχοντες ἰκανοὺς βοηθοὺς καὶ συμμάχους.

§ 27. Πρέπει νὰ σταλῆ ἡ βοήθεια, ὡς εἶπον, διότι ἐκεῖ μᾶς συμφέρει νὰ γίνῃ ὁ πόλεμος καὶ ὄχι ἐδῶ πρὸς ἀποφυγὴν καταστροφῶν τῆς χώρας μας καὶ κατασχύνης ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν μας ἂν καταπατήσωσι τὴν Ἀττικὴν.

Γ' ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 28. ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Ἐν τῷ ἐπιλόγῳ ὁ ῥήτωρ συγκεφαλαίων τὰ εἰρημμένα περὶ βοηθείας καὶ ἀπομακρύνσεως τοῦ πολέμου ἐκ τῆς Ἀττικῆς, ὑποδεικνύει τὸ συμφέρον τῶν Ἀθηναίων καὶ ποιούμενος

ἔκκλησιν πρὸς τοὺς πλουσίους, τοὺς νέους καὶ τοὺς ῥήτορας, οὓς προσκαλεῖ πάντας ὁμοῦ νὰ συντρέξωσι πρὸς σωτηρίαν καὶ δόξαν τῆς πόλεως, καταλήγει εἰς διάθερμον εὐχὴν ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου πρὸς ὠφέλειαν πάντων.

ΓΝΩΜΙΚΑ ΕΝ ΤΩΙ Α΄ ΟΛΥΝΘΙΑΚΩΙ

§ 5. Ἄπιστον ταῖς πολιτείαις ἢ τυραννίς, ἄλλως τε καὶ ὁμορον χώραν ἔχουσιν.

§ 11. Πρὸς τὸ τελευταῖον ἐκβάν ἕκαστον τῶν ὑπαρξάντων κρίνεται.

§ 15. Οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον, ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν.

§ 20. Δεῖ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων.

§ 22. Τὰ τῶν Θετταλῶν ἄπιστα φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις.

§ 23. Τὸ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται.—καὶ—

Πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξει τάχα τὸ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι.

§ 27. Ἡ τῶν πραγμάτων ἀισχύνη οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς γεσώφροσιν.

§ 28. Ὅποι' ἂν τὸς ἀνθρώπους περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων γίνονται.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α΄.

1. Ἄντι πολλῶν ἄν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο τὸ μέλλον συν-οίσειν τῇ πόλει περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλευ-μένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον εἴ τι χρησιμον ἐσκεμ-μένος ἦκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνόις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, ὥστ' ἐξ ἀπάντων ὀφείδειν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἴρεσιν γενέσθαι.

2. Ὁ μὲν οὖν παρῶν καιρός, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνήν· ἀφίεις ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φρον-τίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὄντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. Ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθὲνδε βοηθήσετε καὶ μὴ πάθητε ταῦτόν ὅπερ καὶ πρότερον, πρᾶγμα δὲ πέμπειν, ἣτις ταῦτ' ἔρει καὶ παρέσται τοῖς πράγμασιν· ἔως ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲν εἰκῶν (ἦνίκ' ἂν τύχη), τὰ δ' ἀπειλῶν (ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο), τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλον καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμε-

τέραν, τρέψη τε καὶ παρασπάσῃται τι τῶν ὄλων πραγμάτων.

4. Οὐ μὴν ἄλλ' ἐπεικῶς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦθ', ὀδυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων καὶ βέλτιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκείνων ἓνα ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῶ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγάς, ὡς ἂν ἐκεῖνος ποιήσαιτο ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει.

5. Δῆλον γὰρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδ' ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν ἅ τ' Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ Πυδναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως ἄπιστον, οἴμαι, ταῖς πολιτείαις ἢ τυραννίς, ἄλλως τε κὰν ὁμορον χώραν ἔχωσιν.

6. Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τᾷλλ' ἃ προσήκει πάντα ἐνθυμουμένους φημί δεῖν ἐθελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, εἴπερ ποτε, καὶ νῦν, χρήματα εἰσφέροντας προθύμως καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας καὶ μηδὲν ἐλλείποντας· οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται.

7. Νυνὶ γάρ, ὃ πάντες ἐθρύλουν τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῆσαι δεῖν Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι· εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι τουταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως, ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἐχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν.

8. Οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπετωκότα καιρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταῦτ' ὅπερ ἤδη πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. Εἰ γάρ, ὅθ' ἤκομεν Εὐβοεῦσι βεβοηθηκότες καὶ παρήσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἴεραξ καὶ Στρα-

τοκλῆς ἐπὶ τοῦτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἦνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων σωτηρίας, εἶχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτε ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων.

9. Καὶ πάλιν, ἠνίκα Πύδνα, Ποτίδαια, Μεθώνη, Παγασαί, τᾶλλα, ἴνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατριβῶ, πολιορκούμενα ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἐνὶ τῷ πρώτῳ προθύμῳ καὶ ὡς προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν αὐτοί, ῥάονι καὶ πολὺ ταπεινότερον νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίπῳ. Νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν αἰεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντα αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ἠξήσαμεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικούτον ἡλικὸς οὐδεὶς ποῦ βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. Νυνὶ δὲ δὴ καιρὸς ἴκει τις, οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων, αὐτόματος τῇ πόλει, ὅς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προτέρων ἐκείνων.

10. Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπεργμένων καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως· τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἂν τις θεῖη δικαίως, τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τινα ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν βουλόμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ' ἂν ἔγωγε θείην.

11. Ἄλλ', οἶμαι, παρόμοιόν ἐστιν ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γὰρ ὅσα ἂν τις λάβῃ καὶ σώσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃ, συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνησθαι τὴν χάριν. Καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως, οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς οὐδ' εἰ συνέβῃ τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστὸν μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστον τῶν προὑπαρξάντων κρίνεται. Διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες

Ἀθηναῖοι, φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα.

12. Εἰ δὲ προησόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἴτ' Ὀλυνθον ἐκεῖνος καταστρέφεται, φρασάτω τις ἔμοι τί τὸ κωλύον ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι βούλεται. Ἄρα λογίζεται τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον δι' ὃν μέγας γέγονεν ἀσθενῆς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; Τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβὼν μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτίδαιαν, Μεθώνην αὔθις, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη· 13 μετὰ ταῦτα Φεράς, Παγασάς, Μαγνησίαν, πάνθ' ὃν ἐβούλετο εὐτρεπίσας τρόπον ὄχετ' εἰς Θρόακην· εἴτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλὼν, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἠσθένησε· πάλιν ῥάϊσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐθύς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησε, τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παραλείπω στρατείας.

14. Τί οὖν, τις ἂν εἴποι, ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; Ἴνα γινῶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἰσθησθε ἀμφοτέρω, καὶ τὸ προῖεσθαι καθ' ἕκαστον αἰεὶ τι τῶν πραγμάτων ὡς ἀλυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ἣ χρῆται καὶ συζῆ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἠσυχίαν σήσει. Εἰ δ' ὁ μὲν ὡς αἰεὶ τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν ἐγνωκῶς ἔσται, ὑμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πραγμάτων, σκοπεῖσθε εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτήσαι.

15. Πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἤξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν; Ἄλλὰ μὴν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὑστερον καὶ τῶν ἀρχαίων, ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρραθυμηκότες καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ

καὶ χαλεπά, ὧν οὐκ ἐβουλόμεθα, ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

16. Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φῆσαι τις ἂν ῥάδιον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅτι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. Ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, ἂν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῆ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦνθ' ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ἡμῖν συμφέρειν ἡγοῦμαι.

17. Φημὶ δὴ διχῆ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σφῆζειν καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν καὶ τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τριήρεσι καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλιγορήσετε, ὀκνῶ μὴ μάταιος ὑμῖν ἡ στρατεία γένηται.

18. Εἴτε γάρ, ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων, ὑπομείνας τοῦτο, Ὀλυνθον παραστήσεται, ῥαδίως ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὀλυνθον, ἀκινδύνως ὄρων ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. Δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῆ τὴν βοήθειαν εἶναι.

19. Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γινώσκω. Περὶ δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματα ὑμῖν, ἔστιν ὅσα οὐδέσι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως ὡς βούλεσθε λαμβάνετε. Εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μὴ προσδεῖ, μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. Τί οὖν, ἂν τις εἴποι, σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά ; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

20. Ἐγὼ μὲν γάρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν

καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δὲ οὕτω πως ἄνευ πραγμάτων λαμβάνετε εἰς τὰς ἐφορτάς. Ἔστι δὴ λοιπόν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά, ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. Δεῖ δὲ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἔλεσθε ὅστις ὑμῖν συμφέρειν δοκεῖ· καὶ ἕως ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων.

21. Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πράγματα ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου. Οὐτε γάρ, ὡς δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρεπῶς οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκείνος, εἰ πολεμεῖν φήθη δεήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα τότε ἠλπίζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεσθαι, κῆρα διέψευσται. Τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγονὸς καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν.

22. Ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι νῦν τούτῳ· καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν ἐψηφισμένοι καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν· ἤκουον δ' ἕγωγέ τινων ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι τὰ γὰρ κοινὰ τὰ Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. Εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθῆσεται τῶν χρημάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται.

23. Ἄλλὰ μὴν τὸν γε Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριὸν καὶ ἀπλῶς τούτους ἅπαντας ἠγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἡδίων ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι· καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ κατακούειν τινός εἰσι, καὶ ἀνθρώπος ὑβριστής, ὡς φασιν. Καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται,

διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τάγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπότερον εἶναι.

24. Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἐτοίμως συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἃ δεῖ καὶ στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθε ἐτοίμως ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν; εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἂν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;

25. Ἐπι τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς λανθανέτω, ὅτι νῦν αἴρεσις ἐστὶν ὑμῖν πότερ' ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. Ἐὰν μὲν γὰρ ἀντέχη τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν κολύσει δεῦρο βαδίζειν;

26. Θηβαῖοι; οἷ, εἰ μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἐτοίμως; ἀλλὰ Φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἰοῖτ' ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσῃτ' ὑμεῖς; ἢ ἄλλος τις; Ἄλλ', ὧ τᾶν, οὐχὶ βουλήσεται. Τῶν ἀτοπωτάτων μέντ' ἂν εἴη, εἰ, ἃ νῦν ἄνοιαν ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυνηθεῖς μὴ πράξει.

27. Ἄλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα ἐνθάδ' ἢ κεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι· εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκοντα ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι καὶ ὅσα ἀνάγκη στρατοπέδω χρωμένους τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ πολεμίου λέγω, πλεόν ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν ἢ ὅσα εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε. Εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἦξει, πόσα χρὴ νομίσει ζημιώσεσθαι; καὶ πρόσθετ' ἢ ὕβρις καὶ

ἔτι ἢ τῶν πραγμάτων αἰσχύνῃ, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε σώφροσιν.

28. Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν καὶ ἀποθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους, ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν ὧν καλῶς ποιῶντες ἔχουσι μικρὰ ἀναλίσκοντες, τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν ἡλικία, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου χώρα κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὐθυναὶ ῥάδιαι γένωνται, ὡς ὁποῖ' ἄττ' ἂν ὑμᾶς παραστῆ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. Χρηστὰ δ' εἶη παντὸς ἕνεκα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΧΟΛΙΑ

§ 1. Οἱ Ἀθηναῖοι ὡς φιλοπάτριδες πρέπει νὰκούσωσι πάντας τοὺς ῥήτοράς των.

Ἐντὶ π. *χρημάτων*· ἢ ἀντὶ σημ. ἀνταλλαγῆν. — *νομίζω ὑμᾶς ἐλέσθαι ἄν.* = νομίζω (=πιστεύω) ὅτι ὑμεῖς ἐλοισθε ἄν· τὸ μὲν αἰρ(έ)ω = λαμβάνω, κυριεύω, τὸ δὲ αἰροῦμαι; Τὸ ἐλέσθαι ἄν (=ἐλοισθε ἄν) εἶναι ἀπόδοσις ἐννοουμένης τῆς ὑποθέσεως εἰ αἴρεσις δοθεῖη, ἢ δ' ἀκόλουθος ὑποθ. πρότασις *εἰ* . . . *γένοιτο* εἶναι ἀντικ. τοῦ ἐλέσθαι ἄν ἰσοδυναμοῦσα οὐσιαστικῶ = τὴν φανέρωσιν τοῦ μέλλοντος . . . — *τὸ μέλλον συνοίσειν*· περίφρασις = τὸ συνοῖσον = ὁ ἐλπίς ἐστι συνοίσειν. Τί σημαίνει τὸ συμφέρειν καὶ διατί συντάσσεται δοτικῇ; Διὰ τούτου ἐννοεῖ τὴν δραστηριότητα τῶν Ἀθηναίων, τὴν αὐτοπρόσωπον ἐκστρατείαν αὐτῶν εἰς Ὀλυμπον καὶ τὴν μετατροπὴν τῶν θεωρικῶν χρημάτων εἰς στρατιωτικά, ὡς κατωτέρω δηλωθήσεται. — *περὶ ὧν* = περὶ τούτων περὶ ὧν Τὸ μὲν σκοπεῖν περὶ τίνος = σκέπτεσθαι περὶ τίνος, τὸ δὲ σκοπεῖν τι = ἐξετάζειν τι *περὶ ὧν..σκοπεῖτε*· οἱ Ἀθ. συνήλθον εἰς τὴν Πνύκα εἰς ἐκκλησίαν, ἵνα ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῶν ῥητόρων σκεφθῶσιν ἄν ἔπρεπε νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ὀλυμπίους ἢ οὐ. — *ὅτε*· αἰτιολογικόν. — *τοίνυν*· ὁ ῥήτωρ ἐξάγει μόνος τὸ συμπέρασμα, οὐδενὸς ἀντιλέγοντος. *Οὕτως*· δηλ. μὲ τὸ νὰ προτιμᾶτε τὸ συμφέρον τῆς πόλεως ἀντὶ πολλῶν χρημάτων — *ἐθέλειν* (ἐνν. ὑποκείμε. ὑμᾶς)· εἶναι ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου, τὸ δὲ ἀκούειν εἶναι ἀντικείμε. τοῦ ἐθέλειν. Τί δια-

φέρει τὸ ἀκούω τινὸς τοῦ ἀκούω τινά (Συντακτ. §. 139. Θ'); — **οὐ γάρ**· αἰτιολογεῖ τὸ προσήκει ἐθ. προθ. ἀκούειν. — **εἰ ἤκει τις — λάβοιτε ἄν**. Τίνος εἶδους ὑπόθ. εἶναι (Σ. §. 421); Τὸ ἤκειν, παριέναι, ἀνίστασθαι κλπ. ἐπὶ ῥητόρων = παρουσιάζεσθαι ἢ ἀναβαίνειν εἰς τὸ βῆμα. — **τῆς ὑμετέρας... εἰπεῖν**· ἡ σειρὰ εἶναι = τὸ ἐπελθεῖν ἄν ἐνίοις εἰπεῖν πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα (= ὑποκειμ.) ὑπολαμβάνω εἶναι τῆς ὑμετ. τύχης (= κατηγορ.). Διὰ μὲν τοῦ ἐσκεμμένως ὁ ῥήτωρ ἐννοεῖ ἑαυτόν, διότι ὁ Δημοσθ. ὁμίλει πάντοτε προπαρασκευασμένος ὡς καὶ ὁ Περικλῆς, διὰ δὲ τοῦ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐννοεῖ τοὺς ἐκ τοῦ προχείρου καὶ αὐτοσχεδῶς ὁμιλοῦντας ῥήτορας, οἷος ἦτο καὶ ὁ Δημάδης, ὃν ἐνταῦθα ἔχει ἀντίπαλον. Καὶ κατακρίνει μὲν πως ὁ Δημοσθ. τοὺς αὐτοσχεδῶν λόγους, ἀλλὰ δὲν ἀποκλείει τὸ ὅτι καὶ οἱ αὐτοσχεδιάζοντες δὲν δύνανται νὰ συμβουλευσωσιν ὀρθόν τι — **τῆς ὑμ. τύχης**· εἶναι παροϊμώδης ἡ τύχη τῶν Ἀθηναίων, εὐχηθείσης ὑπὲρ αὐτῶν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ πολλαχοῦ γίνεται λόγος περὶ αὐτῆς (πρβλ. Ὀλυμπ. Β' 22, Φιλίπ. Α' 12, περὶ τοῦ στεφ. 253). — **ἐπελθεῖν ἄν εἰπεῖν**· οἱ Ἀθ. εὐχαρίστως ἤκουον τοὺς αὐτοσχεδῶν συμβούλους των, ὡς τὸν ἀγχίνου καὶ χαριτολόγον Δημάδην κλπ. Διὰ τοῦτο ὁ Δημοσθ. πειρᾶται νὰ συνδυάσῃ καὶ συγκρίνῃ τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν πρὸς τὴν τῶν ἐσκεμμένως ὁμιλοῦντων, ἣν θεωρεῖ μείζονα. — **ἐξ ἀπάντων**· δηλ. τῶν ἐσκεμμένως τε καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα λεχθέντων. — **τὴν αἴρεσιν γενέσθαι ὑμῖν**· περίφρασις = ἐλέσθαι ὑμᾶς — **ἡ αἴρεσις τοῦ συμφέροντος**. = αἰροῦμαι τὸ συμφέρον· τί γενικὴ εἶναι (Συντακτικὸν §. 88. ε'); — **ὑμῖν**· δοτικὴ συντακτικὴ εἰς τὸ γενέσθαι.

ΝΟΗΜΑ. Ἐν τῷ προοιμίῳ (§ 1) ὁ ῥήτωρ κεν. τᾶ τὴν φιλοτιμίαν καὶ προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀκροατῶν του. Πέποιθα, ὦ Ἀθην., ὅτι ὡς φιλοπάτριδες ἐπιθυμεῖτε ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ μάθητε ποῖον εἶναι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος μας ἐν τῇ προκειμένῃ περὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν πραγμάτων συσκέψει. Καὶ τί δὲν θὰ ἐδίδετε, ἵνα μάθητε τοῦτο; Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ νὰ προσέξητε καλῶς οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐκ προμελέτης ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκ τοῦ προχείρου ἀκόμη ὁμιλή-

σοντας ῥήτορας παρ' ὧν ὡσαύτως δύνασθε νᾶκούσητε σοφόν τι καὶ ὠφέλιμον (ἄφ' οὗ εἴσθε τόσον τυχηροί), ἵνα οὕτως εὔρητε τὸ πραγματικὸν συμφέρον σας.

§ 2 καὶ 3. Εἶναι εὐκαιρία δράσεως τῶν Ἀθηναίων ὑπὲρ τῆς Ὀλυνθίου καὶ κατὰ τοῦ Φιλίππου.

Ὁδῶν· τὸ συμπέρασμα τοῦ ὅλου προοιμίου· ἄφ' οὗ εἴσθε φιλοπάτριδες καὶ ἀκούετε πάντας κλπ., σᾶς λέγω λοιπὸν ὅτι... — **μόνον οὐχί** = σχεδόν· τοῦτο μετριάζει τὸ φωνήν ἀφιεῖς. Ἡ δ' ὅλη φράσις εἶναι προσωποποιία τοῦ κ α ι ρ ο ὦ, γινομένη χάριν ἐμφάσεως· καὶ ἡμεῖς προσωποποιοῦμεν τᾶψυχα λέγοντες τὰ π ρ ᾶ γ μ α τ α, τὰ ἔ ρ γ α κλπ. φ ω ν ᾶ ζ ο υ ν. — **τῶν πραγμάτων ἐκεῖνων**· ἀντικεῖμ. τοῦ ἀ ν τ ι λ η π τ. ἐ σ τ ῖ ν· ἐννοεῖ δὲ τὰ Ὀλυνθιακὰ πράγματα περὶ ὧν σκοποῦσιν (§ 1) ἤδη ἐν τῇ Πνυκί οἱ Ἀθηναῖοι. — **ἀντιληπτέον ἐστὶν ὑμῖν αὐτοῖς** = ὅτι δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς (αὐτοπροσώπως) ἐπιληφθῆναι τῶν πραγμ. Διὰ τῆς τοιαύτης καθ' ὑπερβατὸν σχῆμα πλοκῆς τῶν 3 ἀντωνυμιῶν παρεμβάλλει καὶ ἀδελφοποιεῖ τὰ Ὀλυνθιακὰ (ἐκεῖνων) πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους (ὑμῖν αὐτοῖς). — **αὐτῶν** — τῶν Ὀλυνθιακῶν πραγμάτων. — **ὄντινα τρόπον** = τίνα τρόπον, ὅπως, πῶς· πλαγία ἐρώτ. ἐκ τοῦ ο ὗ κ ο ἰ δ α. — **ἡμεῖς δοκοῦμέν μοι**· ἀντὶ τοῦ δοκεῖ μοι ἔχειν ἡ μ ᾶ ς.. ὡς λέγεται δοκῶ μοι καὶ δοκεῖ μοι ἐλέχθη καὶ δοκοῦμέν μοι. Διὰ δὲ τοῦ ο ὗ κ ο ἰ δ' ὄντινα τρόπον ἀπέφυγε τεχνηέντως ὁ ῥήτωρ νᾶ εἶπη τὸ ἐννοούμενον ῥ α θ υ μ ο ὦ μ ε ν ἢ ἄ μ ε λ ο ὦ μ ε ν. Ὅπερ ὡς λυπηρὸν ἐπίτηδες ἀπεισιώπησε (σχῆμα ἀποσιωπήσεως). Διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ β' προσ., φ ρ ο ν τ ῖ ζ ε τ ε, ἔστρεψε τὸν λόγον εἰς α', δ ο κ ο ὦ μ ε ν, ἵνα μετριάσῃ τὴν κακὴν ἐντύπωσιν καὶ ἀποφύγῃ, ἐν ἀρχῇ μάλιστα τοῦ λόγου, νᾶ εἶπη ψόγον τινά. Ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει καὶ ἡμεῖς ἀποσιωπῶμεν τὸ κακὸν διὰ τῆς φράσεως δὲν ἡ ξ ε ὑ ρ ω π ῶ ς.. — **δῆ** = τὸ φυσικὸν συμπέρασμα. — **τὰ γ' ἐμοὶ δοκ.** = ἄ δῆ γ' ἐμοὶ δοκεῖ (= ἡ ἐμὴ γνώμη) ἐστὶ ταῦτα, δηλ. τὸ ψηφίσασθαι, παρασκευάσασθαι καὶ πέμπειν. — **ψηφίζομαι** = ῥίπτω τὴν ψῆφόν μου εἰς τὴν κάλπην, ὅπερ ἐγίνετο μόνον ἐπὶ προσωπικῶν ζητημάτων (μυστικὴ ψηφοφορία), ἐν πάσῃ δ' ἄλλῃ περιπτώσει ἢ ἀπόφασις ἐλαμβά-

νετο διὰ χειροτονίας (= ὑψώσεως τῶν χειρῶν), ἐνταῦθα δὲ τὸ ψηφίζεσθαι = τῷ χειροτονεῖν. ἤδη = τώρα ἀμέσως, δηλ. ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. — *παρασκευάσασθαι* = παρασκευάσαι ὑμᾶς αὐτοὺς. — *τὴν ταχίστην*· ἐπίρ. χρόν. = τάχιστα. — *ἐνθένδε*· μετὰ δυνάμεων ἐντεῦθεν, τ. ἔ. ἐντοπίων, ἰδικῶν σας καὶ οὐχὶ ξένων μισθοφόρων. — *ὅπως βοηθήσετε, ὅπως μὴ πάθητε* = πλαγ. ἐρωτ. ἐκ τοῦ *παρασκευάσασθαι*. Παρατήρησον τὰς ἐγκλίσεις. — *πρότερον* (ἐνν. ἐπάθετε), ὅτε δηλ. ὁ Φίλ. τῷ 351 ἐπολιόρκει τὸ Ἑραῖον τεῖχος καὶ οἱ Ἄθ. εὐρέθησαν ἀπροσδοκῆτως ἐκτεθειμένοι. — *προσβείαν* μετωνυμικῶς ἀντί = πρόσβεις. — *ἦτις ἐρεῖ καὶ παρέσται* = ἐροῦσαν καὶ παρεσομένην = ἵνα αὕτη (ἦτις νὰ) εἴπῃ καὶ παρευρεθῇ ἐπιβλέπουσα τὰ πράγματα τῶν Ὀλυνθίων, ἵνα μὴ πρὶν φθάσῃ ἢ βοήθεια πράξῃ ὁ Φίλ. ὅσα εὐθὺς κατωτέρω (§ 3) ἀναφέρονται. Τί προτάσεις (Σ. § 436.) εἶναι αὗται; — *ταῦτα* = τὴν ἀπόφασιν καὶ παρασκευὴν ἡμῶν. — (§ 3). *ὡς ἔστι...* ἢ ἀνεξαρτήτως τιθεμένη αὕτη αἰτιολογ. πρότασις αἰτιολογεῖ τὸ *προσβείαν πέμπειν*, ἦτις... *τοῦτο* = ὑποκείμεν. — *δέος* = κατηγορ. — *μή... τρέψῃ καὶ παρασπᾶσται* = πλαγ. ἐρωτ. ἐκ τοῦ *δέος ἐστί*. — *πανούργος* (πᾶν-ἔργον) = δραστήριος, εἶτα δὲ ἐπὶ κακοῦ = πονηρός. — *δεινός* (δέος) = ὁ φόβον ἐμπνέων, εἶτα δὲ = ὁ ἱκανός, ὁ ἔξοχος ὥστε νὰ ἐμπνέῃ φόβον διὰ τὴν δεινότητά του, ὁ καὶ παρ' ἡμῶν λεγόμενος φοβερός = τετραπέρατος — *ἀνθρωπος*· ἀνάρθρως = κατηγ. τοῦ ἐννοουμένου ὑποκειμ. *Φίλιππος*, ἔχον ἐπιθετ. προσδιορισμοὺς τὰ *πανούργος καὶ δεινός*. — *χρησθῆναι* = προσδ. τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὸ *δεινός*. — *τύχῃ*· ἐνν. εἰκῶν ἄρα ὁ Φίλ. δὲν ὑπεχώρει συνήθως εἰ μὴ ὁσάκις ἐτύχαινε μόνον νὰ εἶναι ἀνάγκη. — *ἀξιόπ. φαίνοιτο*· διότι εἶχε κυριεύσει πολλὰς πόλεις καὶ εἶχε μεγάλην δύναμιν. — *ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμ. ἀπουσίαν*· προσωποποιία τῆς ἀπουσίας ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον = διὰ τὴν ἡμ. ἀπουσίαν. Οἱ Ἄθην. πολλάκις ὑπισχνοῦντο ὅτι θὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ δὲν ἔσπευδον ἐγκαίρως ἐκ νωθρότητος καὶ οὕτως ἦσαν ἀπόντες ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπε νὰ εἶναι παρόντες (ἐλαμπὸν διὰ τῆς ἀπουσίας των!). — *τρέπομαί τι*· μέσ. περιποιητ. = μετατρέπω, μεταβάλλω τι. — *παρασπᾶμαί τι*· μέσ. περιπ. = βιά καὶ ἀρπακτικῶς πρὸς ἑμαυτὸν ἄγω ἢ φέρω τι. — *τὰ ὅλα πράγματα* = τὸ σύνολον εἶ-

τε ἢ τελικὴ ἔκβασις τῶν περὶ ὧν πρόκειται Ὀλυνθ. πραγμάτων· ἐν δὲ Ὀλυνθ. Β' 31 τὸ σύνολον τῶν δημοσίων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἰδιωτικὰ ἢ πρὸς ἓν ἕκαστον τῶν δημοσίων. Ὁ Δημοσθ. φοβεῖται μήπως ὁ Φίλ. συμφιλιωθῇ μετὰ τῶν Ὀλυνθίων.—

ΝΟΗΜΑ. Εἰσερχόμενος ὁ ῥήτωρ εἰς τὴν διήγησιν ἐξαίρει τὴν κατάλληλον πρὸς δρᾶσιν εὐκαιρίαν καὶ χαρακτηρίζει ὡς παμπόνηρον τὸν Φίλιππον. Ἡ παρούσα εὐκαιρία σᾶς φωνάζει, κ. Ἀθηναῖοι, νὰ σπεύσητε νὰ ἐπιληφθῆτε αὐτοπροσώπως τῆς Ὀλυνθ. ὑποθέσεως χάριν τῆς κινδυνευούσης Ὀλύνθου καὶ τοῦ συμφέροντός ἡμῶν, ἡμεῖς ὅμως παραδόξως δεικνύομεν ἀτολίαν. Ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ σπεύσητε νὰποστείλητε ἐντοπίους (οὐχὶ ξένους μισθοφόρους) στρατιώτας πρὸς βοήθειαν τῶν Ὀλυνθίων, πρὸ ταύτης δὲ νὰ στείλητε καὶ πρέσβεις, ἵνα προλαμβάνωσιν ἐνδεχομένην τινὰ ἐπιτηδεῖαν ἐνέργειαν καὶ πονηρίαν τοῦ Φίλ., εἰς ἣν οὗτος εἶναι φόβος νὰ προβῇ συνηθισμένος ὢν εἰς παρεμβάσεις καὶ ὑφαρπαγὰς ἀπατηλὰς ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν ὑποθέσεων.

§ 4 καὶ 5. Ἡ θέσις τοῦ Φιλίππου ἀπέναντι τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ὀλυνθίων.

Οὐ μὴν... ἀλλά· τὸ πλήρες=οὐ μὴν τρέψει τε καὶ παρασπάσεται ἀλλά...—ἐπιεικῶς (ἐπι-ἔοικε)=ἀρμοδίως, πρεπόντως, σχεδόν, βεβαίως, ἱκανῶς, λῖα ν' ἐπιτείνει τὸ βέλτιστον.—δύσμαχον=δυσπολέμητον· τοιοῦτον δὲ θεωρεῖ ὁ Δημ. τὴν δραστηριότητα καὶ πανουργίαν τοῦ Φ.—τῶν πραγμ.· γενικ. διαιρετ.—καὶ βέλτιστον· συμπλήρωσον=τοῦτό ἐστι καὶ βέλτιστον. Τὸ δὲ δύσμαχότατον· βέλτιστον ἀποτελεῖ σχῆμα παρὰ προσδοκίαν, διότι δὲν προσδοκᾷ τις νὰ εἶναι τι βέλτιστον ὅταν εἶναι δύσμαχότατον.—γὰρ=διασαφητικόν.—ῥητῶν καὶ ἀπορ.· ἐπεξήγησις τοῦ πάντων· ῥητὰ μὲν=ἃ δημοσιεύομενα δὲν βλάπτουσιν, ἄρρητα δὲ τοῦναντίον, ἦτοι τὰ μυστικά. Διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ ἐννοεῖ τὴν ἰσχὺν ἀλλὰ καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν ἐν ταυτῷ τοῦ Φ.—δεσπότης=ὁ ἀπόλυτος καὶ ἀνεύθυνος κύριος.—πρὸς τὸ πράττεσθαι—πρὸς τὰς καταλλαγὰς· εἶναι προσδιορισμοὶ τῆς ἀναφορᾶς.—πράττονται τὰ τοῦ πολέμου=

διεξάγονται τὰ πολεμικά. Παρατήρησον τὴν παράδοξον συσσωρεύειν τῶν ἄρθρων τὸ, τὰ, τὸ ὕ.— *κατὰ καιρὸν* = ἐγκαίρως. — *προέχει* — *ἔχει* τούτων ὑποκ. εἶναι τὰ εἶναι καὶ παρεῖναι. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ἐπιτείνει τὴν ἀντίθεσιν. Ἡ δὲ πρὸ τοῦ πρὸ ἔχει ἔχει ἐπιρρ. ἔννοϊαν. *καταλλαγὴ* = διαπραγματεύσεις, συνδιαλλαγὴ, συμφωνία πρὸς ὑποταγὴν.— *ποιήσαιτο ἄν* ἀπόδοσις ἔννοουμένης ὑποθέσεως εἰ δύναιτο ἢ εἰ βούλοιντο Ὁ λύνθιοι ἀκούειν αὐτοῦ. — *ἄσμενος* (ιδ. Σ. § 20) = ἄσμένως. — (§ 5) *γάρ*., αἰτιολογεῖ τὸ ἐναντίως ἔχει. — *ἀναστάσεως* — *ἀνδραποδ.* = περὶ ἀναστ. καὶ περὶ ἀνδραπ. = ἵνα μὴ ἀναστατωθῇ καὶ ὑποδουλωθῇ ἡ πατρις, Συνήθως ἢ μὲν περὶ ἐπὶ πράγματος ὃ δὲν ἔχομεν καὶ θέλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν, ἢ δὲ ὑπὲρ ἐπὶ πράγματος ὃ ἔχομεν καὶ θέλομεν νὰ διασώσωμεν. — *καὶ ἴσασιν* (οἶδα) ἢ σειρὰ εἶναι = καὶ ἴσασιν ἅ τ' ἐποίησε (Φίλ.) τοὺς παραδ. (ἐκ) τῶν Ἄμφ. αὐτῶ τὴν πόλιν καὶ ἂ ἐποίησε τοὺς ὑποδ. (ἐκ) τῶν Πυδν. αὐτόν. Τί γενικαί εἶναι αἱ Ἄ μ φ. καὶ Π υ δ ν.; Ἰδὲ τὴν σύνταξιν τοῦ ποιῶ. Ὁ Φίλ. εἰσελθὼν εἰς Ἀμφίπολιν καὶ Πύδναν τῷ 357 ἐφόρευσε τοὺς προδότας, διότι πάντες ἀγαπῶσι μὲν τὴν προδοσίαν ἀλλὰ μισοῦσι καὶ βδελύσσονται τοὺς προδότας. Ἡ μὲν Ἀ μ φ. εἶναι Θρακικὴ πόλις ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομά της, ἢ δὲ Πύδνα εἶναι Μακεδονικὴ πόλις παράλιος ἐν τῇ Δ. πλευρᾷ τοῦ Θερμαίου κόλπου. — *ἄπιστον* ἀντὶ ἀπιστος (Σ. § 35). — *οἶμαι* διὰ τούτου μετριάζει ὁ ῥήτωρ τὴν βαρεῖαν ἔκφρασιν τοῦ ἀπιστος καὶ δικαιολογεῖ τὴν γνώμην του ταύτην. Ἀπομνημόνευσον τὸ γνωμικόν. — *πολιτεία* δημοκρατία. — *τυραννίς* μετωνομικῶς ἀντὶ τύραννος, ἔννοεῖ δὲ τὸν βασιλέα Φίλιππον. — *ἄλλως τε καὶ* = καὶ μάλιστα (ιδ. Σ. § 164 σημ.). — *ὄμορος* (ὄμοῦ — ὄρος = ὄριον) = ὁ ἔχων τὰ αὐτὰ ὄρια, ὁ γείτων, ὁ γειτονικός. — *ἂν ἔχωσι* ἔνν. ὑποκείμεν. ἢ δημοκρατία καὶ ἢ τυραννίς.

ΝΟΗΜΑ. Καὶ εἶναι μὲν δυσκολοπθλέμητος καὶ ἐπικίνδυνος ὁ Φ. διὰ τὴν πανουργίαν καὶ δραστηριότητά του, ἀλλὰ τοῦτο — μὴ σὰς φοβίzzη — εἶναι ὠφελιμώτατον εἰς ἡμᾶς, διότι ὁ συγκεντρῶν ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς ἐξουσίας, ὡς ὁ Φίλ., ὑπερέχει μὲν στρατιωτικῶς, ἀλλὰ ὑπολείπεται πολιτικῶς, δυσκόλως ἐμπιστευομένων τῶν ἀνθρώπων εἰς

τοιούτους τυράννους. Ὅθεν καὶ οἱ Ὀλύνη., ἀγωνιζόμενοι περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος των καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψει των τί ἔπαθον οἱ πρὸς τὸν Φ. ὑποταχθέντες Ἀμφιπολίται καὶ Πυθναῖοι, οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἔχουσιν εἰς αὐτόν· ἐν γένει οὐδεὶς δημοκρατικὸς ἐμπιστεύεται εἰς τοὺς τυράννους καὶ μάλιστα γείτονας ὄντας.

§ 6 καὶ 7. Λόγοι δι' οὓς οἱ Ἀθηναῖοι πρέπει νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ὀλυνθίους.

Ταῦτα οὖν· συγκεφαλαίωσις καὶ συμπέρασμα τῶν ἐν § 3, 4, 5. Προέταξε δὲ τὴν ἀντωνυμίαν χάριν ἐμφάσεως. — *ἐγνωκότας... ἐνθυμουμένους*· αἰτιολογ. μετχ. προσδιορίζουσαι κυρίως τὸ ἐθελησαι ἀλλὰ καὶ τὰ παροξυνθηναὶ καὶ προσέχειν. Τὸ δ' ἐνθυμοῦμαι (θυμὸς) = ἐν θυμῷ (= νῷ) ἔχω, ἔχω ὑπ' ὄψει, ἀναλογίζομαι, σκέπτομαι. — *πάντα ἄλλα*, δηλ. τὴν δόξαν τῶν προγόνων μας, τὴν ἡγεμονίαν μας ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ἀξιοπρέπειάν μας τοῦ νὰ βοηθῶμεν τοὺς ἀδικουμένους, τὰς ἀδικίας τοῦ Φιλίππου, τὸ μέγεθος τοῦ ἔξ αὐτοῦ κινδύνου κλπ. — *προσῆκει*· ἐνν. ἐνθυμεῖσθαι. — *δεῖν*· ὑποκείμε. αὐτοῦ τὸ ἐθελησαι τὰ δὲ παροξυνθηναὶ καὶ προσέχειν εἶναι ἀντικείμε. τοῦ ἐθελησαι τὸ μὲν ἐθελησαι ἀμετάβατον, τὸ δὲ παροξυνθηναὶ, μέσον = παροξῦναι ἑαυτούς· — *φημι δεῖν* = συνώνυμον τοῦ οἶομαι, ἀλλ' ἐντονώτερον. Διὰ τοῦ ἐθελησαι, παροξυνθη., προσέχειν ὁ ῥήτωρ προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχη δραστηρίαν ἐνέργειαν τῶν ἀδρανῶν συμπολιτῶν του· διὸ ἐπιφέρει τοὺς τρεῖς τρόπους τῆς δράσεως εἰσφέροντας, ἐξιόντας, μ. ἐλλείποντας. — *εἴ ποτε* = ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην περίστασιν· εἶναι ἐλλειπτική πρὸτ. συμπληρουμένη ἐκ τῶν συμφραζομένων = εἴ ποτε προσέχετε καὶ νῦν δεῖ προσέχειν. — *εἰσφέροντας, ἐξιόντας, μ. ἐλλείπ.*· τροπ. μετχ. εἰς τὸ προσέχειν τὸ μὲν εἰσφέρω = συνεισφέρω χρήματα (συνεισφοράς), τὸ δὲ ἐξιέμι = ἐξέρχομαι, ἐκστρατεύω· τὰ δύο ταῦτα συνήθως συνδέει ὁ ῥήτωρ, διότι ἀμφοτέρω εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τοῦ πολέμου· τὸ δὲ ἐλλείπω (= ἀφίνω ἐντὸς) = παραλείπω. — *οὐδὲ-οὐδὲ* = οὐ μόνον ἀλλ' οὐδέ. — *γὰρ* = αἰτιολογεῖ τὸ καὶ νῦν. Τὸ μὲν λόγος = πραγματικὴ αἰτία, τὸ δὲ σκῆψις

(σκήπτω)=πρόφασις, δικαιολογία· ὅλον δὲ τοῦτο εἶναι συμπέρασμα τῶν εἰρημένων ἐν § 6, περιέχον προτροπὴν ὅπως δώσωσιν οἱ Ἄθ. βοήθειαν. — *ἐθέλειν-ποιεῖν*· ὑποκείμε. αὐτῶν εἶναι ἢ δοτ. ὑμῖν ἢ ἢ ἕξ αὐτῆς ἐννοουμένη αἰτιατ. ὑμᾶς. — *ἔθ' ὑπολείπεται ὑμῖν*=ἀπομένει πλέον εἰς ὑμᾶς. — (§ 7) *νυνὶ γάρ*· αἰτιολογεῖ τὸ οὐδὲ λόγος οὐδὲ σκῆπτρις. — θρυλ(έ)ω· πεποιημένη λέξις, ὡς καὶ σί θροῦς, θόρυβος κλπ.=ψιθυρίζω, διαδίδω. — *ἐκπολεμ(έ)ω* καὶ *ἐκπολεμ(ό)ω* *τινά τι*=καθιστῶ τινα εἰς πόλεμον πρὸς τινα ἢ πολέμιον εἰς τινα· πρβλ. καὶ Γ' Ὀλυνθ. § 7. Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ὑποκείμε. τοῦ δεῖν, ὅπερ πάλιν εἶναι ἐπεξηγήσεις τοῦ ὅ... — *αὐτόματος* (αὐτόματ' οὐδὲ καὶ ματὸς μέρμαα =δρμῶ, ἐπιθυμῶ)=ἄφ' ἑαυτοῦ κινούμενος=αὐθόρμητος· εἶναι κατηγορ. σημαῖνον τρόπον (Σ. § 20)=αὐτομάτως· πρβλ. καὶ Γ' Ὀλυνθ. § 7. — *καὶ ταῦτα*· ἐπιρ.=καὶ μάλιστα. — *ὡς*· τροπικόν=ὅπως, ἐπεξηγούμενον δι' ὅλων τῶν ἐπομένων μέχρι τῆς § 8. — *συμφέροι ἄν*· τοῖς Ἄθην. συνέφερε νὰ εἶναι ἀδιάλλακτοι ἔχθροι οἱ Ὀλύνθιοι καὶ ὁ Φίλ., ἢ δὲ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐτέθη πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν, ἵνα δηλ. σημαῖν οὐχὶ βέβαιόν τι καὶ ὠρισμένον, ἀλλ' ἀόριστον καὶ ἀμφίβολον. — *ἀναιροῦμαι τι*=ἀναλαμβάνω τι· τὸ δ' ἀναίρο(έ)ω=σηκῶν· καὶ ἡμεῖς λέγομεν ἐσηκῶσαν πόλεμον. — *σφαλερδς* (σφάλλω τινὰ =κάμνω τινα νὰ πέση, καὶ σφάλλομαι ἐγὼ =κάμνω σφάλμα ἢ παραπαίω ἐγὼ)=ἄστατος, ἀβέβαιος, ἀσταθής· εἰς δὲ τὸ σφάλλομαχοί ἐνν. τὸ ἦσαν ἄν. Οἱ Ὀλύνθιοι θὰ ἀμφέβαλλον τότε τίνα μερίδα νὰ ἀκολουθήσωσι τοῦ Φ. ἢ τῶν Ἀθηναίων. — *μέχρι του*· σύνδεσον τῶν ἐγνωκότες ἄν ἦσαν =μέχρι τινὸς σημείου μόνον καὶ οὐχὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει· ἀντιτίθεται δὲ πρὸς τὸ βεβαίαν ἔχθραν. Τίνος γένους εἶναι τὸ του (=τινός); — *ταῦτα ἐγνωκ, ἄν ἦσαν*· περίφρασις=ἐγνώκεσαν ἄν ταῦτα (ταύτην τὴν γνώμην). Τὰ δὲ ἦσαν ἄν σφάλλομα καὶ ἐγνωκότ. ἄν ἦσαν εἶναι αἱ δύο ἀποδόσεις τῆς ὑποθέσεως εἰ ἀνείλοντο. Τίνος εἶδους ὑπόθ. (Σ. § 422) εἶναι; — *ἐγκλημα* ἐγκαλῶ)=κατηγορία, παράπονον, ἀδίκημα· τὸ δὲ ἐκτῶν ἐγκλημ. (τοῦ Φ.) σημαίνει τὸ ἀναγκαστ. αἴτιον. — *πρὸς αὐτούς* καὶ οὐχὶ δηλ. δι' ἄλλότρια ἐγκλήματα. Ὁ Φ. εἶχε λεηλατήσῃ κατὰ τὸ 354 τὴν Ὀλυνθὸν καὶ εἶχεν αἰχμαλωτίσει πολίτας τινάς (ιδ.

καὶ Φιλ. Α' § 17).—*μισοῦσι*· τίνες ; τίνα ;— *εἰκός...* σύνταξον οὕτω
 =εἰκός ἐστιν αὐτοὺς ἔχειν βεβαίαν τὴν ἐχθρὰν ὑπὲρ (=περὶ) ὧν...
 Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς περὶ καὶ ὑπὲρ ἰδ. § 5. Μισεῖ τις φύσει
 τὸν βλάψαντα.—*φοβοῦνται*· ἔνν. τὸ μὴ πάθωσι· ἐφοβοῦντο δὲ
 οἱ Ὀλύνθιοι μὴ πάθωσι τὰ ἐν § 5 περὶ ἀναστάσεως καὶ
 ἀνδροποδισμοῦ κ.λ.π. — *πεπόνθασι*· ἄγνωστον τί εἶχον
 πάθει οἱ Ὀλύνθ. ὑπὸ τοῦ Φ., γνωστὸν δὲ μόνον εἶναι ὅτι ὁ Φ. ἔκαμε
 στρατιωτικὴν ἐπίδειξιν κατὰ τῆς Ὀλύνθου, ὅτε οἱ Ὀλύνθιοι προσήγ-
 γισαν πρὸς τοὺς Ἀθην. Προετάξεν ὁ ῥήτωρ τεχνικῶς τὰ μὴ πω
 γενόμενα (φοβοῦνται) ὡς καταπληκτικώτερα τῶν συμβάντων (πεπόν-
 θασι).

ΝΟΗΜΑ. Παρασκευάσας ὁ ῥήτωρ εὐνοϊκοὺς
 τοὺς Ἀθην. διὰ τῶν ἐν § 4 καὶ 5 προτρέπει ἡδη
 αὐτοὺς πρὸς δεξιῶν λέγων· Ὑπὲρ πάσαν ἄλλην περιστασίαν
 πρέπει νὰ καταβάλητε τώρα μεγαλυτέραν θέλῃσιν, ἵνα καὶ ἐξαφθῆτε
 κατὰ τοῦ Φ. πρὸς ἐκδίκησιν καὶ μετὰ προσοχῆς παρακολουθῆτε τὸν
 πόλεμον τοῦτον, μηδεμιᾶς φειδόμενοι θυσίας ὑλικῆς ἢ προσωπικῆς,
 διότι καὶ λόγος ὑπάρχει πρὸς τοιαύτην δραστηριότητα καὶ ἀφορμὴ σᾶς
 ἐδόθη ἤδη, ἢ μοναδικὴ εὐκαιρία τῆς Ὀλύνθου, ἣν πάντες πρὸ πολ-
 λοῦ ἠύχοντο καὶ ἀνέμενον· ἐδόθη μάλιστα αὕτη μόνη τῆς καὶ κατὰ τὸν
 συμφορώτερον εἰς ἡμᾶς τρόπον, διότι οἱ Ὀλύνθ. ἀναλαβόντες ἐξ αἰ-
 τίας τοῦ Φ. (καὶ οὐχὶ ἡμῶν) τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον θὰ εἶναι πλεόν
 ἀσφαλῶς ἐχθροὶ ἐκείνου καὶ σύμμαχοι ἡμῶν.

§ 8 καὶ 9. Προηγούμενα σφάλματα καὶ παθήματα τῶν
 Ἀθηναίων καὶ καθῆκον αὐτῶν νῦν.

δῆ· σημαίνει τὸ φυσικὸν ἐπακολούθημα τῶν ἡγουμένων. -- *παρα-
 πεπτωκὸς καιρός* = ὁ πρό τινος πίπτων καιρός, τ. ἔ. ἡ εὐκαιρία ἢ
 ἀνεπίστωτος ἐξ εὐνοίας τῆς τύχης ἐπελθοῦσα. Ἡ φυσικὴ σειρὰ εἶναι
 = οὐ δεῖ ὑμᾶς ἀφεῖναι τοιοῦτον παραπετωκὸτα καιρόν... Τὸ ἀφεῖ-
 ναι καὶ παθεῖν εἶναι ὑποκείμε. τοῦ δεῖ (Σ. § 470), ἢ δὲ μτχ.
 εἶναι ἐπιθετική. — *πολλάκις πρότερον πεπόνθαστε*· τὸ τί εἶχον πά-
 θει ἄλλοτε οἱ Ἀθ. ὑπὸ τοῦ Φ. ὀρίζεται καὶ ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τῶν εὐ-
 θῆς κατωτέρω, τοῦ εἰ παρειαχόμεθα — εἴχετε ἄν καὶ ἦτε

ἄ ν... καὶ τοῦ καὶ πάλιν... εἰ ἐβοηθήσαμεν· ἐχρώ-
 μεθα ἄ ν. — γὰρ = διασαφητικὸν τῶν ἡγουμένων — ἤκομεν· καὶ οὐχὶ
 ἤκατε· διότι κατὰ τὴν εἰς Εὐβοίαν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθ. ἦτο καὶ ὁ
 Δημοσθ. ὡς ἐθελοντὴς τριήραρχος. Ἐκλήθησαν δὲ οἱ Ἀθην. κατὰ τὰ
 τέλη τοῦ 358 πρὸς βοήθειαν ὑπὸ τῆς μερίδος τῶν δημοκρατικῶν Εὐ-
 βοέων κατὰ τῆς μερίδος τῶν ἀριστοκρατικῶν βοηθημένων ὑπὸ τῶν
 Θηβαίων. — **βοηθητότεσ**· ὑπερσυντέλ. = ἐπεὶ βοηθητότεσ ἦμεν. Τί
 μυχ. εἶναι; — καὶ (ὄ τε) **παρήσαν ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα**· δηλ. τὸ ἐν τῇ
 Πνυκί, ἐφ' οὗ καὶ ὁ Δημοσθ. νῦν ἴστατο. — **Ἰέραξ καὶ Στρατοκλῆς**.
 Οἱ Ἀμφιπολίται οὗτοι πρέσβεις ἐλθόντες εἰς Ἀθήνας τῷ 358 — 357
 ἐξήτησαν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Πνυκὸς νὰ παραδώσωσι τὴν πόλιν αὐ-
 τῶν εἰς τοὺς Ἀθ., διότι ὁ Φ. ἠτοιμάζετο νὰ πολιορκήσῃ αὐτήν· ἀλλ'·
 οἱ Ἀθ. ἀπέρριψαν τὴν πρότασιν ἐκ φόβου μὴ διαλυθῇ ἡ πρὸ ἑνὸς
 τότε ἔτους γενομένη συνθήκη τῶν Ἀθ. καὶ τοῦ Φ. — **κελεύω**· ἐπὶ
 ἴσων = προτρέπω, λέγω, ἐπὶ δὲ κατωτέρου πρὸς ἀνώτερον = παρακαλῶ,
 καὶ ἐπὶ ἀνωτέρου πρὸς κατώτερον = διατάσσω. — **τὴν πόλιν**· δηλ. τὴν
 Ἀμφίπολιν. — **παρέχομαί τι** = παρέχω τι ἐκ τῶν ἑμαντοῦ. — **ἦνπερ**
 ἔνν. πα ρ ε σ χ ὀ μ ε θ α. — **εἴχετε ἄν**· διότι ὁ Φ. δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ προσ-
 βάλλῃ αὐτὴν κατεχομένην ὑπὸ τῶν Ἀθ., ὅπερ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ
 ὅτι ἠπάτησεν αὐτοὺς, ἵνα μὴ στείλωσι βοήθειαν βεβαιώσας αὐτοὺς ὅτι
 θὰ καταλάβῃ τὴν Ἀμφίπ. ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων! — **τότε**· εἶναι ἀπόδο-
 σις τῆς ὑποθέσεως εἰ πα ρ ε ι χ ὀ μ ε θ α... — **τῶν μετὰ ταῦτα**
 ἀπὸ τοῦ 357, ἀφ' οὗ κατελήφθη ἡ Ἀμφίπ., μέχρι τοῦδε πολλάκις
 διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ὀλύμπου ὑπὸ τοῦ Φ. πολλὰ βάσανα εἶχον οἱ
 Ἀθ. — **πραγμάτων** = ἐνοχλήσεων καὶ φροντίδων τοῦ πρὸς ἀνάκτησιν
 τῆς Ἀμφίπ. πολέμου. — (§ 9) **καὶ πάλιν**· σύνδεσον τοῦτο τῷ εἰ
 ἐ β ο η θ ῆ σ α μ ε ν, τὸ δὲ χρονικὸν ἦ ν ἰ κ α σύνδεσον τῷ ἀ π η γ γ ἑ λ-
 λ ε τ ο. — **ἄλλα**· ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα χάριν ἐμφάσεως· εἶναι
 δὲ τὰ ἄλλα ταῦτα αἱ Φεραί, ἡ Μαγνησία καὶ πόλεις τινὲς τῆς Θρά-
 κης (ιδ. § 13). Τῶν πόλεων τούτων, ὅσας ἀναφέρει κατὰ χρονολογικὴν
 τάξιν, τὴν μὲν Πύδναν μετὰ τῆς Ἀμφιπόλεως ἐκυρίευσεν ὁ Φ. τῷ
 357, τὴν δὲ Ποτιδίαιν τῷ 356 καὶ τὴν Μεθώνην τῷ 353, τὰς δὲ
 θεσσαλικὰς πόλεις Παγασάς, Φεράς καὶ Μαγνησίαν τῷ 352 καὶ μετὰ
 ταῦτα τὰς Θρακικὰς πόλεις. — **ἄλλα... ἵνα μὴ**· συμπλήρωσον = ἄλλα,

ὄν τὰ ὀνόματα παραλείπω, ἵνα μή...—*καθ' ἕκαστα*· ἀντικείμεν. τοῦ λέγω, ἢ δὲ κατὰ σημαίνει χωρισμόν. — *πολιορκούμενα*· κατηγορημ. μετ. τεθεῖσα κατ' οὐδέτερον γένος ἵνα συμφωνήσῃ πρὸς τὸ πλησιέστερον ὑποκείμεν. τὰ ἄλλα, εἴτε διότι τὰ ὑποκείμενα εἶναι ἄψυχα (Σ. § 38, β'). Τὰ πλήρη θὰ ἦσαν=ἡνίκα ἢ Π. ἀπηγγέλλετο πολιορκουμένη, ἢ Ποτ. ἀπηγ. πολιορκουμένη καὶ τὰ ἄλλα μέρη ἀπηγγέλλοντο πολιορκούμενα. *ἐνί*· ἀντικείμεν. τοῦ ἐβόηθησάμεν, κατ' οὐδέτερον καὶ τοῦτο ἐπὶ τὸ γενικώτερον.—*τῷ πρώτῳ*· ἐπεξήγησις τοῦ ἐνί.—*προθύμως*—*αὐτοί*· διότι καὶ νωθρῶς εἶχον στείλει βοήθειαν καὶ μισθοφόρους ξένους εἶχον στείλει, οἵτινες καὶ ἔφθασαν ἀργά! *προσῆκε*· τὸ πῶς προσῆκε ἰδ. ἐν § 6.—*ῥάονι*· συγκριτ. τοῦ ῥάδιος=εὐκατάβλητος, εὐχείρωτος, ἀσθενής· ἀντίθετον τοῦ χαλεπόος, ὡς τὸ ταπεινὸς ἀντίθ. τοῦ ἰσχυρός.—*ἐχρώμεθα ἀντῷ Φ.* *ῥάονι καὶ ταπεινῷ*· τοῦτο εἶναι σημαντικὸν τῆς νῦν δεινότητος καὶ ἰσχύος τοῦ Φ., ὅστις τότε ἦτο ἀσθενής.—*νῦν δέ*· τοῦτο μετὰ τῆς χρονικῆς ἔννοιᾳς ἔχει καὶ ἀντιθετικὴν, εἰσάγον τὸ γενόμενον ἠὺξήσάμεν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ μὴ γενόμενα εἴχετε ἀν καὶ ἐχρώμεθα ἄν.—*τὸ παρὸν αἰεὶ*=τὸ αἰεὶ παρὸν.—*προΐεμαι*=ἀμελῶ, καταφρονῶ· αἱ δὲ μετ. προΐέμ. καὶ οἰόμενοι εἶναι αἰτιολ.—*αὐτόματος*· ἰδ. § 7.—*σχῆσειν*· σπανιώτερον τοῦ ἕξειν· διατί ἐτέθη κατὰ μέλλοντα ἰδ. Σ § 446· β' σημ.—τὴν φράσιν ἔχει καλῶς (=πάει καλὰ) μεταχειριζόμεθα καὶ ἐν τῇ ὀμιλουμένῃ.—*ἡμεῖς*· μετ' ἐμφάσεως.—*ἠὺξήσαμεν*· αὖξω καὶ αὖξάνω τινὰ—καὶ αὖξομαί καὶ αὖξάνομαι· ἐγώ.—*τηλικῶτος*· τίθεται ἐπὶ μεγέθους, μήκους, δυνάμεως κ.λ.π., ὡς καὶ τὸ τοσοῦτος.—*πω*=ἀκόμη, μέχρι τοῦδε.—*οὐδεὶς πω γέγονεν*· καὶ τοῦτο δεικνύει τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ Φ., δι' ἧς ὁ ῥήτωρ θέλει νὰ παροξύνῃ τοὺς Ἄθ.—*νῦν δὲ δή*· τὸ δὴ ἐνέχει μὲν καὶ χρονικὴν ἔννοιαν, ἀλλ' εἶναι καὶ χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπαληθεύσεως ἀναμενομένης εὐκαιρίας, μέχρι τοῦδε παραμεληθείσης· σχετίζεται δὲ μετὰ τοῦ αἰεὶ καὶ ἀποδίδεται διὰ τοῦ κοινοῦ νάτο ἢ νάτο ντέ. Ὁ ῥήτωρ διδάξας διὰ παραδειγμαμάτων (§ 8 καὶ 9) τί ἔπαθον οἱ Ἄθ. πρότερον διὰ τὴν ῥαθυμίαν των ἐπανέροχεται εἰς τὰ προειρημένα (§ 8 οὐ δεῖ ἀφεῖναι) καὶ συνεχίζει τὸν λόγον ἐπαναλαμβάνων ἐκεῖνα καὶ στενῶς συνδέων τοῖς παρεντεθειμέ-

νοις. — *τις* = σπουδαῖός τις· ἡ ἀντωνυμία ἐξαιρεί τὴν ἔννοιαν. — *οὗτος δὲ τῶν Ὀλυνθίων*· ἐπεξηγήσεις τοῦ *καίρος τις*· ὀρθῶς δ' ἐλέχθη τῶν Ὀλυνθίων *καίρος*, διότι οὗτοι αἰτήσαντες βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθ. ἐδημιούργησαν τὴν εὐκαιρίαν ταύτην· τὸ μὲν *καίρος* εἶναι ὑποκείμεν., τὸ δὲ *αὐτόματος* κατηγορούμενον· εἶπε δὲ *αὐτόματος*, διότι οἱ Ὀλύνθ. αὐθόρμητοι ἠτήσαντο τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων. — *ἐκείνων* ἔνν. καιρῶν. ἡ ἀντωνυμ. ἐξαιρεί πως τὰς προτέρας εὐκαιρίας· ἐννοεῖ δ' ὁ ῥήτωρ τὰς πολλάκις ἄλλοτε παρουσιασθείσας τοῖς Ἀθην. εὐκαιρίας ὅπως καταβάλωσι τὸν Φ., τὰς ὁποίας ὅμως ἀφῆκαν νὰ ἀπολεσθῶσιν.

ΝΟΗΜΑ. Ἴνα ὁ ῥήτωρ ἐνισχύσῃ τὴν πρὸς δεξιῶν Ἀθ. προτροπήν του, ἀναφέρει πολλὰ κατὰ σειράν παραδείγματα προηγουμένων σφαλμάτων αὐτῶν. Δὲν πρέπει, λέγει, νὰ ἀφήσητε μοναδικὴν εὐκαιρίαν νὰ χαθῆ. Ἐνθυμηθῆτε ὅτι ἀπὸ ὀκταετίας ἤδη ὁ Φ. σᾶς ἀρπάζει διαρκῶς ἰδικὰς σας πόλεις Μακεδονικὰς, Θεσσαλικὰς καὶ Θρακικὰς, τὰς ὁποίας θὰ εἴχετε σήμερον, ἂν ἐσπεύδετε ἐγκαίρως πρὸς βοήθειαν αὐτῶν, καὶ δὲν θὰ εἴχετε σήμερον νέα βάσανα, ἂν δὲν ἀφίνετε τὸν Φ. τότε διὰ τῆς ἀδρανείας σας νὰ μεγαλώσῃ τόσον ὥστε σήμερον νὰ εἶναι ὁ ἰσχυρότερος ἐκ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε βασιλέων τῆς Μακεδονίας. Ἴδου λοιπὸν τώρα εὐκαιρία μοναδική, ἡ εὐκαιρία τῶν Ὀλυνθίων, νὰ διορθώσητε τὰ προηγούμενα σφάλματά σας καὶ νὰ μὴ πάθητε καὶ πάλιν τώρα τὰ ἴδια παρὰ τοῦ Φίλ.

§ 10. Οἱ Ἀθηναῖοι ὀφείλουσιν εὐγνωμοσύνην εἰς τοὺς θεοὺς διὰ τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν.

Δοκεῖ τις ἂν — ἂν ἔχειν· ὁ ἂν τίθεται ἐν ἀρχῇ μετὰ τὸ κύριον ὄημα, ἵνα δείξῃ ὅτι ἡ ἐπομένη πρότ. ἐκφράζει τὸ δυνατόν γενέσθαι, ἐπαναλαμβάνεται δὲ κατωτέρω πρὸ τοῦ ἔχειν ὡς ἀπομακρυνθέντος. — *τις*· ὑποκείμεν. τοῦ *δοκεῖ* προσωπικῶς συνταχθέντος, τὸ δὲ *λογιστής* (λογίζομαι, λόγος) = κριτής, ἐκτιμητής, εἶναι κατηγορ. — *τῶν ὑπεργμένων*· γεν. ἀντικειμενικῆ τοῦ *λογιστής* = λογισάμενος τὰ ὑπεργόμενα· σημαίνει δὲ τὸ ὑπάρχω = κάμνω ἀρχήν, γίνομαι αἰτιός τινος, πρῶτος παρέχω τι. Τὸ δ' ἡμῖν εἶναι· δοτ. προσωπικῆ τοῦ

ὑπεργόμενον. Ὁ δῆτωρ διὰ τούτων ἐδραιοῖ τὴν εἰς τὸ θεῖον πεποίθησιν τῶν Ἀθ. καὶ κερδίζει τὴν εὐνοίαν αὐτῶν. — *καταστάς* = εἰ κατασταίη. — *πολλῶν* (οὐδ') ὑποκ. τοῦ οὐκ ἐχόντων. — *ὡς δεῖ* ἔνν. ἔχειν. — *ὄμως* τοῦτο ἐτέθη ἕνεκα τῆς ἐναντιωματ. μτχ. ἐχόντων. — *χάριν ἔχω τινί*· καὶ χάριν οἶδα καὶ χάριν γινώσκω καὶ χ. ὀφείλω τινί = χρεωστῶ χάριν εἶς τινα, εὐγνωμονῶ τινα. Καὶ παρ' ἡμῖν λέγεται σοῦτό ἔχω χάρι. — *αὐτοῖς*· δηλ. τοῖς θεοῖς. — *εἰκότως*· προσδιορίζει τὸ χάρι ἐχειν καὶ αἰτιολογεῖται ὑπὸ τῶν ἐπομένων. — *τὸ ἀπολωλέκειναι* (μεταβ., τὸ δ' ἀπολωλέναι ἀμεταβ.)· ἀντικείμε. τοῦ θείη ἄντις, ἐννοεῖται δ' ὑποκείμε. αὐτοῦ τὸ ἡμῶς. — *τὸν πόλεμον*· ἐννοεῖ τὸν πόλεμον τοῦ Φ. κατὰ τῶν Ἀμφιπολιτῶν τὸν διαρκέσαντα ἐπὶ δετρίαν ὄλην (358 καὶ ἐφεξῆς). — *τῆς ἀμελείας*· γεν. κατηγορηματικῆ τοῦ ἀντικείμε. ἀπολωλέκειναι. Ἴδὲ τὴν σύνταξιν τοῦ τίθημί τι = θεωρῶ τι. — *τοῦτο*· δηλ. τὸ ἀπολωλέκειναι. — *πεφηγέναι* (φαίνω) ἀμεταβ., τὸ δὲ πέφαγκα μεταβατικῶς. — *ἀντίρροπος συμμαχία* = ἰσόρροπος συμ., τῆς ἀντίσημαινούσης ἰσότητα· τὸ ἡμῖν εἶναι δοτικ. συντακτ. τὸ δὲ τούτων εἶναι γενικ. συντακτ. τοῦ ἀντίρροπος. Εἶναι δὲ ἀντίρ. συμ. ἢ συμμαχία τῆς Ὀλύνθου, διότι αὕτη ἰσοφαρίζει πρὸς τὰς ζημίας τῶν Ἀθ., τ. ἔ. ἀξίζει ὅσον καὶ αἱ ἀπολεσθεῖσαι κατὰ τὸν πόλεμον πόλ. τῶν Ἀθ. — *χρησθαι*· ἔνν. αὐτῆ. — *εὐεργέτημα*· κατηγορούμ. Εἶπε θεῖον εἰς ἀπρόσωπον συμπεριλαβὼν καὶ ἑαυτόν, διότι πρόκειται ἤδη περὶ εὐαρέστων, ἐν ᾧ ἀνωτέρω προκειμένου περὶ δυσαρέστων εἶπε θεῖον εἰς γ' πρόσωπον. Ἡ δεξιότης αὕτη τοῦ Δημοσθ. παρατηρεῖται πολλοῦ.

ΝΟΗΜΑ. Ἐάν τις ὑπολογίσῃ — ἐξακολουθεῖ ὁ δῆτωρ — καλῶς τὰς ὑπὸ τῶν θεῶν γενομένας ἡμῖν εὐεργεσίας, ὀφείλει νὰ εἶναι εὐγνώμων πρὸς αὐτούς. Ἐάν ἡμεῖς κατὰ τὸν μεταξὺ Φ. καὶ Ἀμφιπολιτῶν πόλεμον ἐχάσαμεν πολλὰς πόλεις, τοῦτο ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀμέλειάν μας, οἱ θεοὶ ὄμως μᾶς εὐηργέτησαν, διότι μᾶς προεφύλαξαν καὶ δὲν ἐπάθομεν τὰς ζημίας αὐτὰς πρότερον καὶ διότι τώρα μᾶς παρουσίασαν ὡς ἀντιστάθμισμα τρόπον τινὰ τῶν ζημιῶν μας ἐκείνων τὴν συμμαχίαν τῶν Ὀλυνθίων, τῆς ὁποίας πρέπει νὰ κάμωμεν καλὴν χρῆσιν, ἵνα ἀποζημιωθῶμεν.

§ 11. Ἡ πρὸς τὸ θεῖον εὐγνωμοσύνη τῶν Ἀθηναίων πρέπει νὰ εἶναι αἰωνία.

Οἶμαι: παρένθετος πρότ. ἄσχετος πρὸς τὴν ὅλην περίοδον, ἐλφράζουσα τὴν κρίσιν τοῦ ῥήτορος· ἡμεῖς παρόμοια ἔχομεν τὰ θ α ρ ρ ὠ, φ ρ ο ν ὠ, ν ο μ ί ζ ω κ.λ.π.—**παρόμοιος**=παρ' ὀλίγον ὅμοιος, σχεδὸν ὅμ.—**ὅπερ**: συμπλήρωσον=οὐ τ ω ὅ π ε ρ ἔ σ τ ἰ κ α ἰ . . . Εἰς τὰ παρὰ τῶν θεῶν διδόμενα ἀγαθὰ (§ 10 ὑ π η ρ γ μ έ ν α) συμβαίνει συνήθως ὅ,τι καὶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν χρημάτων—**περὶ τῆς κτήσεως**· σημαίνει τὴν ἀναφορὰν.—**ἂν μὲν γὰρ καὶ σώσει τις ὅσα ἂν λάβῃ**· ὑπόθ., ἧς ἀπόδ. τὸ ἔ χ ε ι, τὸ δὲ ὅ σ α λ ά β η εἶναι ἀντικείμεν. τοῦ σ ώ σ η, ὃ δὲ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός.—**τὴν χάριν**· ἐνάρθρος=τὴν ὀφειλομένην χάριν· τὸ δὲ μ ε γ ά λ η ν εἶναι κατηγ.αὐτοῦ.—**ἂν λάθῃ ἀναλώσας**· περὶ τοῦ λ α ν θ ά ν ε ι ν μετὰ κατηγορ. μτχ ἰδ. Σ. § 458. γ'.—**συνανήλωσε** (γνωμικὸς ἄορ.) = συναναλίσκει (σὺν) τοῖς χρήμασιν ἃ ἔλαβεν.—**μνησθῆναι**· μετ' αἰτιατ. τοῦ πράγματος ἐνταῦθα καὶ οὐχί, ὡς συνήθως, μετὰ γενικῆς.—**περὶ τῶν πραγμ.** προσδιορ. τῆς ἀναφορᾶς· π ρ ά γ μ α τ α δ' ἐνταῦθα εἶναι αἰ περὶ ὧν πρόκειται πολιτ. ὑποθέσεις.—**οὕτως**· ἐνν. συμβαίνει.—**καιρὸς**=εὐκαιρία· οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν.—**οὐδὲ μνημονεύουσι**· ἐπιδοτικῶς=οὐ μόνον δὲν εὐγνωμονοῦσιν, ἀλλ' οὐδὲ ἐνθυμοῦνται ἄν. . .—**εἰ συνέβῃ**· πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ μ ν η μ ο ν ε ύ ο υ σ ι.—**χρηστὸς** (χρῶμαι)=χρήσιμος, ὠφέλιμος.—**πρὸς γάρ** . . . αἰτιολογεῖ τὸ ο ὕ δ ἔ μ ν η μ.—**τὸ ἐκβάν**· οὐσιαστικῶς=ἡ ἔκβασις· πρβλ. καὶ τὸ δ ε δ ι ὀ ς=ὁ φόβος, τὸ δ ο κ ο ὕ ν=ἡ δόξα (γνώμη) κ.λ.π. Διὰ τούτων ὑποδηλοῖ τεχνηέντως τὴν ἀστάθειαν τῆς γνώμης τῶν Ἀθ., περὶ ἧς πρβλ. καὶ Θουκυδ. Α' 146· ἡ δὲ π ρ ὀ ς σημαίνει τὴν συμφωνίαν.—**τῶν προὑπαρξάντων**· δηλ. τῶν δοθεισῶν ἄλλοτε εὐκαιριῶν· πρβλ. τὸ ἐν § 10 τ ὶ ν ὑ π η ρ γ μ έ ν ω ν.—**κρίνεται**· ἡ τελευταία ἔκβασις τῶν πραγμάτων εἶναι ὁ πῆχυς δι' οὗ μετροῦνται συνήθως πάντα τὰ προηγθέντα τ. ἔ. οἱ ἄνθρωποι κρίνουσι συνήθως·ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος· πρβλ. καὶ Σαλλουστ. Κατιλ. Ll 15 plerique mortales postrema meminêre.—**καὶ σφόδρὰ δεῖ**=εἶναι μεγάλη ἀνάγκη· ὃ καὶ ἐπιδοτικός.—**τῶν λοιπῶν**· ἀντικείμεν. τοῦ φ ρ ο υ τ ἰ σ α ι=ἐκείνων ἃ

ὑπολείπονται ἡμῖν προᾶξαι· ὑπελείπετο δὲ τοῖς Ἄθ. ἤδη, μετὰ τὴν ἀπώλειαν πολλῶν πόλεων καὶ τῆς ἠθικῆς ὑπεροχῆς των, ἢ ἀντίρροπος ὑπόθεσις τῆς Ὀλύνθου, ἣς σφῆζομένης διὰ δραστηρίας ἐργασίας θάποσβεσθῆ καὶ τὸ ἐκ τῆς ῥαθυμίας τῶν Ἄθ. ἐγκολαφθὲν αὐτοῖς ὄνειδος.— *ταῦτα*· δηλ. τίνα ; — *ἐπανορθοῦμαί τι*· κυρίως=ἐπαναφέρω τι πεπτωκὸς εἰς τὴν θέσιν του. — *ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις*· ἢ ἐπὶ μετὰ δοτ. σημαίνει τὸ ἀναγκαστικὸν αἴτιον, κυρίως δ' ἐνταῦθα τὴν ἐν τοῖςπραχθεῖσιν ἐγκειμένην εἴτε ἐπικεκολλημένην ἐπ' αὐτῶν δυσφημίαν· ἐννοεῖ δὲ τὰς μνημονευθείσας ἀνωτέρω ἀπωλείας τῶν Ἄθ.· δηλ. τίνας ; — *ἀποτρίβομαί τι*· μέσ.=ἀποτρίβω τι ἀπ' ἐμαντοῦ· κυριολεκτεῖ ἐπὶ καθαρισμοῦ κηλίδων τῆς ἐσθῆτος = ἀποπλύνω, ἐνταῦθα δὲ μεταφορικῶς=ἐξαλείφω, ἀποβάλλω· ἢ δ' ὑποτακτ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ *δ ε ἰ φ ρ ο ν τ ῖ σ α ι*. Διατί καθ' ὑποτακτικὴν (Σ. § 413.) ἢ τελικ. πρότ. ; — *διὸ ἀποτριψόμεθα*. Διὰ τούτων συγκεφαλαιῶν τὰς πρὸς δρᾶσιν προτροπὰς του κεντᾶ κυρίως τὴν φιλοδοξίαν τῶν Ἄθην. Παρατήρησον ὅτι ἐν προτροπῇ ὅπως ἐπωφεληθῶσιν οἱ Ἄθ. τοῦ *π α ρ α π ε π τ ω κ ό τ ο ς* καιροῦ μεταχειρίζεται α' τὸ συμφέρον, β' τὴν ἐκ τῆς ἀδοξίας ἐξύψωσιν καὶ γ' (κατωτέρω) τὸν φόβον.

ΝΟΗΜΑ. Παρατηρήσατε—ἐξακολουθεῖ ὁ ῥήτωρ—ὅτι καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ συμβαίνει ὅ,τι καὶ ἐν τῇ ἀποκτήσει περιουσίας. Ἄν ὁ εὐνοηθεὶς ὑπὸ τῆς τύχης καὶ ἀποκτήσας περιουσίαν δυναθῆ νὰ διατηρήσῃ αὐτήν, εὐγνωμονεῖ πάντοτε τὴν τύχην, ἂν ὅμως ἀπολέσῃ αὐτήν, ἀμέσως ληθμονεῖ καὶ τὴν τύχην του καὶ τὴν εἰς αὐτήν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην. Καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ ὅσοι δὲν ἐπωφελήθησαν τῶν εὐνοϊκῶν περιστάσεων (δὲν ἀνεδείχθησαν καλοὶ διπλωμάται) καὶ ἐζημιώθησαν, ταχέως ἐλησμόνησαν καὶ πᾶσαν ὀφειλομένην χάριν, διότι συνήθως οἱ ἄνθρωποι κρίνουσιν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων. Ὅθεν εἶναι ἀνάγκη ἤδη νὰ ἀναπτύξωμεν δραστηριότητα, ὅπως διορθώσωμεν τὰ μέχρι τοῦδε σφάλματα ἡμῶν καὶ οὕτως ἀποπλύνωμεν τὸ ἐξ αὐτῶν ὄνειδος.

§ 12 καὶ 13. *Ἡ δραστηριότης καὶ ἡ ἀπληστία τοῦ Φιλίππου εἶναι ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς Ἀθηναίους.*

εἰ προησόμεθα—φρξάτω. Τίνος εἵδους ὑπόθεσις καὶ πῶς ἐκφέρεται (Σ. § 419 α'); Περὶ τοῦ *π ρ ο ῖ ε μ α ι* ἰδ. § 9.—*τούτους*

δηλ. τοὺς Ὀλυνθίους, ὧν οἱ πρέσβεις παρήσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὥσπερ καὶ τοὺς Ἀμφιπολίτας. Πικρὰ ὑπόμνησις τῶν προηγουμένων παθημάτων τεχνηέντως γενομένη.— **εἶτ' (α)**· ἀσυνδέτως χάριν ἐμφάσεως· συμπλήρωσον οὕτω = εἶτα δὲ εἰ καταστρέφεται.— **καταστρέφομαι τι** = στρέφω τι ἐντελῶς πρὸς ἑμαυτὸν = ὑποτάσσω τι.— **τί... ἔσται**· πλαγ. ἐρώτησις ἐκ τοῦ φ ρ α σ ά τ ω μετ' ἀντωνυμίας εὐθείας ἐρωτήσεως ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον = οὐδὲν κώλυμα ἔσται.— **τὸ κωλύον**· κατηγορ. Σ. § 72.— **ὅποι** κατ' εὐφημισμὸν ἀντὶ νὰ εἴπη εἰς τὴν Ἀττικὴν (πρβλ. § 15 καὶ 25), ὅπερ ἀπέφυγεν ἐπίτηδες, διότι ἡ ἀποσιώπησις αὕτη τοῦ πράγματος προξενεῖ ἐντύπωσιν. Τί σημαίνουνσι τὰ εἰς οἰ καὶ τί τὰ εἰς ἠ ἀντωνυμικὰ ἐπιρρήματα (Σ. § 153 α' καὶ 154 γ'); — **λογίζεται καὶ θεωρεῖ** ἢ σύνδεσις δύο ῥημάτων σχεδὸν ταυτοσήμων (συνήθως γνωστικοῦ καὶ αἰσθητικοῦ), ἦν ἀγαπᾷ ὁ Δημοσθ., καθιστᾷ τὸν λόγον ἐμφαντικώτερον· πρβλ. καὶ τὰ γ ν ῶ τ ε καὶ α ἴ σ θ η σ θ ε (§ 14), σ κ έ ψ α σ θ ε καὶ θ ε ω ρ ή σ α τ ε, σ κ έ ψ α σ θ ε καὶ λ ο γ ί σ α σ θ ε, σ κ ο π ε ἴ τ ε καὶ λ ο γ ί σ α σ θ ε· πρβλ. καὶ § 21.— **τὸν τρόπον**· ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθ. εἰς τὸν τρόπον δι' οὗ ἠδῆξήθη ὁ Φ. (τὴν δραστηριότητα καὶ ἀπλησίαν), ἵνα τὸ μὲν κινήσῃ τὴν ἀμιλλαν αὐτῶν, τὸ δὲ ὑποδείξῃ ὅτι ὑπάρχει φόβος νὰ εἰσβάλῃ ὁ Φ. διὰ τὴν ἀπλησίαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀττικὴν.— **τὸ κατ' ἀρχάς**· ἐπιρρηματ. φράσις ὡς καὶ αἰ τ ὸ π ά λ α ι, τ ὸ ν ῦ ν, τ ὸ π ρ ῖ ν, τ ὸ λ ο ι π ὸ ν κ.λ.π. ἰδ. Β' Ὀλυνθ. 6. — **τὸ πρῶτον — μετὰ ταῦτα — πάλιν — οὕθις — εἶτα κ.λ.π.**· σχῆμα γοργότητος· τὸ ἀσύνδετον ἐξαίρει τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἔργων. Τὸ αὐτὸ ἐξακολουθεῖ καὶ εὐθὺς κατωτέρω. Τὰς πόλεις ταύτας κατέλαβεν ὁ Φ. ἀπὸ τοῦ 358 — 352· ἰδ. καὶ § 9.— **ἐπέβη** = ἔβη ἐπὶ τῆς ... Τοῦτο ἐγένετο τῷ 353. Διὰ μετὰ γενικῆς (Σ. § 139, β', σημ.); — (§ 13) **εὐτρεπίσας** (εὐτρεπῆς — εὐ — τρέπω) καὶ οὐχὶ ἑ λ ῶ ν, διότι δὲν ἐκυρίευσεν τὰς πόλεις ταύτας, ἀλλὰ ἔτακτοποίησεν μόνον ὡς ἠθέλεν.— **καθίστημί τινα** = ἐγκαθιστῶ, διορίζω.— **δν τρόπον**. αἰτιατ. τοῦ τρόπου = ὅπως.— **ῥχετο** τῷ 352· ὁ παρατ. ἔχει σημασίαν ἀορίστου. — **τοὺς μὲν — τοὺς δὲ τῶν βασιλ.** Ὁ Φ. εἰσβαλὼν τῷ 351 εἰς Θράκην ἐξεδίωξε τῆς ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς Τήρην καὶ Κερσοβλέπτην (οὗ καὶ τὸν υἱὸν ἔλαβεν ὄμηρον) καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὸν θρόνον ἀντ' αὐτῶν τὸν Ἀμόδοκον καὶ Βαρισάδην,

ἀδελφούς τοῦ Κερσοβλέπτου. Πάντες οὗτοι ἦσαν διάδοχοι τοῦ Κόττιος ἐρίζοντες περὶ τῆς βασιλείας. — **ῥαίζω** (ῥᾶον) ἀσθενέστερον τοῦ ὑ γ ι α ί ν ω = ἄρχίζω νὰ ἀναρρωνύω = καλυτερεύω. Ἐκ τῶν ῥ α ῖ σ α ς — ῥ α θ υ μ ε ῖ ν ἀποτελεῖται ῥυθμός τις (παρήχησις ἢ παρονομασία). — **ἀποκλίνω** ἀμεταβ. = ἔχω κλίσειν εἰς τι, τρέπομαι. (Πρβλ. καὶ Γ' Ὀλυνθ. § 8 ἐ π ι κ λ ί ν ω). — **ἐπεχείρησεν** = ἐπιχείρησιν, ἤτοι ἐπίδειξιν (στρατιωτικὴν) ἐποιήσατο κατὰ τῶν Ὀλυνθίων τῷ 351 (Ἰδ. Πλουτ. Ἀλεξανδρ. 3). — **Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας**. Τούτους καὶ τοὺς Θρᾶκας ὁμοῦ συμμαχοῦντας ἐνίκησεν ὁ Φ. τῷ 355 π.Χ. — Οἱ μὲν Ἰλλυριοὶ κατόκουν τὴν σημερινὴν Ἀλβανίαν καὶ Δαλματίαν καὶ ἦσαν Πελασγικὸς λαὸς συγγενῆς τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ Παίονες κατόκουν τὴν μεταξὺ Σκάρδου καὶ Ὀρβήλου χώραν τῆς Β. Μακεδονίας καὶ ἦσαν συγγενεῖς τῶν Ἰλλυριῶν.

Ὁ Ἀρύβας ἢ Ἀρύμβας ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλκέτα βασιλέως τῶν ἐν Ἠπειρῷ Μολοσσῶν (τῆς μεσογαίου ὄρεινῆς Ἠπειροῦ ἀπὸ Ἄρτης μέχρι Λεσκοβικίου), ὅστις ἀποθανόντος τοῦ ἀδελφοῦ του Νεοπολέμου, μεθ' οὗ εἶχε διανείμει τὸ πατρικόν του (τοῦ Πύργου) βασιλείον τῶν Μολοσσῶν, ἐγένετο ἐπίτροπος τῶν τέκνων αὐτοῦ Ὀλυμπιάδος, ἦν ὁ Φιλ. ἐννμφεύθη τῷ 357, καὶ Ἀλεξάνδρου. Τοῦτον ὁ Φ. κατεπόλεμησε τῷ 351 καὶ τῷ 343 ἠνάγκασε νὰ παραδώσῃ τὸ βασιλείον του εἰς τὸν πρότερον ἐπιτροπευόμενον ἀνειπὸν του Ἀλέξανδρον, τὸν ἀδελφὸν τῆς Ὀλυμπιάδος (Πρβλ. Ἰουστιν. 7, 6 καὶ 8, 6 καὶ Πλουτ. Πύρ. 1). — **ὅποι εἴποι ἄν τις** (ἐνν. στρατεῦσαι) **παρалаίπω** πολλὰς πολυλάκεις ἐκστρατείας κατὰ τῶν βορείων λαῶν εἶχε κάμει ὁ Φ., ἃς δὲν ἀναφέρει ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ, διότι αὐταὶ δὲν ἐνδιαφέρουσιν αὐτὸν ὅσον αἱ κατὰ τῶν κυρίως Ἑλλήνων. Οἱ Παίονες καὶ Ἰλλυριοὶ θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Δημοσθ. ὡς ἡμιβάρβαροι, ἐν μέρει δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ βορειότεροι Ἠπειρωῶται εἰσέτι, διότι καὶ οὗτοι μὴ ἔχοντες τότε ἀκόμη συγγενὴ ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἀνεπτυγμένων Ἑλλήνων ὑπελείποντο αὐτῶν κατὰ τὸν πολιτισμόν. Καὶ οὗτοι ὅμως καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ ἦσαν Πελασγοὶ ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἑλληνες, ἀναπτύξαντες καὶ ἄλλως σχέσεις καὶ διὰ τῶν ἀποικιῶν Ἐπιδάμου (Δυρραχίου), Ἀπολλωνίας κ.λ.π. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Παίονες, οἱ κατοικοῦντες τότε τὴν σημερινὴν Β. Μακεδονίαν, ὑπέστησαν ἐν πολλοῖς τὴν ἑλληνικὴν ἐπίδρασιν.

ΝΟΗΜΑ. Θὰ διορθώσω ἰεν δὲ τὰ προηγούμενα σφάλματά μας —

ἔξακολουθεῖ ὁ ῥήτωρ — ἂν δὲν ἐγκαταλείψωμεν ἀνυπερασπίστους καὶ τοὺς Ὀλυνθίους τώρα, ὅπως ἄλλοτε δυστυχῶς τοὺς Ἀμφιπολίτας. Ἄν δὲ διαπράξωμεν καὶ τοῦτο τὸ σφάλμα, τότε μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι ὁ Φ. θὰ βαδίση καὶ κατὰ τῆς Ἀττικῆς! Καὶ ἵνα ἐννοήσητε τὸν κίνδυνον τοῦτον σᾶς ἐπιστῶ τὴν προσοχὴν σας εἰς ἓν σημεῖον. Παρατηρήσατε πόσον μεθοδικῶς ἐργάζεται ὁ Φ. Ἦρχισε τὴν καθυπόταξιν ἐκ τῆς Ἀμφιπόλεως, τῆς Πύδνης, τῆς Ποτιδαίας, τῆς Μεθώνης, ἔφθασεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὅπου ἀνεμείχθη εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Φερῶν, τῶν Παγασῶν, τῆς Μαγνησίας, καὶ ἐκανόνισεν ἐκεῖ τὰ πάντα ὅπως ἤθελεν· ἔπειτα ἐστράφη καὶ πάλιν κατὰ τῆς Θοράκης, ἔνθα ἐξεθρόνισε καὶ βασιλεῖς καὶ διώρισεν ἄλλους φίλα αὐτῷ φρονοῦντας. Καίτοι δὲ ἡσθένησεν ἐκεῖ δὲν ἔχασε πολὺν καιρὸν, ἀλλ' εὐθύς ἅμα τῇ ἀναρρώσει του ἐξηκολούθησε τὰς ἐπιχειρήσεις του κατὰ τῆς Ὀλύνθου, τῶν Ἰλλυριῶν, τῶν Παιόνων, τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, ἃς θεωρῶ περιττὸν νὰ ἀναφέρω. Ἐκ τῆς τοιαύτης μεθοδικῆς τοῦ Φ. δραστηριότητος καὶ ἀπληστίας, ἂν δὲν δείξωμεν καὶ ἡμεῖς μεγάλην δραστηριότητα τώρα, ὑπάρχει βεβαίως μέγας κίνδυνος καὶ δι' αὐτὴν τὴν Ἀττικὴν καὶ προσέξατε.

§ 14 καὶ 15. — Ποῖον θὰ εἶναι τὸ τέρας
τῆς ἐπικινδύνου καταστάσεως.

Τί αἰτιατ. τοῦ τελικ. αἰτίου, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἵνα γνῶτε. — *εἴποι ἄν τις* κυρία πρότ. παρενθεθεῖσα ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ὡς τις ἀνεξάρτητος ἀπ' αὐτοῦ πρότασις, ὅπως καὶ τὰ οἶμαι, δοκῶ, φημί, εὖ οἶδα κ.λ.π., ὥστε ὁ πλάγ. λόγος νὰ καταντῆ ἤδη ἀνεξάρτητος. Σημαίνει δὲ ἡ πρότ. αὕτη ὑποτιθεμένην ἔνστασιν ἀκροατοῦ παραδεχομένου μὲν πάντα τὰ λεχθέντα, ἔχοντος ὅμως ἀντιρρήσεις τινάς. Τὸ τοιοῦτον εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν τεχνασμάτων τοῦ ῥήτορος πρὸς πειθῶ καὶ λέγεται ὑποφορά, ἢ δ' ἀπάντησις τοῦ ῥήτορος ἵνα γνῶτε κ.λ.π. λέγεται ἀνθυποφορά. *Ἴνα γνῶτε* ἐνν. ἐνταῦθα τὸ λέγω ταῦτα περὶ δὲ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν συνωνύμων γνῶτε καὶ αἴσθησθε, ἰδ. § 12· τὸ δὲ αἰσθάνομαι μετ' αἰτιατ. ἐνταῦθα, διότι κατήντησε γνωσεῖκὸν ἔνεκα τῆς μετὰ τοῦ

γνῶτε συναφείας του. — *ἀμφοτέρα* ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τῶν εὐθύς ἀκολουθῶν καὶ τό...σχήσει. — *προΐεμαί τι* ἰδ. § 9. — *τὸ προΐεσθαι* — *καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην* ἀντικείμενα τοῦ γνῶτε καὶ αἰσθησε. — ὡς (=ὄτι) *ἀλυσιτελής (ἔστιν)*· ἔνν. ὑποκείμ. ἐκ τῶν ἡγουμένων τὸ προΐεσθαι· ἐν δὲ τῷ ὡς ὑπάρχει καὶ ἡ ἔννοια τοῦ πύσον=ὄτι ἔστι καὶ πόσον ἔστι. — *καθ' ἕκαστον*=ἀνὰ ἕν, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο· τί σημαίνει ἡ κατὰ; — *πραγματίων*=τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων τῆς πολιτείας· ἔννοσι δὲ τὰς εὐνοϊκὰς τοῖς Ἀθ. περιστάσεις πρὸς ἐπιτυχῆ καταπολέμησιν τοῦ Φ., ὡς π. χ. ὅτε ἐπολιόρκει τὴν Ἀμφίπ., Πύδναν κ.λ.π., ὧν μὴ ἐπωφελήθεντες οἱ Ἀθ. ἀπώλεσαν τσαύτας ἰδίας ἢ συμμαχικὰς πόλεις καὶ τὸ ἀξίωμα των. — *συζῆ*· ἰσχυρότερον τοῦ συνωνύμου του χροῖται, σημαῖνον ὅτι ἡ φιλοπραγμοσύνη εἶναι ἀχώριστος τοῦ Φιλ. σύντροφος καὶ οἶονεὶ μέρος τῆς ὑπάρξεώς του! — *ὕφ' ἧς*· ἀναγκαστ. αἴτιον τοῦ σχήσει. — *οὐκ ἔστιν ὅπως...σχήσει*· φράσις ἔλλειπτική=οὐδαμῶς σχήσει (Σ. § 307 σημ.). — *ἀγαπῶ τινι* = στέργω, εὐχαριστοῦμαι, ἀρκοῦμαι εἰς τι. — *τὰ πεπραγμένα* = αἱ πράξεις, τὰ κατορθώματα, res gestae. — *ἡσυχίαν ἔχω*=ἡσυχάζω· ἡ φράσις κυριολεκτεῖ ἐπὶ τῶν φιλοταράχων τῶν ἀναγκαζομένων νὰ ἡσυχάζωσιν, ἡ δὲ ἡσυχίαν ἄγω ἐπὶ τῶν φύσει φιλησύχων παρόμοιόν τι λεκτέον καὶ περὶ τοῦ εἰρήνην ἔχω καὶ εἰρήνην ἄγω. — *εἰ δέ...*· σύνταξον=εἰ δὲ ὁ μὲν Φ. ἔγνωκώς ἔσται ὡς (=ὄτι) δεῖ πράττειν ἀεὶ μεῖζόν τι τῶν ὑπαρχόντων (=τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων), ὑμεῖς δὲ (ἔγνωκότες ἔσεσθε) ὡς οὐδενὸς τῶν πραγμ. ἀντιληπτέον ἔστιν (=δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι). Τὸ γινώσκειν μετ' εἰδικῆς προτ.=ἔχειν τὴν γνώμην, ἀποφασίζειν, τὸ δὲ πρᾶττειν=κατορθοῦν εἶναι ἐνεστῶς τῆς προσπαθείας = προσπαθεῖν (ἐπιδιώκειν) πράττειν. Τί γεν εἶναι ἡ (μεῖζον) τῶν ὑπαρχόντων (Σ. § 88 β') καὶ τί ἡ οὐδενὸς τῶν πραγμ. ἀντιληπτέον ἔστιν (Σ. § 88 δ'); — *σκοπεῖσθε*· ἡ ἀπόδοσις τῶν 2 προηγουμένων ὑποθέσεων· τὸ σκοποῦμαι μέσο. δυναμικὸν=τῶν σκοπῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. — *ἐλπὶς*· ἔνν. ἔστιν· τὸ ἐλπίζειν λέγεται ἐπὶ προσδοκωμένου καλοῦ, ἀλλ' ἡ φράσις ἐναυθὰ λέγεται ἐπὶ κακοῦ, διότι ἡ λέξις ἐλπὶς εἶναι μέση λέξις λεγομένη καὶ ἐπὶ καλοῦ καὶ ἐπὶ κακοῦ παρ' ἀρχαίοις, ὅπως καὶ αἰ δόξα. τύχη κ.λ.π., ὡς καὶ παρ' ἡμῖν περίπου συμβαίνει. —

τελευτῶ = ἔρχομαι εἰς τέλος, καταλήγω. — **εἰς τί ἐλπίς ἐστίν**· πλαγ. ἔρωτ. ἐκ τοῦ σ κ ο π ε ἰ τ ε — (§ 15) **εὐθήθης**· μέση λέξις, ἐπὶ καλοῦ = ἀπλοῦς, ἀφελής, ἐπὶ κακοῦ = βλάξ· ἡμεῖς ἐπὶ τοιαύτης χρήσεως ἔχομεν τὸ ἄ γ α θ ὶ ς = ἀθῶος καὶ βλάξ. — **ὅστις** = ὥστε οὗτος· τί πρότ. εἶναι (Σ. § 438.) ; — **τὸν ἐκεῖθεν**· ἔλξις καὶ βραχυλογία = τὸν ἐκεῖ (ἐν Ὀλύμπῳ) πόλεμον ἐκεῖθεν ἦξοντα δεῦρο (ἐν Ἄττικῇ)· προσωποποιία τοῦ πολέμου. Πρβλ. καὶ § 2. — **ἀλλὰ μὴν**· διὰ τούτου εἰσάγεται μετὰ τῆς ἀντιθέσεως καὶ νέον τι σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων. — **τοῦτο** = τὸ ἀμελήσαι. — **δέδοικα**· πρκείμ. μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος. — **τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ** = οὕτως ὥσπερ = ὅπως· ἀποδίδεται διὰ τοῦ κατωτέρω ἐπαναλαμβανομένου ο ὕ τ ω, ὅπερ ἐπαναλαμβάνεται ἐκεῖ πρὸς σαφήνειαν, ἕνεκα τῶν πολλῶν παρεμπεσόντων, καὶ πρὸς ἔμφασιν. — **οἱ δανειζόμενοι**· παραβάλλει ὁ Δημοσθ. τοὺς Ἀθ. πρὸς τοὺς δανειζομένους, διότι θέλει γὰ φθάσῃ βαθμηδὸν πρὸς τὰ θεωρικὰ χρήματα. — **ῥαδίως** = ἐπιπολαίως, ἀπερισκέπτως· προσδιορίζει τὸ δ α ν ε ἰ ζ ὶ μ ε ν ο ι· ἐννοεῖ δὲ τοὺς ἀσώτους οἵτινες ἐπιπολαίως δανεῖζονται χρήματα ἐπὶ μεγάλῳ τόκῳ. — **ἐπὶ τοῖς τόκοις**· ἢ ἐπὶ σημαίνει τὸν ὄρον ἢ τὴν συμφωνίαν, τὸ δὲ ἄρθρον σημαίνει ὅτι ἦσαν γνωστοὶ ἐν Ἀθήναις οἱ μεγάλοι τόκοι οὓς ἐπλήρωνον συνήθως οἱ ἄσωτοι (μέχρι 36 %). — **τῶν ἀρχαίων**· ἐνν. πραγμάτων ἢ κτημάτων, τ. ἔ. τῆς ἀρχικῆς πατρικῆς περιουσίας των, ἣτις ἦτο ἐνέχυρον τῶν δανειζομένων χρημάτων. — **ἀπέστησαν**· γνωμικὸς ἀόρ. — ἀπομακρύνονται, τ. ἔ. ἀποβάλλουσι (χάνουσι) τὰ ἑαυτῶν· ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας λέγεται καὶ τὸ ἐ ξ ἰ σ τ α μ α ι καὶ ἐ κ π ἰ π τ ω. — **ἐπὶ πολλῶ** = ἐπὶ μεγάλῳ = τῶ ἐ π ἰ τ ο ἷ ς μ ε γ ἄ λ ο ι ς τ ὴ ς τ ὴ ς. — **ἐπὶ πολλῶ φανῶμεν καὶ . . . ἔλθωμεν καὶ κινδυνεύσωμεν**· ἢ φυσικὴ σειρὰ εἶναι = δέδοικα μ ἢ φ α ν ῶ μ ε ν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῶ (τόκῳ) ἔρραθυμηκότες καὶ μ ἢ ζ η τ ο ὦ ν τ ε ς (ποιεῖν) ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ἔ λ θ ω μ ε ν ὕστερον εἰς ἀνάγκην ποιεῖν πολλὰ καὶ χαλεπὰ (ἐξ) ὧν οὐκ ἠβουλόμεθα, καὶ μ ἢ κινδυνεύσωμεν περὶ . . . Ἡ μετχ. ἐ ρ ρ α θ υ μ, εἶναι κατηγορηματ., ἢ δὲ ζ η τ ο ὦ ν τ ε ς αἰτιολογ., τὸ δὲ φ α ἰ ν ο μ α ι ἐ ρ ρ α θ υ μ ἢ κ ὠ ς = φανερὰ ῥαθυμῶ, ἀποδεικνύεται ὅτι ῥαθυμῶ (Σ. § 458. ς'). Τὸ μ ἢ ἐννοητέον πρὸ τῶν φ α ν ῶ μ ε ν, ἔ λ θ ω μ ε ν καὶ κ ι ν δ υ ν ε ὕ σ ω μ ε ν, ἀποτελούντων 3 πλαγίως ἔρωτ. ἐξαρωτώμενας ἐκ τοῦ δ ἔ δ σ ι κ α (Σ. § 410), τὸ ἐ ρ ρ α θ. ἐ π ἰ π ο λ λ ῶ = ὅτι ἔχομεν ῥαθυμῆσαι πρὸς μεγά-

λην ζημίαν μας=ὄτι ἀκριβὰ ἔχομεν κάμει τὸν ῥάθυμον=ὄτι ἀκριβὰ ἔχομεν πληρώσει τὴν ῥαθυμίαν μας· ὁ δὲ φόβος ἦτο μήπως ἀπολέσαντες οἱ Ἄθ. τοὺς συμμάχους τῶν ἀγωνίζονται μόνοι πρὸς τὸν Φ. περὶ σωτηρίας· διὰ δὲ τοῦ π ο λ λ ἄ ἐννοεῖ εἰσφοράν, αὐτοπρόσωπον ἐκστρατείαν, παραίτησιν τῶν θεωρικῶν κ.λ.π. Τεχνηέντως παραβάλλει ἐνταῦθα ὁ Δημοσθ. τοὺς Ἄθην. πρὸς τοὺς δανειζομένους ἄσώτους ἀνθρώπους, τὴν ἡσυχίαν (εἰρήνην) αὐτῶν πρὸς τὴν βραχεῖαν ἐκ τοῦ δανείου εὐπορίαν καὶ εὐημερίαν, τὰς δὲ ἀφεθείσας τῷ Φ. πόλεις πρὸς τὸν τόκον τῶν δανειζομένων, τὴν δὲ Ἀττικὴν πρὸς τὴν ἐνεχυριαζομένην πατρικὴν περιουσίαν τῶν δανειζομένων καὶ τὸν Φ. πρὸς τοκογλύφον. Διὰ τούτων καὶ πάντων τῶν ἀπὸ § 12 καὶ ἐντεῦθεν θέλει νὰ φοβήσῃ τοὺς Ἀθηναίους ἵνα κινηθῶσιν.

ΝΟΗΜΑ. Σὰς ἀνέφερα δὲ πάντα ταῦτα, διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐννοήσῃτε δύο τινά, πρῶτον μὲν πόσον δύναται νὰ μᾶς βλάβῃ ἢ ἀμελεία μας, δεύτερον δὲ πόσον δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὸν Φ. ἢ ἄσικνος δραστηριότης του. Ἄν δ' ἐξακολουθήσῃ ἢ κατάστασις αὐτῆ τῆς ἀμελείας, σκεφθῆτε νὰ ἴδῃτε ποῦ θὰ καταλήξωμεν· ὁ Φ. θὰ μεταφέρῃ τὸν πόλεμον ἐκ τῆς Μακεδονίας εἰς αὐτὴν τὴν Ἀττικὴν! Ἄν δὲ—ὁ μὴ γένοιτο! — συμβῆ τοῦτο, τότε φοβοῦμαι μήπως πληρώσωμεν πολὺ ἀκριβὰ τὴν ἀμέλειάν μας αὐτὴν καὶ τὴν μικρὰν ἐκ τῆς ἀναπαύσεώς μας εὐχαρίστησιν, καὶ μήπως περιέλθωμεν τότε εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀγωνισθῶμεν ὄχι πλεόν περὶ κτήσεων ἀλλὰ τὸν περὶ τῶν ὄλων ἀγῶνα, περὶ αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς, καὶ νὰ πάθωμεν ἀκριβῶς ὅ,τι παθαίνουνσι καὶ οἱ ἄσωτοι δανειζόμενοι, οἵτινες χάριν προσωρινῆς τιнос εὐημερίας χάνουσι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν των! Αὐτὸν τὸν μέγαν κίνδυνον διατρέχομεν, ἂν δὲν κινηθῶμεν τῶρα.

§ 16. Ἡ θέσις καὶ τὸ καθῆκον τοῦ δημοσίου συμβούλου.

Τὸ μὲν οὖν... Ἡ § αὕτη εἶναι τὸ προοίμιον τοῦ μέρους τούτου § 16 - 21. — ἐπιτιμῶ=ἐπιβάλλω ποινὴν, ψέγω, κατακρίνω, μέμφομαι.— φῆσαι ἄν τις· δυνητικὴ εὐκτική· πρὸς τίνα ἄλλον τύπον ὁμοιάζει τὸ φήσαι καὶ πῶς τονίζεται; — ῥάδιον παντός· κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμ. τὸ ἐπιτιμῶν.— τὸ δέ... = τὸ ἀποφαίνεσθαι πρᾶτ.

ὅ,τι δεῖ. Τί πρότ. εἶναι ἢ ἐκ τοῦ πρᾶττειν ἐξαρτωμένη ὅ,τι δεῖ (Σ. § 406); — *ὑπὲρ τῶν παρ...* — περὶ τῶν παρ... πρβλ. § 5. — *τοῦτο*· δηλ. ποῖον; — *συμβούλου*· κατηγο. (Σ. § 37.α'). — *οὐκ ἄγνοῶ*· ἰσχυρότερον τοῦ γιγνώσκω. — *τοῦθ'*· δηλ. ποῖον; — *τοὺς εἰπόντας περὶ τῶν πρ. ὑστάτους*· ἀντικείμεν. τοῦ ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε· τὸ ὑστάτους κατηγορ. τοῦ εἰπόντας· τὸ ἐν ὀργῇ ποιοῦμαι μετ' αἰτιατ, ἐν ᾧ τὸ συνώνυμον ὀργίζομαι μετὰ δοτ. ὅμοιαι φράσεις ἐν ἀλίσχυνη, ἐν ὀλιγωρία ποιοῦμαι κλπ. — *οἴμαι δεῖν*· τὸ οἴμαι ἐνταῦθα οὐχὶ παρενθετικῶς ἀλλ' ἐν ἐξαρτήσῃ λόγου. — *σκοποῦνθ'* = σκοποῦντα (ἐμέ)· ἀπὸ γ' προσώπου ἔστρεψε τὸν λόγον εἰς ἀ' χάριν ποικιλίας κλπ. — *τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν*. Ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι κρίνουσι συνήθως ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς προαιρέσεως τοῦ συμβουλευόντος ῥήτορος, συνέβη πολλάκις νὰ μεμφθῶσι καὶ νὰ τιμωρήσωσιν οἱ Ἀθ. πολλοὺς ῥήτορας, οἵτινες τελευταῖοι ἐξήνεγκον γνώμην. — *ὑποστείλασθαι*· μεταφορὰ ἐκ τῶν ἰστίων, τῶν καταβιβαζομένων ὀλίγον ἐν καιρῷ τρικυμίας ἐκ φόβου· καὶ οἱ ῥήτορες φοβούμενοι τιμωρίαν πορέλειπον ἢ ἀπέκρυπτόν τινα πολλάκις ἐν ταῖς ἀγορεύσεσιν αὐτῶν, προφυλαττόμενοι νὰ εἴπωσιν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ κινήσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ δήμου. Ὁ Δημοσθ. ὅμως ἔδειξε πάντοτε θάρρος γνώμης· πρβλ. καὶ Φιλ. Α', 51. — *περὶ ὧν* = περὶ τούτων ἃ ἠγοῦμαι συμφέρειν (συμφέροντα εἶναι) ἡμῖν.

ΝΟΗΜΑ. Προκειμένου νὰ ὀμιλήσῃ ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ β' μέρει τῆς διηγήσεως (§ 16—21) περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων τῆς ἀποστολῆς βοηθείας εἰς τοὺς Ὀλυνθίους προβαίνει ἐνταῦθα προοιμιακῶς εἰς τὰς ἐξῆς ἀναγκαίας πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του δηλώσεις. Καθῆκον τοῦ δημοσίου συμβούλου καὶ παντὸς πολιτευομένου εἶναι οὐχὶ νὰ κατακρίνῃ τοὺς πολίτας, ἀλλὰ νὰ ὑποδεικνύῃ εἰς αὐτοὺς τὰ πρακτέα. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ προβαίνω ἤδη εἰς τὴν ὑπόδειξιν τούτων μετὰ θάρρους χωρὶς νὰ φοβηθῶ μήπως κινήσω τὴν ὀργήν σας, ἂν καὶ γνωρίζω ποίους κινδύνους διατρέχει πολλάκις εἰλικρινῆς ῥήτωρ. —

§ 17 καὶ 18. Πόση καὶ ποία βοήθεια πρέπει νὰ πο-
σταλῆ εἰς Ὀλυνθον καὶ κατὰ τίνα τρόπον.

Δή· σημαίνει τὸ φυσικὸν ἐπακολούθημα τῶν εἰρημένων καὶ εἰσά-
γει τὴν ἔκθεσιν τῆς γνώμης τοῦ ῥήτορος, εἰς ἣν προβαίνει οὗτος ἤδη.
— **διχῆ·** τροπ.=διττῶς ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τοῦ τῶ σφζειν καὶ
ἐκπέμπειν καὶ τοῦ τῶ κακῶς ποιεῖν.— **βοηθητέον εἶναι**
τοῖς πράγμασιν ὑμῖν = ὅτι δεῖ ὑμᾶς βοηθῆσαι τοῖς (Ὀλυνθιακοῖς)
πράγμασι· προβλ. καὶ τὸ ἐν § 2 ἀντιληπτέον τῶν πρα-
γμάτων.— **τῶ σφζειν καὶ τῶ κακῶς ποιεῖν**· δοτ. τοῦ δογάνου
(ἐπεξήγησις τοῦ διχῆ) εἰς τὸ βοηθητέον ὑμῖν=διὰ τοῦ σφζειν,
μὲ τὸ νὰ σφζωμεν = διὰ τῆς σωτηρίας καὶ διὰ τῆς βλάβης.— **τὰς**
πόλεις· τὰς 32 πόλεις τῆς Χαλκιδικῆς, ὧν πολλὰς, οὐχὶ ὅμως ἀκόμη
καὶ τὴν Ὀλυνθον, ἐπολιόρκει ἤδη ὁ Φ. ὡς συμμάχους τῶν Ὀλυν-
θίων, κατέλαβε δὲ πάσας σὺν τῶ χρόνῳ μέχρι τοῦ ἔαρος τοῦ 348.—
τῶ σφζειν τοῖς Ὀλυνθ. = τῶ πειρᾶσθαι σφζειν ὑπὲρ (χάριν) τῶν
Ὀλυνθίων· τί δοτ. εἶναι; Ἡ σωτηρία θὰ ἐγίνετο διὰ τῆς βοηθείας· διὸ
τὸ ἀκόλουθον (τῶ) ἐκπέμπειν εἶναι ἀνάπτυξις τις τοῦ σφζειν·
κανονικώτερον θὰ ἦτο=σφζειν (ὑμᾶς) πέμποντας τοὺς τοῦτο ποιήσ.
στρατιώτας. Ὅθεν 2 εἶναι τὰ μέσα βοηθείας, ἡ σωτηρία τῶν πόλεων
τῆς Ὀλύνθου καὶ ἡ βλάβη τῆς χώρας τοῦ Φ.— **τοὺς στρατιώτας·** ἀντι-
κείμε. τοῦ ἐκπέμπειν=τοὺς στρατ. τοὺς ποιήσοντας (=οἱ ποιήσουσι)
τοῦτο (τὸ σφζειν).— **κακῶς ποιῶ τὴν χώραν** = βλάπτω τὴν χ. δενδρο-
τομῶν καὶ καίων.— **ἐτέροις·** ὁ ῥήτωρ προτείνει νὰ στείλωσιν ἄλλους
στρατιώτας πρὸς βοήθειαν τῶν πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἄλλους
πρὸς βλάβην τῆς χώρας τοῦ Φ.· ἡ λέξις ἐτέθη τελευταία ἵνα ἐξαρθῆ ἡ
ἔννοια αὐτῆς.— **θάτέρου** = τοῦ ἐτέρου ἐκ τῶν 2 μνημονευθέντων μέ-
σων τῆς βοηθείας. Πόθεν ἐξαρτᾶται ἡ γενικὴ;— **ὄν(έ)ῶ μὴ γένη-
ται**· πλάγ. λόγος (Σ. § 410), τὸ δὲ μάταιος δικατάληκτον ἐν-
ταῦθα.— **ὑμῖν**· δοτ. προσωπ. τοῦ γένηται ἔχουσα ἔννοιαν ἀντι-
χαριστικὴν.— (§ 18) **εἴτε παραστήσεται** (ὑπόθ.) **ἀμυνεῖται** (ἀπόδ.)
καὶ **εἴτε προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει** (ὑπόθ.) **περιέσται**
(ἀπόδ.)=ἀμυνεῖται τε εἰ παραστ.—περιέσται τε εἰ προσκαθ.
Διὰ τοῦ τοιοῦτου συλλογισμοῦ ὁ ῥήτωρ κατέδειξε τὴν ἀπομόνωσιν τῆς
ἐνεργείας τῶν Ἀθ. καὶ τὴν διπλῆν ἐπιτυχίαν τοῦ Φ.· ἡ δ' ἀνωμαλία

τῆς συντάξεως ἐνταῦθα ἀποδεικνύει τὴν καλλιτεχνικὴν δύναμιν τοῦ ῥήτορος. Παρατήρησον ὅτι ἑκατέρα τῶν ὑποθέσεων εἶναι ἀπόδοσις ἐτέρας ὑποθ. περιλαμβανομένης ἐν τῇ μτχ. ὑπομείνας καὶ ὁρῶν τὸ δὲ εἶτε ἐνταῦθα εἶναι ὑποθετικὸν (=εἶτε) καὶ οὐχὶ διαζευκτικόν.

— *ὑμῶν ποιοούντων κακῶς* — *βοηθησάντων* γεν. ἀπόλυτ. — ὑποθετ. μετχ. — *ὑπομείνας*· ὑποθετ. μετχ., ἧς ἀπόδοσις εἶναι ἡ ὑπόθ. εἰ παραστήσεται· αὕτη δὲ πάλιν ἡ μτχ. εἶναι ἀπόδοσις τῆς ὑποθετ. ποιοούντων· ἐὰν κακοποιήσητε θὰ ὑπομείνη καὶ ἐὰν ὑπομείνη θὰ ὑποτάξῃ καὶ ἐὰν ὑποτάξῃ τότε ῥαδίως ἀμνεῖται. — *οἰκείαν*

ἐνν. χώραν. — *παρίσταμαί τι*· μέσο περιποιητ. = παρίστημι τι ἐμαντῶ = ὑποτάσσω· συνώνυμον τοῦ καταστρέφομαι, καταδουλοῦμαι, χειροῦμαι, ὑποχείριον ποιοῦμαι κ.λπ. — *ἀμύνομαι*· ἄνευ ἀντικειμ.· ὡς τοιοῦτον ἐνν. τὸ ὑμᾶς. — *δρῶν ἔχοντα ἀκινδύνως*· ἡ α' μτχ. αἰτιολ., ἡ β' κατηγορημ. "Ἄν οἱ Ἀθ. ὠλιγόρουν καὶ δὲν ἔστειλλον ἕτερον στρατὸν (§ 17 ἑτέροις στρατιώταις) ὅπως βλάβη τὴν χώραν τοῦ Φ., οὐδένα κίνδυνον θὰ διέτρεχε βεβαίως ἡ πατρὶς αὐτοῦ (τὰ οἴκοι) καὶ θὰ ἠδύνατο οὗτος ἀκινδύνως νὰ πολιορκῇ τὴν Ὀλυνθον. Παρατήρησον τὸ στρατηγικὸν σχέδιον καὶ τὴν τέχνην τοῦ Δημοσθένους. — *προσκαθέξομαι καὶ προσεδρεύω*· συνώνυμα ὄντα (=κάθημαι καὶ εἶμαι πλησίον παραδοκῶν, ἐπὶ πολιορκίας) αἰσθητοποιοῦσι τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Φ. πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων του. — *τοῖς πράγμα*. = τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ὀλύνθου. — *περιέσται*· τὸ περιεῖναι καὶ περιγίγνεσθαι συντάσσονται δοτικῇ ἕνεκα τῆς προθέσεως. — *τῷ χρόνῳ* = σὺν τῷ χρόνῳ, μὲ τὸν καιρὸν, σιγά-σιγά. — *διχῆ*· κεῖται ὡς κατηγορούμ., διὸ καὶ συνεδέθη τῷ ἐτέρῳ κατηγ. πολλήν. Ἡ βοήθεια πρέπει νὰ εἶναι πολλή καὶ εἰς δύο διηρημένη. μία ὑπὲρ τῶν Χαλκιδικῶν πόλεων ἐκ πολλῶν στρατιωτῶν καὶ μία κατὰ τῆς ὑπαίθρου χώρας τοῦ Φιλ. ἐκ πολλῶν πάλιν ἄλλων στρατιωτῶν καὶ ἐκ στόλου ὁμοῦ. —

ΝΟΗΜΑ. Ἡ γνώμη μου λοιπὸν εἶναι· ὅτι πρέπει νὰ λάβωμεν τὰ ἑξῆς μέτρα: 1) νὰ ὑποστηρίξωμεν τὰς ἐν τῇ Χαλκιδικῇ συμμάχους τῶν Ὀλυνθίων πόλεις διὰ πολλοῦ στρατοῦ καὶ 2) νὰ στείλωμεν συγχρόνως ἐκ παραλλήλου ἄλλον πολὺν πάλιν στρατὸν καὶ στόλον ὁμοῦ ἵνα δηῶμεν τὴν χώραν τοῦ Φ. πρὸς ἀντιπερισπασμόν. Αὐτὸ προτείνω νὰ πράξωμεν ἵνα ἀσφαλῶς φέρωμεν ἀποτέλεσμα· κατ' ἄλλον τρόπον

οὐδὲν θὰ κατορθώσωμεν καὶ προσέξατε νὰ ἴδητε διατί. Ἐάν στείλωμεν μόνον τὸν δεύτερον στρατὸν καὶ ὁ Φ. ἀνεχθῆι τοῦτο, δηλ. δὲν δώσῃ εἰς αὐτὸ προσοχὴν, ἀλλ' ἐπιμείνῃ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ὀλύνθου καὶ ὑποτάξῃ αὐτήν, τότε τοῦ εἶναι πολὺ εὐκόλον νὰ ἐπιτεθῆι κατὰ τοῦ δευτέρου καὶ μόνου τούτου στρατοῦ μας καὶ νὰ τὸν ἐκδιώξῃ ἐκ τῆς χώρας του, ἔστω καὶ μετὰ τὴν δῆλωσιν αὐτῆς· καὶ πάλιν ἂν στείλωμεν μόνον τὸν πρῶτον στρατὸν ὁ Φ. ἀπηλλαγμένος παντὸς ἄλλου περισπασμοῦ θὰ πολιορκῆ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὴν Ὀλυνθον περισφιγγων αὐτὴν ὁσημέραι, ἕως ὅτου ἐπὶ τέλους δυνηθῆι νὰ τὴν κυριεύσῃ. Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ σταλῶσι δύο συγχρόνως ἰσχυροὶ στρατοί. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρότασίς μου.

§ 19 καὶ 20. Τρόπος πόρισμοῦ τῶν χρημάτων τοῦ πολέμου.

Ταῦτα· ἀναφέρ. εἰς τὰ προηγούμε. καὶ εἶναι σύστοιχον ἀντικείμε. τοῦ γι γ ν ὡ σ κ ω. — **περὶ δὲ πόρου χρημ**· προσδιορισμὸς ἀναφορᾶς ἀπολύτως κείμενος, δυνάμενος δὲ νὰ συμπληρωθῆι καὶ διὰ τοῦ λ έ γ ω ἢ τοῦ γι γ ν ὡ σ κ ω, ὧν ἀντικείμε. θὰ εἶναι τὰ ἐπόμενα ἔ σ τ ι . . . — **πόρος** (περ περῶ) = μέσον πρὸς διάβασιν, ὁδός, τρόπος τοῦ πορίζεσθαι (εὐρίσκειν) χρήματα. — ἔ σ τ ι ν . . . ἔ σ τ ι ν· ὑπαρκτικά· ἢ ἐπανάληψις (σχῆμα ἀναδιπλώσεως) προξενεῖ ἐντύπωσιν τοῖς ἀκροαταῖς. Ἐννοεῖ δὲ τὰ ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Περικλέους ἰδρυθέντι στρατιωτικῷ ταμείῳ χρήματα, τὰ ὁποῖα τῶρα οἱ Ἄθ. μετεχειρίζοντο ὡς θεωρικά, εἰς θέατρα, ἐορτὰς κ.λ.π. Τὸ δὲ ἔ σ τ ι τ ι ν ῖ τ ι = ἔχει τίς τι. — **οὐδέσι** (οὐδείς)· κατὰ πληθυντ. διότι δηλοῖ τὰς διαφόρους πόλεις (ἢ τὰ ἔθνη). — **ὄσα** = ὄσα στρατιωτ. χρήματα οὐδέσιν ἐστίν. — **οὕτως**· ἐπεξηγηεῖται ὑπὸ τοῦ ὡ ς β ο ὑ λ ε σ θ ε = ἀσκοπῶς, ὅπως θέλετε δηλ. καὶ οὐχὶ ὅπως πρέπει. — **ἀποδίδωμί τινί τι** = δίδωμι τὸ φειδόμενον εἰς τινα· τὰ στρατιωτ. χρήματα ἀνήκον(= ὠφείλοντο) εἰς τοὺς στρατιώτας· εἶναι δὲ τοῦτο μία ἔντεχνος πρότασις ὅπως τὰ θεωρικά χρήματα μετατρέψωσιν εἰς στρατιωτ., ὁποῖα κυρίως ἦσαν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ταμείῳ. — **εἰ δὲ μή** ἔνν. ἀ π ο δ ὶ σ ε τ ε. — **προσδεῖ-ἐνδεῖ**· ὑποκείμε· ἔχουσι τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν αὐτῶν. Ἡ **πρὸς** σημαίνει προσθήκην. Τὸ μὲν **προσδεῖ** = πρὸς τῷ ὑπάρχοντι ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ ἄλλου, τὸ δὲ ἐ ν δ ε ῖ = οὐδὲν παντελῶς ὑπάρχει (ἐνδεῖα). — **μᾶλλον δέ**· ἐπανόρθωσις τῶν ἡγου-

μένων—**τοῦ πόρου**· ἐνάρθρως, διότι ἐννοεῖ ὠρισμένον πόρον, τὸν στρατιωτικόν, ἐν ᾧ προηγουμένως ὠμίλησε γενικῶς περὶ πόρου.—**τί οὖν**· ἐνν. λ έ γ ει ς ἢ β ο ύ λ ε ι.—**εἴποι ἄν τις**· ὑποφορά, τὸ δὲ μὰ Δία οὐκ ἔγωγε.. ἀνθυποφορά· ἰδ. καὶ § 14.—**γράφω**=προτείνω ἐγγράφως (πρότασιν συντεταγμένην κατὰ τοὺς κεκανονισμένους τύπους)· (Πρβλ. καὶ Γ' Ὀλυμπ. § 11).—**μὰ Δία**· ἐπὶ ἀποφάσεως=ὄχι μὰ τὸν θεόν, τὸ δὲ ν ἢ Δία ἐπὶ καταφάσεως=ναὶ μὰ τὸν θεόν.—**οὐκ ἔγωγε (γράφω)**. Ὁ Δημοσθένης δὲν θέλει νὰ προτείνῃ διαρρήδη τὴν μετατροπὴν τῶν θεωρικῶν εἰς στρατιωτ., διότι τηρεῖ κατὰ τύπους τὸν νόμον, ἀπαγορεύοντα τοῦτο (καίτοι θεωρεῖ αὐτὸν γελοῖον καὶ εἰρωνεύεται τοῦτον), ἵνα μὴ δώσῃ ἀφορμὴν ἀντεγκλήσεων κλπ.— (§ 20) **κατασκευάζω**=παράγω τι μὴ ὄν, πα ρ α σ κ ε υ ά ζ ω δὲ=ἐτοιμάζω τὰ ὑπάρχοντα. Ὁ ῥήτωρ προτρέπει νὰ κάμωσι τώρα στρατιώτας, διότι δὲν ὑπῆρχον, ἀφ' οὗ οἱ ὑπάρχοντες ἦσαν ἀχρηστοὶ ὡς ξένοι μισθοφόροι.—**σύνταξις**=ἡ τάξις τοῦ λαμβάνειν χρήματα (μισθὸν) καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα, δηλ. νὰ κανονισθῶσι τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε οἱ λαμβάνοντες χρήματα αὐτοὶ νὰ πράττωσι καὶ τὰ δέοντα (νὰ ἐκτελῶσι καὶ τὴν ὑπηρεσίαν), τ. ἔ. νὰ εἶναι συνδεδεμένος ὁ μισθὸς καὶ ἡ στρατ. ὑπηρεσία, τοῦλάχιστον τώρα ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάγκη πολέμου, ἂν μὴ ἐν καιρῷ εἰρήνης.—**τὴν αὐτήν**· παρὰθεσις τοῦ μίαν, ὅπερ εἶναι κατηγορούμ. τοῦ σ ύ ν τ α ξ ι ν' ἡμεῖς λέγομεν μίαν καὶ τὴν αὐτήν, ἐν καὶ τὸ αὐτό.—**οὕτω πως**· ὡς νῦν πράττετε, τ. ἔ. ἄνευ τάξεως· τὸ δὲ ἄνευ π ρ α γ μ α τ. (=ἄνευ ἐργασίας, οὐ ποιοῦντες τὰ δέοντα, ὡς ἀργόμισθοι) εἶναι ἐπεξήγησις αὐτοῦ, τὸ δὲ π ῶ ς (=οὐκ οἶδα τίνι τρόπῳ) σημαίνει ὅτι εἶναι παράδοξος ὁ τρόπος οὗτος.—**λαμβάνετε**· ἐνν. τὰ στρατιωτ. χρήματα. (Πρβλ. καὶ Γ' Ὀλυμπ. § 11).—**εἰς τὰς ἑορτὰς**=πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν ἑορτῶν—**ἔστι λοιπὸν**=λείπεται· ἀπρόσωπον ἔχον ὑποκείμε. τὸ εἰ σ φ έ ρ ε ι ν, τὸ δὲ δ ἦ σημαίνει τὸ φυσικὸν συμπέρασμα=ἀφ' οὗ τὰ πρὸς πόλεμον χρήματα λαμβάνετε πάντες δι' ἑορτὰς (δηλ. ἀντὶ θεωρικῶν), ὑπολείπεται φυσικὰ νὰ καταβάλητε πάντες ἐξ ἰδίων διὰ τὸν πόλεμον, ἂν δὲν θέλητε νὰ καταβάλητε ἐκ τῶν θεωρικῶν τὰ ὅποια πάντες λαμβάνετε. Οὕτω τεχηέντως φέρων εἰς δίλημμα τοὺς Ἀθ. προτείνει ἐμμέσως νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ θεωρικὰ ὡς στρατιωτικά, καταργοῦντες τὸν γελοῖον περὶ θεωρικῶν νόμον.—**πάντας εἰσφέρειν**· κατὰ τὸν περὶ εἰσφορᾶς νόμον ὠφειλον

πάντες (πλὴν τῶν θητῶν) ἐν Ἀθήναις νὰ προσφέρωσι χρήματα ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἀναλόγως τῆς περιουσίας των. Τοῦτο ἦτο μία ἔκτακτος καταναγκαστικὴ συνεισφορὰ (φόρος). — **ἂν δέη**· ἐνν. διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας, αἵτινες εἶναι ἀδηλοὶ καὶ ἄγνωστοι. — **δεῖ δέ...** Δὲν γνωρίζω τί θὰ ἀποφασίσητε, ἂν θὰ δώσητε συνεισφορὰς ἢ θὰ μετατρέψητε τὰ θεωρικὰ εἰς στρατιωτικά, ἢ ἂν θὰ χρειασθῶσι πολλὰ ἢ ὀλίγα κ.λ.π., ἀλλ' ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν γίνῃ ἐγὼ τονίζω τοῦτο, ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην χρημάτων, διότι ἄνευ τοῦ χρήματος οὐδεμία κινητοποιήσις εἶναι δυνατή. Προβλ. τὰ *l'argent fait tout* καὶ *l'argent fait la guerre*. — **οὐδὲν τῶν δεόντων**· γενικὴ διαίρει. = οὐδεμία ὑπηρεσία, οὐδὲν καθήκον. — **λέγουσι** = προτείνουσιν. — **πόρους**· ἐνν. στρατιωτικούς. — **ῶν**· γεν. διαίρει. = τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Δημοσθ. προτεινομένων πόρων. — **ὅστις** = ἐκεῖνον ὅστις. — **ἀντιλαμβάνομαί τι** = ἐπιλαμβάνομαί τινας. ἐπιχειρῶ τι, φροντίζω περὶ τινας. — **τῶν πραγμ.**· τῆς Ὀλύνθου καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

ΝΟΗΜΑ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου ἀπαιτούμενα χρήματα σᾶς λέγω ὅτι ἀρκεῖ νὰ θελήσητε καὶ ἔχετε πολλὰ χρήματα ὅσα οὐδεμία ἄλλη πόλις· ἔχετε τὰ στρατιωτικά, τὰ ὅποια εἶναι προωρισμένα ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν στρατὸν καὶ τὰ ὅποια κακῶς μετετρέψατε εἰς θεωρικὰ καὶ σπαταλᾶτε εἰς ἑορτὰς κ.λ.π. ἄνευ τινὸς ἀρχῆς καὶ τάξεως. Ἐὰν μεταχειρισθῆτε ταῦτα διὰ τὸν πόλεμον, δὲν σᾶς χρειάζονται ἄλλα, ἄλλως σᾶς λείπει τὸ ὅλον. Ἀπατᾶται δ' ὅστις νομίζει ὅτι ἐγὼ λέγων ταῦτα προτείνω τὴν μετατροπὴν τῶν θεωρικῶν εἰς στρατιωτικά. [Τὰ χρήματα ταῦτα ἐγὼ θεωρῶ πάντοτε ὡς στρατιωτικά· ἄλλως δὲν θὰ δώσω τώρα σημασίαν εἰς τοῦτο]. Ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον δι' ἐμὲ ἔχει σημασίαν εἶναι νὰ δημιουργήσωμεν ἤδη στρατὸν πραγματικὸν καὶ ὄχι εἰκονικόν, ὅπως ἕως τώρα, καὶ νὰ καθορίσωμεν ἅπαξ διὰ παντὸς τὰ πράγματα οὕτως ὥστε νὰ ὑπάρχη τάξις ἐν τε τῇ διαχειρίσει τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, νὰ λείψῃ δὲ ἡ σπατάλη τοῦ δημοσίου χρήματος, ἢ ὅποια γίνεται μέχρι τοῦδε. Καὶ δοθὲν εἶναι, ἀφ' οὗ μεταχειρίζεσθε πάντες τὰ στρατ. χρήματα εἰς διασκεδάσεις, νὰ συνεισφέρητε τώρα πάντες ἀναλόγως τῆς περιουσίας του ἑκαστος πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν δαπανηθέντων. Οὕτω θὰ ἔχομεν ὄντως χρήματα ἄφθονα, τὰ ὅποια ὅπως δήποτε εἶναι ὄλως ἀπαραίτητα πρὸς πᾶσαν κίνησιν. Ταῦτα προτείνω ἐγὼ ὡς πρὸς τὰ

χρήματα· ἄλλοι δὲ προτείνουσιν ἄλλους πόρους· ἀδιάφορον· σεις πρά-
 ξατε ὅτι νομίζετε συμφορώτερον· σπεύσατε μόνον διότι ὁ καιρὸς
 παρέρχεται καὶ μετ' ὀλίγον θὰ εἶναι ἀργά.

§ 21, 22 καὶ 23. Ἡ κατάσταση τοῦ Φιλίππου
 οὐδένα φόβον ἐμπνέει.

Ἄξιον δέ· διὰ τοῦ μεταβατικοῦ δ ἐ μεταβαίνει εἰς νέον ἐπιχεί-
 ρημα, ὅτι εἶναι εὐκόλος ἢ καταπολέμησις τοῦ Φιλ. — *ἐνθυμηθ. καὶ
 λογισ.* ὑποκείμε. τοῦ ἄξιόν ἐστιν· πρβλ. § 12. — *τὰ πράγματα·*
 προληπτικὸν ἀντικείμε. τοῦ ἄξιον λογιόσασθαι (Σ. § 23.)
 καὶ ὑποκείμε. τοῦ καθέσθηκε· τὸ δὲ ἐν ᾧ καθέσθη. (καθί-
 σταμαι) εἶναι πλαγ. ἐρώτησις. — *οὔτε...οὔτε·* ἢ φ. σειρὰ εἶναι=οὔτε
 γὰρ τὰ παρόντα ἔχει αὐτῶ εὐπρεπῶς, ὡς δοκεῖ καὶ φήσειεν ἂν τις
 (εὐπρεπῶς ἔχειν τὰ παρόντα) μὴ σκοπῶν (τις) ἀκριβῶς, οὐδὲ (οὔτως
 ἔχει) ὡς ἂν κάλλιστα (ἔχοι) αὐτῶ (τὰ παρόντα) — οὔτε ἐκεῖνός ποτε
 ἐξήνεγκεν ἂν τὸν πόλεμον τοῦτον, εἰ ᾤήθη δεήσειν αὐτὸν πολεμεῖν,
 ἀλλ' ἤλπιζε τότε ἀναιρήσεσθαι ἅπαντα τὰ πράγματα (οὔτως) ὡς (τις
 ἀναιρεῖται) ἐπιῶν, καὶ εἶτα διέψευσται (τῶν ἐλπίδων). Τὸ γὰρ ἐν-
 ταῦθα καὶ κατωτέρω ἐν § 22 εἶναι βεβαιωτικόν· τὸ μὴ σκοπῶν=
 εἰ μὴ σκοποῖη, τὸ οὐδὲ ἐπιτείνει τὸ οὔτε ἔχει, τὸ δὲ εὐπρε-
 πῆς λέγεται κυρίως ἐπὶ εὐπρεπείας (καλῆς καταστάσεως) τῆς μορφῆς,
 ἐνταῦθα ὁμως μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ καλῆς καταστάσεως (συγυρίσμα-
 τος) τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων· πρβλ. καὶ τὰ παρ' ἡμῶν παστρικῆ
 δουλειᾶ, βρώμικα πράγματα κ.λ.π. — τὸ δὲ ἐκφέ-
 ρειν πόλεμον=ἐπιχειρεῖν, ἐγείρειν πόλ· πρβλ. καὶ τὰ συνώ-
 νυμα ἐπιφέρειν, ποιεῖν, αἴρεσθαι, ἀναιρεῖσθαι
 πόλεμον. — *τοῦτον·* δηλ. τίνα; — *δεήσειν* ἐκ τοῦ ᾤήθη· διατί κατὰ
 μέλλοντα (Σ. § 446 σημ. β'); — *εἰ ᾤήθη—ἐξήνεγκεν ἂν·* τίνος
 εἶδους ὑπόθ. (Σ. § 422) εἶναι; — *ὡς ἐπιῶν* (ἐπέροχμαι=ὡς ἐξ ἐφό-
 δου. — *τότε·* ὅτε ἐξήνεγκε τὸν πόλεμον. Μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ περι
 οὔ νῦν πρόκειται πολέμου μεταξὺ Φ. καὶ Ὀλυθ. ἐπὶ τινὰ χρόνον οἱ
 Ὀλυθ. ἀντέσχον μόνοι, ἔπειτα δ' ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθ.
 — *ἅπαντα τὰ πράγμα* = τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τῶν Ὀλυθ. πραγμά-
 των. — *ἀναιροῦμαί τι·* μέσ. περιποιητ. = αἴρω ἐκ τοῦ μέσου πρὸς

ὠφέλειάν μου=ἀρπάζω.—**διαγεύδομαι** μέσ.=ἀπαιτῶμαι (γελοιοῦμαι).—**τὰ τῶν Θεσσαλ.** (ἐνν. πράγματα)=οἱ Θεσσαλοὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ὑποθέσεων των.—(§ 22) **ταῦτα** δηλ. τίνα; Τὸ οὐδέτ. προκειμένου περι ἀνθρώπων σημαίνει οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι δῆποτε ἀφορᾷ αὐτούς, οἷον τρόπον ζωῆς, φύσιν, ἡθῆ, ἔργα, λόγους κ.λ.π.—**ἄπιστα** ἦτο παροιμιώδης τότε ἡ ἀπιστία τῶν Θεσσαλῶν, εἰς οὓς καὶ νῦν ἔτι ἀποδίδουσί τινες τὴν ιδιότητα ταύτην.—**φύσει ἀει**=καὶ ἐκ φύσεως καὶ ἐξ ἔθους· διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο τούτων προσδιορισμῶν ὡς καὶ τοῦ π ᾱ σ ι ν ἀ ν θ ρ ῶ π ο ι ς χαρακτηρίζεται ζωηρότερον ἢ ἀπιστία τῶν Θεσσαλῶν.—**κομιδῆ** (δοτ. τοῦ κ ο μ ι δ ῆ = φροντίς) ἐπίρ. ἐλιτεῖνον τὸ ἐννοούμενον ἄ π ι σ τ α . — **καὶ ἔστι**...τὸ πλήρες εἶναι=κομιδῆ δὲ ἄπιστα (τὰ τῶν Θεσ.) καὶ νῦν ἔστι τούτω (τῷ Φ.) ὅσπερ (καὶ πρότερον) ἦν.—**καὶ γάρ**.. **καὶ**=καὶ εἰσιν ἐψηφισμ. καὶ κεκωλύκ.—**ἀπαιτῶ τινά τι**=ἀπαιτῶ τι (ὡς ὀφειλόμενον) παρὰ τίνος· τὸ δὲ ψ η φ ῖ ζ ο μ α ι (μετ' ἀπαρεμφ.) μέσ.μεταβ.=ἀποφασίζω νά...—**Παρασάς**· ταύτας οὔσας τὸ σπουδαιότερον ἀρχαῖον ἐπίνειον τῆς Θεσσαλίας, παρὰ τὸν σημερινὸν Βόλον, ἐκυρίευσεν ὁ Φ. τῷ 362 π.Χ., ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐνίκησεν ἐν Θεσσαλίᾳ τὸν βασιλέα τῶν Φωκέων Ὀνόμαρχον καὶ ἐξεδίωξε τὸν τύραννον τῶν Φερῶν.—**Μαγνησίαν**· τὴν ὄχυρὰν ἐν τῇ ὀμωνύμῳ Θεσσαλικῇ χώρᾳ ταύτην πόλιν ἐπεχείρησε νὰ τεχίσῃ ὁ Φ. ἕνεκα τῆς στρατηγικῆς ἀξίας της. Πρβλ. Β' Ὀλυμπ. § 7.—**τινῶν**—ὡς **δώσοιεν**· τὰ δύο ἀντικείμεν. τοῦ ἦ κ ο υ σ α . — **τοὺς λιμένας καὶ τὰς (τῶν ὀνίων) ἀγοράς**· μετωνυμικῶς ἀντὶ τὰς προσόδους τῶν λιμένων καὶ ἀγορῶν· τοὺς ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῶν ὀνίων τῆς ἀγορᾶς προερχομένους φόρους οἱ Θεσσαλοὶ παρεχώρησαν τῷ Φ. μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ἔξωσιν τῶν τυράννων τῆς Θεσσαλίας.—**καρποῦσθαι**· ἀπαρέμφ. τοῦ σκοποῦ =πρὸς τὸ καρποῦσθαι αὐτούς.—**τὰ κοινά**· ἐνν. πράγματα.—**ἀπὸ τούτων**· δηλ. τῶν χρημάτων τῶν ἐκ τῶν λιμένων καὶ ἀγορῶν προερχομένων.—**δέοι**· ἡ εὐκτική διότι ἐξακολουθεῖ ὁ πλάγ. λόγος ὡς δ ῶ σ ο ι ε ν . . . μέχρι τοῦ λ α μ β ᾶ ν ε ι ν . Ἐκ τοῦ ἦ κ ο υ ο ν ἐνν. ἐνταῦθα τὸ ἔ λ ε γ ο ν , ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ δέοι.—**οὐ**—**λαμβάνειν**· συμπλήρωσον=καὶ οὐ δέοι τὸν Φ. λαμβάνειν ταῦτα.—**στερηθήσεται**· ἐνν. ὁ Φ.—**κομιδῆ**· ἐπιτείνει τὸ σ τ ε ν ὄ ν (= στενοχωρίαν).—**καταστήσεται**· ἔχει ὑποκ. τὰ τῆς τ ρ ο φ ῆ ς (περίφρασις = ἦ

τροφή). — **τοῖς ξένοις**· ἡ δοτ. ἐκ τοῦ τροφῆς ἐννοουμένου τοῦ παρεχομένου ἢ παρεχομένη εἰς τοὺς ξένους τροφή, ἢ διὰ τοὺς ξένους τροφή, ἢ τροφή τῶν ξένων· ἐννοεῖ δὲ ξένους τοὺς μισθοφόρους στρατιώτας, ξένους ὄντας καὶ οὐχὶ πολίτας Ἀθηναίους· εἰσαχθέντας ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ Πελοπον. πολέμου, ἀκμάσαντας δὲ κυρίως ἐπὶ τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλλάδος· τροφῆ δὲ=τὸ φαγητόν καὶ ὁ μισθὸς τῶν μισθοφόρων στρατιωτῶν ὁμοῦ. — (§ 23) **μῆν**· διὰ τοῦτου εἰσάγεται νέον ἐπιχείρημα περὶ τῆς κακῆς θέσεως τοῦ Φ.— **τὸν Παίονα καὶ Ἰλλυριοῦν**· περιληπτικῶς ἀντὶ τοὺς Παίονας καὶ Ἰλλυριοὺς· ἄλλοτε δὲ ὁ ἐνικὸς σημαίνει τὸν ἡγεμόνα τῶν Π. καὶ Ἰλλ.— **ἀπλῶς**—ἐν γένει.— **τούτους**· δηλ. Θραῦκας, Ἡπειρώτας κ.λ.π., οὓς ὁ Φ. ἔχει ἤδη ὑποτάξει (§ 12). — **αὐτόνομους - ἐλευθέρους**· αὐτόνομος μὲν ὁ ἰδίους νόμοις ζῶν, ὅστις ὅμως δυνατὸν καὶ νὰ μὴ εἶναι ἐλευθέρους· ἐλευθέρους δὲ ὁ μὴ δούλος, ὁ ἔχων μείζονα τῆς αὐτονομίας ἐλευθερίαν. Τὰ δύο ὁμοῦ σημαίνουν τὴν πλήρη (ἔσωτερικὴν καὶ ἔξωτερικὴν) ἀνεξαρτησίαν· π. χ. αὐτόνομος Σάμος (πρότερον) καὶ ἐλευθέρα Σάμος (νῦν), αὐτόνομος Ἡπειρος καὶ ἐλευθέρα Ἡπειρος κ.λ.π.— **ἡδίων**· ἐπίρ.=εὐχαριστότερον.— **ἠγεῖσθαι χρῆ...**· σύνταξον οὕτω=χρῆ ἠγεῖσθαι (τινα) τὸν Π. καὶ Ἰλ. καὶ ἀπλῶς ἅπαντας τοὺς ἡδίων ἂν εἶναι αὐτόν, καὶ ἐλευθ. ἢ δούλους.— **ἀήθης** (ἀ—ἦθος=ἔθος)=ἀσυνήθιστος.— **τοῦ κατακούειν**· γεν. ἀντικειμ. τοῦ ἀήθεις, τὸ δὲ κατακούω τινὸς=ἐντελῶς ἀκούω.— **ἄνθρωπος** =ὁ ἄνθρωπος.— **ὑβριστής**· ἐνν. ἐστίν. Ὁ Φ. ἦτο συνήθως φιλόφρων καὶ πρᾶος, ἀλλ' ὀργιζόμενος ὑβρίζεν αὐθαδῶς.— **ὡς φασιν**· διὰ τοῦτου μετριάζει ὁ ῥήτωρ ἐξ εὐγενείας τὴν τραχύτητα τῆς ἐννοίας ὑβριστής.— **οὐδέν**· ἐπίρ.=οὐδὸλως.— **ἄπιστον**=ἀπίστευτον· συμπλήρωσον οὕτω=οὐδὲν ἄπιστόν ἐστι τοῦτο (δηλ. τὸ εἶναι τὸν Φ. ὑβριστήν).— **τὸ γάρ...**· αἰτιολογεῖ τὸ οὐδὲν ἄπιστον. Ἡ παρ' ἀξίαν εὐτυχία καὶ δόξα καθιστᾷ τὸν ἀνόητον ἄνθρωπον ἀνοητότερον καὶ κουφότερον.— **εὖ πράττω**=εὐτυχῶ, τὸ δὲ κακῶς πράττω =δυστυχῶ (δυσπραγία). Πρβλ. καὶ τὰ εὖ ποιεῖν, εὖ πάσχειν, κακῶς ποιεῖν, κακῶς πάσχειν, εὖ λέγειν, εὖ ἢ κακῶς ἀκούειν κ.λ.π.— **κακῶς φρονῶ**=σκέπτομαι οὐχὶ λογικῶς, ὑπερηφανεύομαι.— **τὸ φυλάξαι...**· **τοῦ κτήσασθαι**=ἡ φύλαξις...τῆς (ἀπο)κτήσεως· δυσκολώτερον εἶναι ὅπως νὰ διατηρήσῃ τις τὰ

κεκτημένα ἀγαθὰ ἢ νάποκτησῃ ἀγαθὰ Πρβλ. καὶ Β' Ὀλυνθ. § 26.

ΝΟΗΜΑ. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος (τῶν χρημάτων) ἀξίζει νὰ ἐξετάσωμεν ἤδη καὶ τὴν κατάστασιν ἐν ἣ εὐρίσκονται αἱ ὑποθέσεις τοῦ Φ. ἵνα ἴδωμεν ἀνεῖναι εὐκόλος ἢ καταπολέμησις αὐτοῦ. Σᾶς λέγω λοιπὸν ὅτι αἱ ὑποθέσεις τοῦ Φ. δὲν εἶναι εἰς τόσον καλὴν κατάστασιν εἰς ὅσην φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως· ἀν θέλητε μάλιστα, οὔτε θὰ ἐπεχειρεῖ ποτὲ οὗτος τὸν κατὰ τῆς Ὀλύνθου πόλεμον, ἀν δὲν εἶχε τὴν ἐλπίδα ὅτι μὲ τὴν πρώτην ἐφοδὸν θὰ κατελάμβανεν αἰφνιδίως τὴν Ὀλυνθον· ἀλλ' ὅμως ἀπέτυχε καὶ διὰ τοῦτο εὐρίσκειται ἤδη εἰς πολὺ στενόχωρον θέσιν. (§ 22). Ἄλλὰ καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπέτυχεν. Οἱ Θεσσαλοὶ, φύσει πάντοτε, ὡς γνωστόν, ἄπιστοι, κατακρατοῦσιν ἤδη ἀπ' αὐτοῦ τὰς ἐκχωρηθείσας αὐτῷ ἄλλοτε τελωνειακὰς εἰσπράξεις ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῶν διοικήσεως καὶ ὁ Φίλ. ἀνευ τῶν χρημάτων αὐτῶν θὰ δυσκολευθῆ πολὺ νὰ συντηρήσῃ μισθοφορικὸν στράτευμα. (§ 23). Ἄλλὰ καὶ οἱ Παῖονες, Ἰλλυριοὶ, Θράκες, Ἑπειῶται κ.λ.π., οὓς ἐσχάτως ὑπέταξε, τὸ μὲν διότι εἶναι ἀσυνήθιστοι εἰς τὴν δουλείαν, τὸ δὲ σπουδαιότερον διότι ὁ Φ. εἶναι ἀνθάδης καὶ ὑπερήφανος ἀπέναντι αὐτῶν, ταχέως—σᾶς βεβαιῶ—θὰ ἀποτινάξωσι τὸν ζυγὸν αὐτοῦ καὶ θὰ ἐκδιώξωσι τὸν ἀνθάδην τύραννον, διότι τὰς ἀνοησίας τῶν παρ' ἄξιαν ὑπερηφανευομένων δὲν ἀνέχεται τις εὐκόλως. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ πολὺ ὁ Φ. τὰς κτήσεις ταύτας. Ἄλλως τε εἶναι γνωστόν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἀποκτᾷ τις ἢ διατηρεῖ τὰ ἀγαθὰ. Ὡστε εὐκόλον εἶναι νὰ καταπολεμήσωμεν ἤδη τὸν Φίλ. ἀφ' οὗ καὶ ἐν Ὀλύνθῳ καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπέτυχε καὶ ἐν Ἑπειρῷ καὶ ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ ἐν Θράκῃ εἶναι ἐκτεθειμένος.

§ 24. Βοηθήσατε τοὺς Ὀλυνθίους καὶ κτυπήσατε τὸν Φίλιππον.

Τὴν ἀκαιρίαν (ἀντίθ. τοῦ καιρὸς)=τὴν ἔλλειψιν εὐκαιρίας, τ. ἔ. τὴν κακὴν κατάστασιν τοῦ Φ., ἣν περιέγραψεν ἐν § 21, 22 καὶ 23. —*ἐτοίμως*=μετὰ ἐτοιμότητος, προθύμως. —*συναίρω τι*=σὺν ἄλλῳ τινὶ σηκῶνω τι τὸ συνάρασθαι τὰ πράγματα.=συνεπιλαβέσθαι

τῶν πραγμ., τ. ἔ. σὺν τοῖς ἀραμένοις ἤδη τὸν πόλεμον Ὀλυνθίοις ἀρασθαι εἴτε ἀναδέξασθαι καὶ ἡμᾶς τὸν πόλεμον = βροθηῆσαι τοὺς ἀναλαβόντας τὸ βᾶρος τοῦ πολέμου· τὸ ἀ ἴ ρ ε ι ν καὶ ἀ ἴ ρ ε σ θ α ι κυριολεκτοῦσιν ἐπὶ βάρους, μεταφορικῶς δὲ λέγονται ἐπὶ κινδύνου καὶ πολέμου· τὸ δὲ τὰ π ρ ᾶ γ μ α τ α = τὰ Ὀλυνθιακὰ πράγμ., τ. ἔ. ὁ Ὀλυνθ. πόλεμος. — **πρῆσβεύω** = εἶμαι πρῆσβευτής, π ρ ε σ β ε ύ ο μ α ι δὲ = πέμπω πρῆσβεις πρὸς διαπραγματέυσιν τινα. Ἡ μετ. τροπικῆ, ὡς καὶ ἀ ἴ σ τ ρ α τ ε υ ο μ ἔ ν ο υ ς, π α ρ ο ξ ύ ν ο ν τ α ς. — **ἐφ' ἃ δεῖ**· ἐνν. πρῆσβεύεσθαι· τελικὸς προσδιορισμ. = δι' ὅσα πρέπει, ἃ ἐξέθηκεν ἐν § 2, ἐνθα πρβλ. τὸ π ρ ε σ β ε ἰ ἄ ν π ἔ μ π ε ι ν, ἥ τ ι ς ἐ ρ ε ῖ κ α ἰ π α ρ ἔ σ τ α ι. — **παροξύνω**· ἰδ. § 6 — **τοὺς ἄλλους ἀπαντας**· ἐκτὸς τῶν Θεσσαλῶν, Παιόνων, Ἰλλυριῶν καὶ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. — **λογιζομένους... πῶς οἴεσθε... ἐλθεῖν**· τὸ κανονικὸν θὰ ἦτο = λογιζομένους (ὡς (=πόσον) ἐτοίμως ἐλθοι ἂν ἐφ' ὑμᾶς Φ. εἰ λάβοι καιρὸν καὶ εἰ γένοιτο πόλεμος· ἀλλ' ἀντὶ νὰ μεταχειρισθῆ τὸν πλάγιον λόγον (πλαγ. ἐρώτησ.) ὡς ἔ λ θ ο ι ἄ ν, παρασυρθεὶς ἐκ τῆς τρομακτικῆς ἰδέας ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐλθῆ ὁ πόλεμος καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν (!), στρέφει ἀνακολούθως τὸν λόγον εἰς ὀρθὸν (εὐθειαν ἐρώτ.) προσθεὶς τὸ τὴν ἀνακολουθίαν προξενῆσαν π ῶ ς ο ἴ ε σ θ ε. Ἡ ταραχὴ αὕτη τῆς συντάξεως (ἀνακόλουθον σχῆμα) παριστώσα τὴν εἰκόνα τοῦ Φ. ζωηρότερον δηλοῖ καὶ τοῦ ῥήτορος τὴν ψυχικὴν ταραχὴν, ἣν προκαλεῖ αὐτῷ ἡ ἰδέα ὅτι καὶ πάλιν ὁ Φ. δυνατὸν ν' ἀρπάσῃ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν καὶ νὰ φέρῃ τὸν πόλεμον εἰς αὐτὴν τὴν Ἀττικὴν. — **πρὸς τῇ χώρᾳ**· ἐνν. τῇ ἡ με τ ἔ ρ α, δηλ. τῇ Ἀττικῇ. — **ἐλθεῖν ἂν**· ἀπόδοσις τοῦ εἰ λ ἄ β ο ι καὶ εἰ γ ἔ ν ο ι τ ο. — **εἴτα** = τότε, ἐν τούτῃ περιπτώσει, τούτων οὕτως ἐχόντων. — **εἰ μὴδ' ἄ... οὐ τολμήσετε**· πλαγ. ἐρώτ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ οὐ κ α ἰ σ χ ύ ν ε σ θ ε· ἡ φυσ. σειρὰ εἶναι = εἰ ἔχοντες καιρὸν οὐ τολμήσετε μὴδὲ ταῦτα ποιῆσαι, ἃ πάθοιτ' ἂν εἰ ἐκεῖνος δύναίτο ποιῆσαι (πρὸς) ὑμᾶς. Τὸ οὐ κεῖται ἀνωμάλως ἐνταῦθα ἐν ὑποθετ. προτάσει ἀντὶ τοῦ μ ἦ, ὅπερ ἐννοεῖται ἐκ τοῦ ἐν ἀρχῇ μ ἦ δ' καὶ ἡδύνατο νὰ ἐπαναληφθῆ ἐνταῦθα, ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐπαναληφθῆ τὸ μ ἦ ἐτέθη τὸ οὐ, διότι ὁ ῥήτωρ παρασυρόμενος ἐξ ὀργῆς μετέτρεψε τὸν λόγον ἀπὸ πλάγιου· εἰς ὀρθὸν μετὰ τὴν παρένθεσιν· ἡ δὲ μτχ. ἔ χ ο ν τ ε ς εἶναι ἐναντιωματικῆ.

ΝΟΗΜΑ. Ἐπωφεληθῆτε λοιπὸν τῆς δυσχεροῦς ταύτης θέσεως τοῦ Φ. καὶ βοηθήσατε ἀμέσως παντὶ τρόπῳ τοὺς Ὀλυνθ., ἀναλογιζόμενοι πόσον προθύμως θὰ ἐπήρχετο ὁ Φ. κατ' αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς ἂν ἐδίδοτο αὐτῷ τοιαύτη εὐκαιρία. Δὲν σᾶς ἐπιτρέπεται νὰ δείξητε τοιαύτην ἀτολμίαν καὶ νὰ μὴ πλήξητε, ἀφ' οὗ δύνασθε, ἐκείνον, ὅστις θὰ σᾶς ἔπληττε καιρίως ἂν ἠδύνατο. —

§ 25 καὶ 26. Ποῦ πρέπει νὰ γίνῃ ὁ πόλεμος.

Ἔτι τοίνυν· μετάβασις εἰς νέον ζήτημα σπουδαιότερον, ποῦ δηλ. συμφέρει νὰ γίνῃ ὁ πόλεμος, ὅπερ ἐν § 15 ἀπλῶς προανήγγειλε, νῦν δὲ ἐκθέτει ἐκτενέστερον. Ὅθεν ὁ τ ο ἰ ν υ ν εἶναι μεταβατικὸς = δ ε, ἢ δ η. — *λανθάνω τινά* = διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος. — *ὅτι . . . ἐστίν*· ἐπεξήγησις τοῦ τ ο ὕ τ ο. — *αἴρεσις* (αἰροῦμαι τι) = ἐκλογή. — *πότερ* = πότερα· διπλῆ ἐρώτησις (Σ. § 406). — *ἀντέχῃ*· ἀμετάβ. = ἀντοχὴν, ὑπομονὴν ἔχῃ. — *τὰ τῶν Ὀλυνθ. (πράγματα)* = αἱ δυνάμεις τῶν Ὀλυνθ. — *ἐκεῖ*· δηλ. ποῦ; — *τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην*· ἐνν. χ ὄ ρ α ν' ὑπάρχουσα μὲν εἶναι αἱ ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς κτήσεις τῶν Ἀθ., οἰκεία δὲ αὐτῇ ἡ Ἀττικὴ. — *ἀδεῶς*· διότι θὰ λείπῃ ὁ φόβος τῆς εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσβολῆς τοῦ Φ. — *ἐκεῖνα* = τῶν Ὀλυνθίων = τοὺς Ὀλυνθίους. — *τίς . . . κωλύσει*· ἐρώτ. καταφατικὴ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἔντονον ἀποφατικὴν πρότασιν = οὐδεὶς κωλύσει. — (§ 26) *Θηβαῖοι*; ἐνν. κωλύσουσι; Περιφρονητικῶς ὁμιλεῖ περὶ Θηβ. οὗς οἱ Ἀθ. ἐμίσουν ὡς ὀλιγαρχικούς, ὡς μηδίσαντας καὶ ὡς ἐχθροὺς πάντοτε τῶν συμμάχων τῶν Φωκέων. — *λίαν πικρόν*· ἔτι δὲ πικρότερον θὰ ἦτο ἂν ἔλεγεν ὅτι οἱ Θηβ. θὰ λάβωσι τὴν πρωτοβουλίαν νὰ πείσωσι τὸν Φ. νὰ εἰσβάλῃ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅπερ καὶ συνέβαινεν ὄντως. Ἀλλὰ μετ' ἀστικῆς κομπότητος ἀπέφυγε τοῦτο ὁ ῥήτωρ καὶ οὕτω προηγάλεσεν ἔτι μᾶλλον τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του. — *καὶ συνεισβαλοῦσι*· ἐνν. τῷ Φιλ. ὁ κ α ἰ ἐπιδοτικὸς = οὐ μόνον οὐ κωλύσουσιν ἀλλὰ καὶ συνεισβαλοῦσιν. — *ἀλλὰ Φωκεῖς*; Τί ἐνν. καὶ ἐνταῦθα; — *οἱ οὐχ οἴει ὄντες*· περὶ τῶν συμμάχων Φωκέων δὲν ὁμιλεῖ τόσον περιφρονητικῶς ὅσον περὶ τῶν ἀντιπάλων Θηβαίων, ἀλλ' ἀπλῆν ἀδυναμίαν μόνον ἀποδίδει εἰς αὐτούς, ἐν ᾧ εἰς ἐκείνους ἀποδίδει κακοβουλίαν. Ὅντως οἱ Φωκ. κατὰ τὸν β' ἱερὸν

πόλεμον ἀπολέσαντες τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Ὀνόμαρχον (352) ἀπεθαρ-
 ρύνθησαν καὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθ. οἵτινες κατέλαβον τότε
 τὰς Θερμοπύλας καὶ ἠμπόδισαν τὸν Φίλ. — *εἰ μὴ βοηθ.*: οἱ Ἀθ. τῷ
 352 ἐκόλυσαν τὸν Φ. νὰ διέλθῃ τὰς Θερμοπύλας. — *ἢ ἄλλος τις*. Τί
 ἐννοεῖται καὶ ἐνταῦθα; Ἡ ἐρώτησις ὑπὸ τοῦ ῥήτορος καὶ ἡ ἀπόκρι-
 σις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καθιστᾷ τὸν λόγον ζωηρότερον. Παρατήρησον ὅτι
 εἰς τὴν γ' ἐρώτησιν δὲν δίδει ἀποκρίσιν ἀλλὰ διὰ τῆς σιωπῆς δηλοῖ
 ἐκφραστικώτερον ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ὑπαρχει ἱκανὸς νὰ βοηθήσῃ. Τοιοῦ-
 τόν τι καὶ ἡμεῖς πράττομεν. Διὸ μετὰ τὸ ἄλλοις τις πρέπει νὰ
 διακόψωμεν ὀλίγον τὸν λόγον. — Ὁ Ἀρχίδαμος, ὁ βασιλεὺς τῆς
 Σπάρτης, ἐπιχειρήσας τῷ 346 π. Χ. νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ὀλυνθ. ἠναγ-
 κάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εὐθύς ὡς ἐνεφανίσθη ὁ Φίλ. Ἴσως δὲ δύνανται
 νὰ νοηθῶσιν ἐνταῦθα ὡς βοηθήσαντες καὶ οἱ ἄπιστοι Θεσσαλοί, οὐδεὶς
 δὲ ἄλλος. — *τᾶν*: ἀντὶ ἐ τ ἄ ν κλητικὴ τοῦ ἐ τ η ς = φίλος, εὐχρηστος
 μόνον ἐν προσφωνήσεσιν πρβλ. καὶ τὸ μ ε γ ι σ τ ἄ ν ἐκ τοῦ μ ε γ ι -
 σ τ ο ς. — *οὐχὶ βουλήσ.*: συμπλήρωσον οὕτω = ὁ Φ. οὐχὶ βουλήσεται
 δεῦρο βαδίζειν. Τοῦτο εἶναι ἡ τελευταία ὑποτιθεμένη ἔνστασις ἀκροα-
 τοῦ τινος (ὑποφορὰ) καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῆ διὰ τοῦ ε ἴ π ο ι
 τ ι ς ἄ ν, οὗ θὰ ἦτο τοῦτο ἀντικείμενον. — *τῶν ἀτοπωτάτων* (ἀνθυ-
 ποφορὰ): εἶναι οὐδετ. γένους καὶ κατηγορούμ. τοῦ ε ἰ μ ῆ π ρ ἄ ξ ε ι,
 ὅπερ εἶναι ὑποκείμεν. τοῦ ε ἴ η. — *ἄ* = εἰ μὴ πράξει ταῦτα ἃ ἐκλαλεῖ. —
ὀφλισκάνων: ἐναντιωμ. μτχ. Αἱ δὲ φράσεις ἄ ν ο ἰ ἄ ν, μ ω ρ ἰ ἄ ν,
 γ ἔ λ ω τ α, ε ὑ ἡ θ ε ἰ ἄ ν κ.λ.π. ὀ φ λ ι σ κ ἄ ν ω εἰλημμένοι ἐκ τῶν
 δικαστηρίων = θεωροῦμαι (κατακρίνομαι ὡς) ἄνους, μωρός, γελοῖος,
 βλάξ κ.λ.π. (Κυρίως ὀφείλω εἶτε ἐπισύρω κατ' ἔμαυτοῦ ἄνοιαν, μωρίαν
 κ.λ.π.). — *ἐκλαλεῶ* = λέγω ἔξω, κοινολογῶ, διαθρυλῶ, διασαλπίζω,
 φλυαρῶ. — *δυνηθεῖς*: χρον. μτχ. ἦτις καὶ ὡς ὑποθετ. δύναται νὰ ληφθῆ.

ΝΟΗΜΑ. Ἄλλ' ἐξετάσωμεν ἤδη καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα,
 ἂν πρέπει δηλ. νὰ σπεύσωμεν νὰ στείλωμεν βοήθειαν ἵνα γίνῃ ὁ πόλε-
 μος ἐν Ὀλύνθῳ ἢ νὰ ἀφήσωμεν τὸν Φ. νὰ μεταφέρῃ τὸν πόλεμον ἐν-
 ταῦθα: διότι περὶ αὐτοῦ πρόκειται: ἂν τῆ βοήθειᾳ ἡμῶν ἐπικρατήσω-
 σιν οἱ Ὀλύνθιοι, ὁ πόλεμος θὰ διεξαχθῆ ἐκεῖ πρὸς βλάβην τοῦ Φ, ἂν
 ὅμως ὁ Φ. καταλάβῃ τὴν Ὀλυνθον τότε ἀσφαλῶς θὰ μεταφέρῃ ἐνταῦθα
 τὸ θέατρον τοῦ πολέμου πρὸς βλάβην ἡμῶν, διότι οὐδεὶς ὑπάρχει νὰ

μποδίσῃ αὐτόν. Οἱ Θηβαῖοι, ἐχθροί μας ὄντες, εὐχαρίστως θὰ συνε-
 κολέμουν μετ' αὐτοῦ καθ' ἡμῶν· οἱ φίλοι μας Φωκεῖς εἶναι ἀνίσχυροι
 εριμένοντες μᾶλλον παρ' ἡμῶν βοήθειαν· ἄλλος τις δυνάμενος νὰ
 μποδίσῃ τὸν Φ. δὲν ὑπάρχει. Ἄλλ' ἴσως μοι εἶπη τις ὅτι ὁ Φ. δὲν
 θὰ θελήσῃ νὰ βαδίσῃ κατὰ τῆς Ἀττικῆς. Μὴ ἀπατάσθε· εἶναι ἀδύ-
 ατον νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος χωρὶς νὰ τὸ πράξῃ τὸ
 αλαλεῖ εἰς ὄλον τὸν κόσμον—ἐξ ἀνοησίας βεβαίως. Ἀρκεῖ μόνον
 νὰ δυνηθῇ καὶ θὰ τὸ πράξῃ.

§ 27. Διαφορὰ ἐκ τοῦ τόπου τῆς διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου.

Ἡλίκος· ἐπὶ ποσοῦ καὶ ἡλικίας· εἶναι κατηγορ. τοῦ ὑποκειμ. τὰ
 ἰ α φ ο ρ α, κειμένου ἐνταῦθα οὐσιαστικῶς=ἡ διαφορὰ. Ὀλη δὲ ἡ
 ἐρότ, ἡ λ ί κ α . . . π ο λ ε μ ε ῖ ν εἶναι ὑποκείμε. τοῦ π ρ ο σ δ ε ῖ ν=
 προσέτι δεῖν, εἶναι χρεῖαν προσθήκης.— **εἰ δεήσειεν**—**ζημιωθῆναι**
ἔν· ὑπόθ. τοῦ γ' εἴδους σημαίνουσα τὴν προβληματικὴν σκέψιν τοῦ
 λέγοντος (Δημοσθένους).— **ἡμᾶς**.. **αὐτούς**=ἡμᾶς αὐτούς· ὁ διαχωρι-
 σμὸς τῶν ἀντωνυμιῶν ἐνισχύει τὴν διασταλτικὴν δύναμιν τοῦ αὐ τ ὅ ς .
 — **τριακοντα ἡμέρας**· ἡμεῖς λέγομεν μᾶλλον ἔ ν α μ ἦ ν α . — **ἔξω**
 δηλ. τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐντὸς τῆς Ἀττικῆς· τὸ δὲ ἔ ξ ω γ ί γ ν ο μ α ἰ
 =ἔξω ἔρχομαι, στρατοπεδεύω, ἐκστρατεύω. — **καὶ ὅσα**...· ἡ φ. σειρὰ=
 καὶ λαμβάνειν τῶν ἐκ τῆς χώρας (τοσαῦτα) ὅσα ἀνάγκη (ἔστι) λαμβάνειν
 (ἡμᾶς) χρωμένους στρατοπέδῳ (=στρατοπεδεύοντας). — **τῶν ἐκ τῆς**
χώρας· γεν. διαιρετ. καὶ ἀντικείμε. τοῦ λ α μ β ά ν ε ἰ ν· εἶναι δὲ βρα-
 χυλογία ἀντὶ τοῦ πλήρους=τῶν ἐν τῇ χώρᾳ λαμβάνειν ἐκ τῆς χώρας·
 πρβλ. καὶ § 15 τ ὸ ν ἐ κ ε ῖ θ ε ν . — **πολεμίον λέγω**· ἐπεξηγήσεις τοῦ
 μ η δ ε ν ὅ ς· δυνατὸν νὰ τεθῇ καὶ πολέμιον λέγω (Σ. § 64).— **ζη-**
μιωθῆναι ἄν=ὅτι πλεον ἄν ζημιωθείητε στιγμιαίως ἐν ἀντιθέσει
 πρὸς τὸ διαρκὲς τοῦ π ὅ ς α χ ρ ῆ ν ο μ ῖ σ α ἰ ζ η μ ι ὶ σ ε σ θ α ἰ .
 — **τοὺς γεωργοῦντας**· γενικῶς = τοὺς γεωργοὺς καὶ κτηματίας. —
τὸν πρὸ τοῦ· τὸ τ ο ῦ δεικτικόν=τούτου, τοῦδε· ἐννοεῖ δὲ τὸν
 ἀπὸ τοῦ 357 ἀρξάμενον περὶ ἀνακτήσεως τῆς Ἀμφιπόλεως πόλεμον.
 — **δεδᾶπάνησθε**· οἱ Ἀθ. εἶχον δαπανήσει 1500 τάλαντα ἐν ὄλφ.—
πόλεμος.. ἤξει· προσωποποιία τοῦ πολέμου. — **ζημιώσεσθαι** =

ζημιωθήσονται· εἰς τὸ νομίσει καὶ ζημιώσεσθαι ἔνν. ὑποκείμ. τὸ ὑμᾶς. — *πρόσεσθ'* = πρόσεστι· ἔνεστώς μετὰ σημασίας μέλλοντος· ἢ πρὸς σημαίνει προσθήκη. — *ἡ ὕβρις* ἔνν. τῶν πολεμίων. — *ἡ τῶν πραγμ. αἰσχύνη*· ἔννοεῖ τὸ αἶσχος τὸ ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ τῆς νωθρότητος καὶ ἐν γένει τῶν ἀποτυχιῶν τῶν Ἀθ. — *ζημία* — *ζημιούμαι*· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν = ζημία, βλάβη, τ. ἔ. ἀπώλειά τινος (οὐχὶ ποινή, τιμωρία, ὡς ἀλλαχού)· ἢ λέξις *ζημία* εἶναι παράθεσις τῶν ὕβρις καὶ αἰσχύνη. — *τοῖς σώφροσι* = κατὰ τὴν κρίσιν τῶν σωφρονούντων. Τί δοτ. εἶναι (Σ. § 144. γ' σημ. β')

ΝΟΗΜΑ: Μὴ νομίσητε δὲ ὅτι εἶναι μικρὰ ἢ διαφορὰ τοῦ νὰ διεξαχθῆ ὁ πόλεμος ἐν Μακεδονίᾳ ἢ ἐν Ἀττικῇ. Φαντασθῆτε τίνα κλονισμόν θὰ ὑποστῆ ἢ γεωργία μας μόνον ἂν καὶ ἓνα μῆνα στρατοπεδεύσωμεν ἀπλῶς ἔξω τῆς πόλεως καὶ τραφῶμεν ἐκ τῶν προϊόντων τῆς χώρας· θὰ ὑποστῆ καταστροφὴν. Ἐάν ὅμως ἀντὶ τούτου τύχη νὰ γίνῃ πόλεμος ὀλόκληρος ἐν τῇ Ἀττικῇ, φαντάζεσθε ποῖα θὰ εἶναι ἡ ζημία μας; καὶ προσθέσατε εἰς αὐτὴν καὶ τὸν ἐξευτελισμόν μας ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ ἠθικόν μας ἐν γένει, τὸ ὁποῖον εἶναι διὰ τοὺς σώφρονας ἀνθρώπους βεβαίως πολὺ μεγαλυτέρα ζημία τῆς ὑλικῆς.

§ 28. Πολλαχῶς συμφέρει εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ὀλυνθίους.

Δή'· ἐκφέρει τὸ συμπέρασμα τοῦ ὅλου λόγου ὅθεν καὶ τὸ ταῦτα = πάντα ὅσα ἀπ' ἀρχῆς τοῦ λόγου εἶπεν. — *συννορά(ω)* = βλέπω ὁμοῦ ἢ συγχρόνως = κατανοῶ. — *ἅπαντας*· ἔνν. ἡμᾶς. — *ἐκεῖσε*· δηλ. εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Χαλκιδικὴν (Ὀλυνθον). — *τοὺς εὐπόρους, τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, τοὺς λέγοντας*· ἐπεξηγήσεις τοῦ ἅπαντας. — *ὧν* καθ' ἕλξιν ἐκ τοῦ πολλῶν ἀντὶ ἀ' εἶναι ἀντικείμεν. τοῦ ἔχουσι. — *καλῶς ποιοῦντ. ἔχουσι*· λέγεται καὶ καλῶς ποιοῦσιν ἔχοντες, ἅτινα σημαίνουσιν ὅτι ἀποδέχεται τις ὡς ὀρθὰ ὅσα ἔπραξεν ἢ ὅτι συγχαίρει τινὰ ὡς εὐτυχοῦντα ἐκ τῶν συμβάντων αὐτῶ, ὅπως καὶ ἐνταῦθα· ἢ φράσις εἶναι πως ἀντιβασκανικῆ = νὰ τὰ χαίρωνται. — *ἀναλίσκοντες*· τροπικ. μτχή· τὸ δὲ μικρὰ σύστοιχον ἀντικείμεν. — *τοὺς ἐν ἡλικίᾳ (ὄντας)* = τοὺς ἔχοντας τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 18ου ἢ 20οῦ μέχρι τοῦ 60οῦ ἔτους· οἷτοι ἐλέγοντο καὶ ἀκμάξοντες.

ἀκεραίου· κατηγόρ. τοῦ τῆς οὐκείας, τεθὲν προληπτικῶς=ὥστε εἶναι ἀκεραίαν· τὸ δὲ φύλακες ὑπομιμνήσκει τὸν τῶν ἐφήβων ὄρκον λέγοντα «τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω ὄσης ἂν παραδέξωμαι (= παραλάβω). — **οἱ λέγοντες** = οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι, ὡς καὶ οἱ ἀκούοντες = οἱ ἀκροαταὶ κ.λ.π. —

τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς· = τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ πραχθέντων. Τί εἶναι ἡ δοτ. αὐτοῖς (Σ. § 144, ε'); — **ἡ εὐθυνα**· καὶ συνήθως αἰεὺθυνα=ἡ λογοδοσία, ἡ ἀπολογία, ἡ ὑπεράσπισις τῶν πολιτικῶν πράξεων τινος. Οὐ μόνον οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ διαχειρισταὶ χρημάτων, τ. ἔ. οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἐν Ἀθήναις ἔδιδον εὐθύνας (λόγον) ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἢ τῆς βουλῆς ἢ τοῦ δικαστηρίου διὰ τὰς πράξεις των, ἀλλὰ καὶ οἱ ῥήτορες, θεωρούμενοι καὶ οὗτοι ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι, διότι καὶ ἐπὶ ἀπάτη τοῦ δήμου ἠδύναντο νὰ κατηγορηθῶσι καὶ δι' ἄλλας πράξεις τῆς πολιτείας, ἃς ἐνήργουν πολλάκις· ἐντεῦθεν καὶ αἱ φράσεις τὰ πεπολιτευμένα, τὰ πεπραγμένα τοῦ ῥήτορος καὶ οὐχὶ μόνον τὰ εἰρημένα. — **δποῖα. . . τοιοῦτοι**· ἂν ἡ ἐκβασίς τῶν πραγμάτων εἶναι καλή, θὰ εἴσθε καὶ σεῖς ἐπεικεῖς κριταί, ἂν τοῦναντίον συμβῆ, θὰ εἴσθε ἀδυστηροί. — **ἄττ'**=ἄττα=τινά· — **περίσταμαί τινα**=περὶ τινα ἴσταμαι, περικυκλώνω τινά· συντάσσεται ὅμως καὶ δοτικῇ τοῦτο· τὸ δ' ἀπλοῦν ἔσται νὰ εἶναι ἀμετάβ. (Σ. § 105). Πρβλ. καὶ Γ' Ὀλυνθ. § 8. — **τῶν πεπραγμένων**=τῶν πεπολιτευμένων· γενικ. ἀντικειμ. τοῦ κριταί· τὸ δὲ αὐτοῖς (=τοῖς ῥήτορσι) ποιητ. αἴτιον (Σ. § 144 ε'). — **χρηστά**· κατηγόρ. τοῦ ἐννοουμένου ὑποκειμ. τὰ πράγματα. — **παντὸς ἐνεκα**=χάριν εἴτε πρὸς τὸ συμφέρον πάντων, τ. ἔ. πολιτικῶν, ἰδιωτῶν, πλουσίων, πτωχῶν κ.λ.π. Τίνος γένους εἶναι τὸ παντός; Τεχνηέντως ὁ ῥήτωρ εὐχεται νὰ ποβῶσι τὰ πράγματα πρὸς ὄφελος πάντων ὁμοῦ καὶ διὰ τούτου καταλείπει καλὴν ἐντύπωσιν. — **χρηστά**· συνήθως οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθ. καταλήγουσιν εἰς λέξεις εὐχῆς καὶ εὐτυχίας.

Σημ. Ἡ § αὕτη εἶναι ὁ Ἐπίλογος τοῦ ὅλου λόγου. Ἴδὲ Εἰσαγωγὴν.

ΝΟΗΜΑ. Λαβόντες ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψιν πάντα ταῦτα, ὅσα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ λόγου μου εἶπον, στείλατε τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους καὶ κρατήσατε τὸν πόλεμον ἐν Μακεδονίᾳ, μακρὰν τῆς Ἀττικῆς, ἵνα οἱ μὲν πλούσιοι καρπῶνται ἀφόβως τὸν

πλουτόν των, οἱ δὲ στρατεύσιμοι νέοι, ἀσκηθέντες ἐν Μακεδονίᾳ, ἀποβῶσιν ἐμπειροπόλεμοι καὶ ἱκανοὶ φρουροὶ τῆς πατρίδος των, οἱ δὲ σύμβουλοι (ῥήτορες) σας, εὐδοουμένων ἐκεῖ τῶν ὑποθέσεων μας, δύναται νὰπολογῶνται εὐκόλως διὰ τὰς πολιτικὰς πράξεις των, διότι σεῖς τοὺς κρίνετε πάντοτε αὐστηρῶς ἢ ἐπεικῶς ἀναλόγως τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως. Εἴθε νὰποβῆ ἢ περὶ ἧς ὠμίλησα Ὀλυνθιακὴ αὐτὴ ὑπόθεσις αἰσίως πρὸς χαρὰν καὶ ὠφέλειαν (διὰ τὸ καλὸν) ὄλων μας.

Σημ. Οὕτω, συγκεκριαίων ὁ ῥήτωρ πάσας τὰς παρὰ πάντων τῶν μετόχων τῆς ἐκκλησίας ἀπαιτήσεις του καὶ προτρέπων οὕτω τοὺς ἀκροατὰς του πρὸς δρᾶσιν, καταλήγει εἰς διάθερμον ὑπὲρ τῆς εὐδοκίμου τοῦ ἔργου εὐχὴν πρὸς τὸ συμφέρον πάντων ὁμοῦ. Διὰ τῆς τοιαύτης εὐχῆς ἐνισχύεται τὸ ἠθικὸν κῦρος τοῦ ῥήτορος καὶ ἡ ἐπιβολὴ αὐτοῦ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Α΄ ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ

(Μετάφρασις).

§ 1. Πιστεύω ὅτι σεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἂν σᾶς ἐδί δε τ ο ῆ ε ὑ κ α ι ρ ί α, ἤ θέλετε προτιμήσει, ἀντὶ πολλῶν χρημάτων, τὴν φανέρωσιν ἐκείνου (τὸ ἂν θὰ ἐγίνετο φανερόν ἐκεῖνο) τὸ ὅποιον μέλλει νὰ ὠφελήσῃ τὴν πόλιν μας· προκειμένου περὶ τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ ὁποίου ταύτην τὴν στιγμὴν συσκέπτεσθε ἐνταῦθα. Ἀφ' οὗ λοιπὸν τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἔχει οὕτω πρέπει βεβαίως νὰ θέλετε νὰ ἀκούητε μετὰ προθυμίας τοὺς ῥήτορας τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ σᾶς συμβουλεύωσι περὶ τοῦ τούτου· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὄχι μόνον ἐὰν ὠφελιμὸν τι πρᾶγμα προπαρεσκευασμένος τις ῥήτωρ προσέρχηται ἐνώπιόν σας ἵνα σᾶς εἴπῃ, θέλετε παραδεχθῆ, ἀφοῦ ἀκούσητε αὐτό, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης σας ἴδιον θεωρῶ τὸ ὅτι δύναται νὰ ἐπέλθῃ αἰφνιδίως εἰς τὸν νοῦν (ῥήτορός) τινος νὰ σᾶς εἴπῃ καὶ ἐκ τοῦ προχείρου πολλὰ ἐκ τῶν ὠφελίμων, οὕτως ὥστε ἐκ πάντων τούτων ὁμοῦ νὰ καταστῆ εὐκόλος εἰς σᾶς ἡ ἐκλογὴ τοῦ συμφέροντός σας.

§ 2 καὶ 3. Ἡ μὲν λοιπὸν παροῦσα περίστασις, ὦ ἄ. Ἀθ., σχεδὸν ἐκβάλλουσα φωνὴν (οἶονεὶ φωνάζουσα) λέγει ὅτι σεῖς οἱ ἴδιοι αὐτοπροσώπως πρέπει νὰ ἀναλάβητε τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης, ἐὰν βεβαίως ἐνδιαφέρησθε περὶ σωτηρίας αὐτῆς· ἡμεῖς ὅμως δὲν ἤξεύρω πῶς μοὶ φαίνεται ὅτι διακείμεθα πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν καὶ εἴμεθα τόσον ἄτολμοι. Ἡ ἰδική μου λοιπὸν γνώμη εἶναι νὰ προβῆτε μὲν τώρα ἀμέσως εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅπως ἀποστείλητε τὴν ὑπὸ τῶν Ὀλυνθίων ζητηθεῖσαν βοήθειαν καὶ νὰ ἐτοιμασθῆτε τάχιστα ὅπως σεῖς οἱ ἴδιοι (καὶ οὐχὶ οἱ μισθοφόροι σας) τρέξητε εἰς βοήθειαν καὶ μὴ πάθητε τὸ ἴδιον πάθημα τὸ ὅποιον καὶ πρότερον, ὡς γνωστόν, ἐπάθετε, νὰ πέμπητε δὲ καὶ ἀπεσταλμένους, οἵτινες νὰ ἀναγγείλωσι τὰς ἀποφάσεις καὶ προετοιμασίας σας αὐτὰς εἰς τοὺς Ὀλυνθίους καὶ νὰ παρακολουθῶσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ἐξέλιξιν τῶν Ὀλυνθιακῶν πραγμάτων· (§ 3) διότι ὑπάρχει πρὸ πάντων αὐτὸς ὁ φόβος, μήπως δηλ. ὁ Φ., ἐπειδὴ εἶναι ἄνθρωπος παμπόνηρος καὶ φοβερός εἰς τὸ νὰ διεξάγῃ ὑποθέσεις,

ἄλλοτε μὲν ὑποχωρῶν (ὅταν τύχη νὰ εἶναι ἀνάγκη ὑποχωρῆσεως), ἄλλοτε δὲ ἀπειλῶν (εὐλόγως δὲ θὰ ἐφαίνετο ἀξιόπιστος ἐν ταῖς ἀπειλαῖς του), ἄλλοτε δὲ συκοφαντῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους καὶ παριστῶν ἡμᾶς ὡς (μὴ τρέχοντας ἐξ ἀμελείας πρὸς βοήθειαν ἀλλὰ) πάντοτε ἀπουσιάζοντας, μὴ πως, λέγω, ὁ Φίλ. μεταβάλῃ τὰ πράγματα καὶ ὑφαρπάσῃ σπουδαῖόν τι ὄφελμα ἐκ τῆς ὅλης Ὀλυνθιακῆς ὑποθέσεως.

§ 4 καὶ 5. Ἄλλ' ὄχι βεβαίως δὲν θὰ κατορθώσῃ τὸ Φ., ἀλλὰ τοῦναντίον, ὦ ἄ. Ἀθ., θὰ συμβῆ, ὅτι ἐκ τῶν προσόντων τοῦ Φ. εἶναι λίαν δυσπολέμητον αὐτὸ εἶναι καὶ λίαν ὀφελιμώτατον εἰς σᾶς· τὸ νὰ εἶναι δηλ. ἐκεῖνος, ἐν ᾧ εἶναι εἷς, κύριος πάντων καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων καὶ συγχρόνως νὰ εἶναι στρατηγὸς καὶ ἀπόλυτος κύριος καὶ ταμίης, καὶ τὸ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος πανταχοῦ παρῶν εἰς τὸ στράτευμα, τοῦτο καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ταχεῖαν καὶ ἔγκαιρον διεξαγωγὴν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι μέγα πλεονέκτημα, ὡς πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις ὅμως, τὰς ὁποίας ἐκεῖνος εὐχαρίστως ἤθελε κάμει πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους, εἶναι τὸ ἀντίθετον (ἐναντίον). (§ 5), διότι εἶναι φανερὸν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους ὅτι τῶρα δὲν διεξάγουσι πόλεμον κατὰ τοῦ Φ. πρὸς ἀπόκτησιν δόξης οὐδὲ πρὸς διάσωσιν μέρους τῆς χώρας των ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ἀναστατώσεως καὶ ὑποδουλώσεως τῆς πατρίδος των, καὶ ἐκ τούτου οὐ γινώρῃσιν καλῶς καὶ ὅσα ἔκαμεν εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν Ἀμφιπολιτῶν οἱ ὁποῖοι παρέδσαν εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν των καὶ εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν Πυθναίων οἱ ὁποῖοι ὑπεδέχθησαν (εἰσήγαγον εἰς τὴν πόλιν των) αὐτόν· καὶ ἐν γένει ὁ τύραννος, καθὼς νομίζω, εἶναι ὅλος διόλου ἀνάξιος ἐμπιστοσύνης εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα καὶ ἐν πάσῃ μὲν ἄλλῃ περιπτώσει πρὸ πάντων ὅμως ἂν ἔχωσι χώραν γειτονικὴν.

§ 6 καὶ 7. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἔχετε κατανοήσει ταῦτα, ὦ ἄ. Ἀθ., ἔχω τὴν γνώμην ὅτι σεῖς ἔχοντες ὑπ' ὄψει καὶ πάντα τὰ ἄλλα ὅσα πρέπει νὰ ἔχητε ὑπ' ὄψει, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνισχύσητε τὴν θήλησίν σας ἵνα καὶ ἐξαρθῆτε ἡδη κατὰ τοῦ Φ. πρὸς ἐκδικήσιν καὶ προσοχὴν δίδητε εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, καὶ μάλιστα μεγαλυτέραν τῶρα, ἐὰν βεβαίως καὶ εἰς ἄλλην τινὰ περίστασιν ἐδώσατε τοιαύτην, προθύμως συνεισφέροντες χρήματα καὶ αὐτοπροσώπως

(οὐχὶ διὰ μισθοφόρων) ἐκστρατεύοντες καὶ ἐν γένει μηδὲν παραλείποντες πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ σας καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ δὲν σᾶς ὑπολείπεται τώρα πλέον ὄχι μόνον αἰτία πραγματικὴ ἀλλ' οὐδὲ πρόφασις ἀπλῆ ὥστε νάρνηθητε νὰ πράττητε ὅ,τι σᾶς ἐπιβάλλει τὸ καθήκόν σας.— (§ 7) Δὲν σᾶς ὑπολείπεται δὲ οὕτε πρόφασις διότι τώρα ἰδοῦ, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πάντες μέχρι τοῦδε ἐψιθύριζον (καὶ ἐπεθύμουν), ὅτι δηλ. ἔπρεπε νὰ κινήσωμεν τοὺς Ὀλυνθίους εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Φ., ἔχει γίνεαι μόνον του καὶ μάλιστα ἔχει γίνεαι καθ' ὃν τρόπον τὰ μέγιστα θέλει σᾶς συμφέρει (κατὰ τὸν συμφωρότερον εἰς σᾶς τρόπον)· διότι, ἂν μὲν οἱ Ὀλύνθιοι ἀνελάμβανον τὸν κατὰ τοῦ Φ. ἀρξάμενον ἤδη πόλεμον πεισθέντες ὑφ' ὑμῶν, θὰ ἦσαν ἀβέβαιοι σύμμαχοί μας καὶ θὰ εἶχον ἴσως μέχρις ἐνὸς σημείου μόνον ταύτην τὴν ἀπόφασιν, ἐπειδὴ ὅμως μισοῦσι τὸν Φ. ἔνεκα τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀδικημάτων του, φυσικὸν εἶναι νὰ διατηρῶσιν οὗτοι σταθερὰν τὴν κατ' αὐτοῦ ἐχθρὰν ἔνεκα ἐκείνων, τὰ ὅποια φοβοῦνται μήπως πάθωσι καὶ ἔνεκα ἐκείνων τὰ ὅποια ἔχουσι πάθει ἤδη ὑπ' αὐτοῦ.

§ 8 καὶ 9. Δὲν πρέπει λοιπόν, ὦ ἄ. Ἀθ., νὰ ἀφήσητε μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν ἢ ὅποια ἀνεπίστως ἐξεύνοίαις τῆς τύχης ἔχει παρουσιασθῆ ἔμπρός σας, οὐδὲ νὰ πάθητε τὸ ἴδιον πάθημα τὸ ὅποιον πρότερον πολλάκις ἕως τώρα ἔχετε πάθει. Ἄν δηλ., ὅτε εἴχομεν ἐπανελθεῖ εἰς Ἀθήνας ἀφ' οὗ εἴχομεν βοηθήσει τοὺς Εὐβοεῖς καὶ συγχρότως τότε παρουσιάζοντο εἰς τοῦτο ἐδῶ τὸ βῆμα οἱ Ἀμφιπολιταὶ πρόσβεις Ἰέραξ καὶ Στρατοκλῆς προτρέποντες ἡμᾶς νὰ πλέωμεν εἰς Ἀμφίπολιν καὶ νὰ παραλαμβάνωμεν τὴν πόλιν αὐτῶν, ἐάν, λέγω, τότε ἡμεῖς ἐδεικνύομεν ὑπὲρ (τοῦ συμφέροντος) ἡμῶν τῶν ἰδίων τὴν αὐτὴν προθυμίαν τὴν ὁποίαν ἀκριβῶς ἐδείξαμεν καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν Εὐβοέων, τότε θὰ εἴχετε σήμερον τὴν Ἀμφίπολιν καὶ θὰ ἦσθε ἀπηλλαγμένοι πάντων τῶν μετὰ ταῦτα φροντίδων τοῦ πολέμου.— (§ 9) Καὶ πάλιν κατόπιν, ὅτε ἢ Πύδνα, ἢ Ποτίδαια, ἢ Μεθώνη, αἱ Παγασαὶ καὶ τᾶλλα μέρη, ὧν τὰ ὀνόματα παραλείπω τώρα, ἵνα μὴ χρονοτριβῶ ἀναφέρων ἐν ἑκάστον ἐξ αὐτῶν χωριστά, ἀνηγγέλλετο εἰς ἡμᾶς ὅτι ἐπολιορκῶντο, ἂν τότε ἠθέλομεν βοηθήσει αὐτοπροσώπως ἡμεῖς μετὰ

προθυμίας καὶ ὅπως ἔπρεπεν ἐν ἐκ τούτων τῶν μερῶν, τὸ πρῶτον τυχόν, θὰ εἴχομεν τώρα τὸν Φ. πολὺ ἀσθενέστερον καὶ πολὺ ταπεινότερον ἀπέναυτιμας. Τώρα ὅμως, ἐπειδὴ παραμελοῦμεν τὴν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν, τὰ δὲ μέλλοντα νομίζομεν ὅτι μόνα τῶν θάποβῶσι καλῶς, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἠϋξήσαμεν, ὧ ἀ. Ἀθ., τὸν Φ. καὶ κατεστήσαμεν αὐτὸν τόσον ἰσχυρὸν ὅσον ἰσχυρὸς (ὄσος) οὐδεὶς μέχρι τοῦδε βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἔχει γίνεαι. Ἀλλὰ τώρα πλέον ἰδοὺ ὅτι παρουσιάζεται εἰς τὴν πόλιν μας μόνη τῆς μία σπουδαία εὐκαιρία, ἡ εὐκαιρία αὐτῆ τῶν Ὀλυνθίων, ἡ ὁποία οὐδεμιᾶς ἄλλης ἐκ τῶν προτέρων γνωστῶν ἀπολεσθεῖσων ἐκείνων εὐκαιριῶν εἶναι κατωτέρα.

§ 10. Καὶ νομίζω ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὧ ἀ. Ἀθ., ὅτι ἐάν τις ἤθελε γίνεαι δίκαιος κριτῆς ἐκείνων (τῶν εὐεργετημάτων), τὰ ὁποῖα οἱ θεοὶ ἔχουσι κάμει εἰς ἡμᾶς, ἂν καὶ πολλὰ πράγματα μας δὲν εὐρίσκονται ὅπως πρέπει (εἰς ἣν κατάστασιν ἔπρεπε νὰ εὐρίσκωνται), ἐν τούτοις θέλει χρεωστεῖ εἰς αὐτοὺς μεγάλην εὐγνωμοσύνην, καὶ εὐλόγως· διότι τὸ ὅτι μὲν ἔχομεν χάσει πολλὰ κατὰ τὸν πόλεμον δικαίως δύναται τις νὰ θεωρήσῃ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀμελείας ἡμῶν, τὸ ὅτι δὲ οὔτε πρὸ πολλοῦ ἔχομεν πάθει τὸ πάθημα τοῦτο καὶ τὸ ὅτι ἔχει ἀναφανῆ ἡ δὴ εἰς ἡμᾶς μία συμμαχία ἰσόρροπος πρὸς τὰς ζημίας μας αὐτὰς (ἦτις εἶναι τὸ ἀντιστάθμισμα τῶν ζημιῶν μας), ἂν θέλωμεν νὰ κάμωμεν καλὴν χρῆσιν αὐτῆς, τοῦτο ἐγὼ τοῦλάχιστον θέλω θεωρήσει ὡς εὐεργέτημα τῆς εὐνοίας, ἣν ἡμεῖς ἔχομεν παρὰ τῶν θεῶν.

§ 11. Ἀλλὰ τοῦτο, νομίζω, εἶναι σχεδὸν ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς συμβαίνει προκειμένου καὶ περὶ τῆς ἀποκτήσεως χρημάτων δηλ., ἂν τις ὄχι μόνον λάβῃ παρὰ τῆς τύχης χρήματα ἀλλὰ καὶ διατηρήσῃ ὅσα τυχὸν λάβῃ παρὰ τῆς τύχης, διατηρεῖ μεγάλην τὴν εἰς τὴν τύχην ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, ἂν δὲ τὸ ὕψος ἀνεπαισθήτως ἐξοδεύσῃ ὅσα ἔλαβε, συνεξοδεύει μετὰ τῶν ἀποκτηθέντων χρημάτων καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς εἰς τὴν τύχην ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης. Τὸ ἴδιον συμβαίνει προκειμένου καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων, δηλ. ὅσοι δὲν μετεχειρίσθησάν μετ' ὀρθοφροσύνης τὰς παροῦσιασθεῖσας εὐνοϊκὰς περιστάσεις ὄχι μόνον δὲν εὐγνωμονοῦσι τὴν τύχην δι-

αὐτὰς ἀλλ' οὔτε ἐνθυμοῦνται καὶ ἂν ἄν συνέβη ποτὲ εἰς αὐτοὺς ὠφέλιμόν τι ἐκ μέρους τῶν θεῶν· καὶ τοῦτο διότι πᾶν προγενέστερον κρίνεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν ἔκβασιν αὐτοῦ. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον πρέπει καὶ μάλιστα πάρα πολὺνὰ φροντίσωμεν ἡμεῖς, ὧ ἄ. ᾽Αθ., περὶ ὧσων μᾶς ὑπολείπονται ἡδη, ἵνα, ἀφ' οὗ ἐπανορθώσωμεν ταῦτα, ἐξαλείψωμεν τὴν ἐκ τῶν μέχρη τοῦδε πράξεών μας δυσφημίαν ἡμῶν.

§ 12 καὶ 13. Ἐὰν δὲ ἐγκαταλείψωμεν, ὧ ἄ. ᾽Αθ., καὶ τούτους ἐδῶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως καὶ τοὺς Ἀμφίπολίτας, καὶ ὕστερον ἐκεῖνος ὑποτάξῃ τὴν Ὀλυνθον, τότε ἄς μοι εἴπῃ ὅστις δῆποτε ἐξ ὑμῶν ποῖον θὰ εἶναι πλεον τὸ ἐμπόδιον τὸ ὁποῖον θὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ βαδίξῃ ὅπου θέλει. Ἄρα γε συλλογίζεται τις ἐξ ὑμῶν, ὧ ἄ. ᾽Αθ., καὶ παρατηρεῖ τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Φ. ἔχει γίνεαι μέγας, ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἦτο ἀδύνατος; Τὴν πρώτην φορὰν κυριεύσας τὴν Ἀμφίπολιν, μετὰ ταῦτα τὴν Πύδναν, κατόπιν τὴν Ποτίδαιαν, ὕστερον πάλιν τὴν Μεθώνην, ἔπειτα ἐπάτησεν (ἔβαλε τὸ πόδι του) εἰς τὴν Θεσσαλίαν· (§ 13) μετὰ ταῦτα, τὰς Παγασάς, τὴν Μαγνησίαν, τὰ πάντα ἐν γένει τακτοποιήσας ὅπως ἤθελεν, ἀπῆλθεν εἰς Θράκην· ἔπειτα δὲ ἐκεῖ, ἀφ' οὗ ἄλλους μὲν ἐκ τῶν βασιλέων ἐξεθρόνισεν, ἄλλους δὲ ἀνεβίβασεν εἰς τὸν θρόνον, ἠσθένησε· καὶ πάλιν δὲ ὕστερον ἀφ' οὗ ἀνέρρωσε δὲν ἀπέκλιεν (ἐτράπη) εἰς τὴν ῥαθυμίαν (τεμπελίαν), ἀλλ' ἐμέσως ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Ὀλυνθίων, παραλείπω δὲ ὡς δευτερεῦοῦσας τὰς ἄλλας ἐκστρατείας αὐτοῦ ἐναντίον τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῶν Παιόνων καὶ τοῦ Ἀρύββα καὶ ὅπου δῆποτε ἀλλάχοῦ ἠθελεν εἶπει τις ὅτι ἐξεστράτευσεν οὗτος.

§ 14 καὶ 15. Πρὸς τίνα λοιπὸν σκοπὸν — δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ — λέγεις ταῦτα πρὸς ἡμᾶς τώρα; Σᾶς λέγω ταῦτα, ὧ ἄ. ᾽Αθ., ἵνα γνωρίσητε καὶ ἐννοήσητε τὰ δύο αὐτὰ πράγματα, καὶ ὅτι δηλ. εἶναι πολὺ ἀσύμφορον (ἐπιζήμιον) τὸ νὰ παραμελήτε ἐκάστοτε τὰς παρουσιαζομένας τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καλὰς περιστάσεις, καὶ νὰ παραβλέπητε καὶ τὴν δραστηριότητα τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ καὶ ἔχει ἀχώριστον σύντροφόν του ὁ Φ., ἕνεκα τῆς ὁποίας ἐπ' οὐδενὶ τρόπῳ θὰ δυσνηθῇ νὰ ἠσυχάσῃ ἀρκεσθεῖς εἰς ὅσα ἔχει κατορθώσει. Ἐὰν δὲ ἐκεῖνος μὲν θὰ ἔχῃ τὴν γνώμην ὅτι πρέπει

νὰ πρ ο σ π α θ ῆ νὰ πρᾶττη πάντοτε κάτι τι ἀνώτερον ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἔχει πράξει ἡ δὴ, σεῖς δὲ ἄφ' ἑτέρου θὰ ἔχητε τὴν γνῶμην ὅτι οὐδεμίαν ὑπόθεσιν πρέπει νὰ ἀναλαμβάνητε προθύμως, τότε προσέχετε νὰ ἴδητε εἰς τί τέλος πάντων εἶναι φόβος νὰ καταλήξῃ αὐτὴ ἡ κατάστασις. (§ 15) Δι' ὄνομα τῶν θεῶν, ποῖος ἔξ ὑμῶν εἶναι τόσον ἀφελῆς ὥστε ἀγνοεῖ ὅτι, ἂν ἡμεῖς φανῶμεν ἀμελεῖς, ὁ ἐκεῖ δι ε ξ α γ ὀ μ ε ν ο ς πόλεμος ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ἔλθῃ ἐδῶ ; Ἐλλ' ἰδοὺ τὸ σπουδαῖον, ἂν γίνῃ τοῦτο, φοβοῦμαι, ὦ ἄ. Ἄθ., μήπως ὅπως (κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καθ' ὃν) ἀκριβῶς οἱ ἀπερισκέπτως δανειζόμενοι μὲ τοὺς γ ν ω σ τ ο ὺ ς ἐ ν τ α ῦ θ α ὑπερόγκους τόκους, ἀφ' οὗ ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἀποκτήσωσιν ἀφθονα τὰ μέσα ὑστερον χά νουσι καὶ αὐτὴν τὴν πατρικὴν περιουσίαν των, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς φο β ο ῦ μ α ι μ ῆ π ω ς ἀποδειχθῆ ὅτι πρὸς μεγάλην ζημίαν μας ἔχομεν δείξει τὴν ἀμέλειαν αὐτὴν καὶ μ ῆ π ω ς, ἐπειδὴ ζητοῦμεν τὰ πάντα πρὸς εὐχαρίστησιν, ἐλθῶμεν ὑστερον εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κάμνωμεν πολλὰ καὶ βαρέα, ἔξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δὲν ἠθέλομεν ἄ λ λ ω ς ἐ χ ὄ ν τ ω ν τ ῶ ν π ρ α γ μ ᾶ τ ω ν ν ᾶ κ ᾶ μ ω μ ε ν καὶ μ ῆ π ω ς ἀ κ ὀ μ ῆ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν πραγμάτων τῆς χώρας μας αὐτῆς.

§ 16. Τὸ νὰ κατακρίνῃ μὲν λοιπὸν τις, ἴσως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι εὐκόλον καὶ ἴδιον παντὸς ἀνθρώπου, τὸ νὰ ἐκφέρῃ ὁμως γνώμην τί πρέπει νὰ πρᾶττωμεν περὶ τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων ζητημάτων, αὐτὸ εἶναι ἔργον τοῦ δ η μ ο σ ί ο υ συμβούλου (τοῦ ῥήτορος). Ἐγὼ δέ, ὦ ἄ. Ἄθ., δὲν ἀγνοῶ μὲν τοῦτο, ὅτι δηλ. ὑμεῖς πολλάκις, ἂν ὑπόθεσις τις λάβῃ κακὴν ἔκβασιν, δὲν ὀργίξεσθε ἐναντίον τῶν αἰτίων α ὑ τ ῆ ς, ἀλλ' ἐναντίον ἐκείνων οἵτινες ὠμίλησαν τελευταῖοι περὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς· ἐν τούτοις ὁμως φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει ἐγὼ φροντίζων περὶ τῆς ἰδικῆς μου ἀσφαλείας νὰ ἀποκρῦψω ἐκ φόβου τὴν γνώμην μου περὶ τῶν ζητημάτων ἐκείνων τὰ ὁποῖα νομίζω ὅτι εἶναι συμφέροντα εἰς ὑμᾶς.

§ 17 καὶ 18. Ὑποστηρίζω λοιπὸν ὅτι πρέπει κατὰ δύο τρόπους νὰ βοηθήσητε ὑμεῖς τὴν Ὀ λ υ ν θ ι α κ ῆ ν ὑπόθεσιν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῆς χάριν τῶν Ὀλυνθίων σωτηρίας τῶν Χ α λ κ ι δ ι κ ῶ ν πόλεων καὶ α ὑ τ ῆ θ ᾶ γ ί ν η διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς (ὅπως πράξωσι) τοῦτο στρατιωτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς δηώσεως τῆς

χώρας ἐκείνου ἢ τις θὰ γίνῃ καὶ διὰ πολεμικῶν πλοίων καὶ διὰ στρατιωτῶν ἄλλων ἰδιαιτέρως πρὸς τοῦτο ἀποστελλομένων· ἂν ὅμως παραμελήσητε τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο τούτων μέσων, τότε φοβοῦμαι μήπως ἡ ἐκστρατεία ἀποβῆ εἰς ὑμᾶς ματαία. (§ 18) Καὶ φοβοῦμαι τοῦτο τότε διότι *καὶ ἐάν* ὁ Φ., ἐν ἣ περιπτώσει σεῖς κακοποιεῖτε μόνον τὴν χώραν ἐκείνου, ἂν ἀνεχθῆ τοῦτο, *ὑποτάξῃ* τὴν Ὀλυνθον, τότε ἐπανελθὼν εἰς τὴν χώραν του εὐκόλως *θὰ σᾶς ἀποκρούσῃ*· καὶ πάλιν *ἐάν*, ἐν ἣ περιπτώσει σεῖς τρέξητε εἰς βοήθειαν τῆς Ὀλύνθου μόνον, ὁ Φίλιππος, ἐπειδὴ θὰ βλέπῃ ὅτι τὰ πράγματα τῆς πατρίδος του δὲν διατρέχουσι διὰ τοῦτο κίνδυνόν τινα, *ἐπιμείνῃ* εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ὀλύνθου *καὶ παρακάθηται* πλησίον παραφυλάττων νὰ εὔρῃ εὐνοϊκὴν εὐκαιρίαν, *τότε* ὀλίγον κατ' ὀλίγον *θὰ ὑπερισχύσῃ* τῶν πολιορκουμένων. Πρέπει λοιπὸν δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ βοήθεια ἡ σταλησομένη εἰς Ὀλυνθον νὰ εἶναι καὶ πολλὴ καὶ διπλῆ.

§ 19 καὶ 20. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν βοήθειαν αὐτὴν τὴν γνώμην ἔχω. Ὅσον δὲ (ἀφορᾷ) διὰ τὴν ἐξεύρεσιν χρημάτων (σᾶς λέγω ὅτι) ἔχετε σεῖς, ὦ ἄ. Ἀθ., χρήματα στρατιωτικά, ἔχετε τόσα ὅσα οὐδεμία ἄλλη πόλις ἔχει· τὰ χρήματα δὲ αὐτὰ σεῖς λαμβάνετε καὶ ἐξ ὁδεύετε ὅλως ἀσκόπως ὅπως θέλετε. Ἄν μὲν λοιπὸν ἀποδώσητε τὰ χρήματα ταῦτα εἰς τοὺς πρὸς ὁὺς ἀνήκουσι στρατιώτας δὲν ἔχετε πλεον ἀνάγκην ἄλλων χρημάτων, ἐὰν ὅμως δὲν ἀποδώσητε αὐτὰ, τότε ἔχετε ἀνάγκην καὶ ἄλλων χρημάτων ἢ μᾶλλον σᾶς λείπει ὀλόκληρον τὸ πρὸς ἐκστρατείαν ἀπατιούμενον ποσόν. Τί μᾶς λέγεις λοιπὸν, δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ, σὺ ὑποβάλλεις ἔγγραφον πρότασιν ἵνα τὰ θεωρικὰ αὐτὰ χρήματα εἶναι στρατιωτικά; Μὰ τὸν θεόν, ἐγὼ βεβαίως δὲν ὑποβάλλω τοιαύτην πρότασιν. (§ 20) Ἐγὼ μὲν βεβαίως νομίζω ὅτι πρέπει νὰ δημιουργηθῶσιν ἤδη στρατιῶται καὶ νὰ ὑπάρχῃ μία καὶ ἡ αὐτὴ πᾶν τοτε τάξις καὶ τοῦ λαμβάνειν τὰ χρήματα καὶ τοῦ ἐκτελεῖν τὴν ὑπηρεσίαν· σεῖς ὅμως ἀτάκτως, ἄνευ ἐργασίας τινός, λαμβάνετε καὶ ἐξ ὁδεύετε αὐτὰ χάριν τῶν ἑορτῶν. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν ὑπολείπεται, νομίζω, νὰ συνεισφέρωσιν ἐξ ἰδίων πάντες οἱ δυνάμενοι, πολλὰ μὲν χρήματα ἂν χρειάζωνται πολλά, ὀλίγα δὲ ἂν χρειάζωνται ὀλίγα. Πάντως ὅμως

ἔχομεν ἀνάγκην χρημάτων καὶ ἄνευ αὐτῶν οὐδὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἕξ ὅσων εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνωσιν. Ἄλλοι προτείνουσι καὶ ἄλλα μέσα ἐξευρέσεως χρημάτων, ἐκ πάντων δὲ τούτων ἐκλέξατε σεις ἐκεῖνο τὸ μέσον τὸ ὁποῖον νομίζετε ὅτι σᾶς συμφέρει καλύτερον· καὶ τέλος πάντων φροντίσατε περὶ τῶν πραγμάτων τούτων ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ἀκόμη καιρὸς.

§ 21, 22 καὶ 23. Τώρα ἀξίζει νὰ βάλῃτε εἰς τὸν νοῦν σας καὶ νὰ κρίνητε εἰς ποίαν κατάστασιν ἔχουσι καταστήσει τὴν στιγμὴν αὐτὴν αἱ ὑποθέσεις τοῦ Φ. Βεβαίως οὔτε, ὡς φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ δύναται τις μὴ μετ' ἀκριβείας ἐξετάζων νὰ εἴπῃ, εἰς καλὴν κατάστασιν εὐρίσκονται ἐν τῷ παρόντι αἱ ὑποθέσεις αὐτοῦ οὐδὲ εἰς τοιαύτην ὁποία ἤθελεν εἶναι δι' αὐτὸν καλλίστη, οὔτε ἤθελεν ἐπιχειρήσει ποτὲ ἐκεῖνος τὸν κατὰ τῆς Ὀλύμπου πόλεμον τοῦτον, ἐὰν ἤθελε νομίσει ὅτι θὰ εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πολεμῇ ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ἤλπιζεν ὁ ἄνθρωπος τότε ὅτι μὲ τὴν πρώτην ἔφοδον θὰ ἀρπάσῃ εἰς χεῖράς του τὴν ὅλην Ὀλυμπιακὴν ὑπόθεσιν (θὰ γίνῃ ἔντελῶς κύριος τῆς Ὀλύμπου), ἀλλ' εὐρέθη ἔπειτα ἠπατημένος. Τοῦτο λοιπὸν πρῶτον ταράσσει αὐτόν, διότι ἔχει γίνεαι παρὰ προσδοκίαν, καὶ παρέχει εἰς αὐτὸν πολλὴν στενοχωρίαν, δεύτερον δὲ ταράσσουσιν αὐτὸν τὰ Θεσσαλικά. (§ 22) Καὶ τῷ ὄντι οἱ Θεσσαλοὶ εἶναι μὲν βεβαίως, ὡς γνωστὸν, ἐκ φύσεως καὶ πάντοτε ἔπιστοι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πολὺ δὲ περισσότερον, ὅπως ἀκριβῶς ἦσαν καὶ πρότερον, θὰ εἶναι καὶ τώρα εἰς αὐτόν· διότι καὶ τὰς Παγασὰς ἔχουσιν ἀποφασίσει νὰ ζητῶσι παρ' αὐτοῦ πάλιν καὶ τὴν Μαγνησίαν ἔχουσιν ἐμποδίσαι αὐτὸν νὰ περιτερίζῃ, ἐγὼ δὲ μάλιστα ἤκουόν τινας λέγοντας ὅτι οὐδὲ τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῶν ἀγορῶν εἰσοδήματα θέλουσιν ἐπιτρέψει πλέον εἰς αὐτόν νὰ καρποῦται· διότι ἔλεγον ὅτι ἔπρεπε διὰ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν νὰ διοικῶσι τὸν σύνδεσμον τῶν Θεσσαλικῶν πόλεων καὶ ὄχι νὰ λαμβάνῃ αὐτὰ ὁ Φ. Ἐὰν δὲ πράγματι στερηθῇ οὗτος τῶν χρημάτων αὐτῶν, τότε ἡ τροφοδοσία καὶ συντήρησις τῶν μισθοφόρων στρατιωτῶν του θὰ περιέλθῃ εἰς πολὺ στενόχωρον δι' αὐτὸν θέσιν. (§ 23) Ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ οἱ Παίονες καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ ἐν γένει πάντες οἱ ἄλλοι μνημονεῦθέντες αὐτοὶ πρέπει νὰ νομίζῃ, τις ὅτι μὲ περισσότεραν εὐχαρίστη-

σιν θὰ ἦσαν αὐτόνομοι καὶ τελεείως ἐλεύθεροι παρὰ δοῦλοι· διότι καὶ ἀσυνήθιστοι εἶναι νὰ ὑποτάσσωνται δουλικῶς εἰς τινὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι, ὡς λέγουσιν, ἀνθάδης ἐξ ὑπερηφανεύας. Καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν οὐδόλως ἴσως εἶναι ἀπίστευτον νὰ εἶναι τοιοῦτος· διότι τὸ νὰ εὐτυχῆ τις παρὰ τὴν ἀξίαν του γίνεται εἰς τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπους ἀφορμὴ τοῦ νὰ σκέπτονται οὐχὶ λογικῶς, δι' ὃν λόγον ἀκριβῶς πολλάκις φαίνεται ὅτι εἶναι δυσκολώτερον πρᾶγμα νὰ διαφυλάξῃ τις τὰ ἀγαθὰ παρὰ νὰ ἀποκτήσῃ τοιαῦτα.

§ 24. Πρέπει λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄ. Ἀθην., ἀφ' οὗ θεωρήσωμεν τὴν κακὴν περίστασιν ἐκείνου ὡς εὐκαιρίαν ἰδικὴν μας, προθύμως νὰ ἀναλάβωμεν μετὰ τῶν Ὀλυνθίων ὁμοῦ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Φ. καὶ πέμποντες πρέσβεις δι' ὅσα πρέπει καὶ ἐκστρατεύοντες αὐτοπροσώπως καὶ παρακινουῦντες καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἀνεξαίρετως, πάντα δὲ ταῦτα ἄς πράττωμεν ἔχοντες ὑπ' ὄψει τοῦτο, ἂν ὁ Φ. ἤθελεν εὖρει τοιαύτην εὐκαιρίαν ἐναντίον μας, ὁποῖαν ἔχετε σεῖς τώρα ἐναντίον ἐκείνου, καὶ (ἂν) ἤθελε γίνει πόλεμος ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἡμῶν, μετὰ πόσης προθυμίας νομίζετε ὅτι θὰ ἤρχετο αὐτὸς ἐναντίον σας; Ἀλλὰ τότε δὲν ἐντρέπεσθε ἂν, ἐν ᾧ ἔχετε καιρόν, δὲν θὰ ἔχητε τὴν τόλμην ἂν ὅχι μεγαλύτιστα τοῦ λάχιστον μηδὲ αὐτὰ νὰ πράξητε κατ' αὐτοῦ τὰ ὁποῖα ἠθέλετε πάθει σεῖς παρ' αὐτοῦ, ἂν ἤθελε δυνηθῆ ἐκεῖνος;

§ 25 καὶ 26. Προσέτι δέ, ὦ ἄ. Ἀθ., ἄς μὴ διαφεύγῃ τὴν προσοχὴν σας καὶ τοῦτο, ὅτι δηλ. τώρα πρόκειται σεῖς νὰ ἐκλέξητε ποῖον ἐκ τῶν δύο προτιμᾶτε, σεῖς πρέπει νὰ πολεμῆτε ἐκεῖ ἢ ἐκεῖνος ἐνταῦθα ἐν τῇ ἰδικῇ σας χώρᾳ· διότι, ἂν μὲν οἱ Ὀλυνθιοὶ ἔχωσιν ἄντοχὴν, σεῖς θὰ διεξαγάγητε ἐκεῖ ἐν Μακεδονίᾳ τὸν πόλεμον καὶ θὰ βλάβητε τὴν χώραν ἐκείνου, καρπούμενοι ἀφόβως τὰς κτήσεις σας καὶ τὴν πατρίαν ἐδῶ χώραν σας· ἂν ὅμως ὁ Φ. καταλάβῃ τὴν Ὀλυνθον, ποῖος θὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ βαδίξῃ ἐνταῦθα εἰς τὴν Ἀττικὴν; (§ 26) Θὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν οἱ Θηβαῖοι; οἵτινες, ἂν δὲν εἶναι πολὺ μικρὸν νὰ τὸ εἶπῃ τις, ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐμποδίσωσιν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ προθύμως θὰ εἰσβάλωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν χώραν μας; ἀλλὰ θὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν οἱ Φωκεῖς; οἱ μὴ δυνάμενοι οὐδὲ τὴν ἰδικὴν των χώραν νὰ φυλάξωσιν ἐὰν δὲν

τοὺς βοηθήσητε ὑμεῖς; ἢ θὰ ἐμποδίση αὐτὸν ἄλλος τις; . .
 Ἄλλὰ, φίλε μου, θὰ μοὶ εἴπη τις, ὁ Φ. δὲν θὰ θελήσῃ νὰ
 βαδίσῃ ἐναντίον τῆς Ἀττικῆς. Θὰ ἦτο τῆ ἀληθεία
 ἐκ τῶν παραλογωτάτων πραγμάτων ἂν ὁ Φ. ὅταν δυνηθῆ δὲν (ὡς
 πράξῃ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τώρα ἂν καὶ θεωρεῖται ἀνόητος ὅμως δὲ
 σαλπίζει εἰς πάντα.

§ 27. Ἄλλ' ὅμως πόση εἶναι ἡ διαφορὰ τοῦ ἐδῶ (τοῦ ἐσωτερι-
 κοῦ) ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ (τοῦ ἐξωτερικοῦ) πολέμου, νομίζω ὅτι τοῦτο
 εἶναι τόσον φανερόν ὥστε οὐδὲ λόγον ἔχει ἀνάγκην
 (οὔτε λέξις δὲν χρειάζεται νὰ προστεθῆ)· διότι, ἂν θέλει παραστῆ
 ἀνάγκη ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἓνα μῆνα μόνον νὰ διαμείνωμεν ἕξω τῆς πόλεως
 (ἐν στρατοπέδῳ) καὶ νὰ λαμβάνωμεν ἐκ τῶν προϊόντων τῆς χώρας μας
 ὅσα εἶνε ἀνάγκη νὰ λαμβάνωμεν στρατοπεδεύοντες, χωρὶς νὰ
 ὑπάρχη τις ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἐννοῶ ἐχθρὸς τις, νομίζω ὅτι οἱ
 γεωργοὶ καὶ κτηματῖαι μας θέλουσι ζημιωθῆ περισσότερον ἀπὸ
 ὅλα ὅσα ἔχετε δαπανήσει εἰς ὀλόκληρον τὸν μέχρι τοῦδε γενόμενον
 πόλεμον. Ἄν δὲ βεβαίως ἔλθῃ καὶ πόλεμός τις, πόσα πρέπει νὰ
 νομίσητε ὅτι θὰ ζημιώνησθε; ἄλλ' ἐκ τῶς τῆς ζημίας
 αὐτῆς θὰ προστεθῆ καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀκόμη
 καὶ ἡ διὰ τὰς πράξεις μας ἐντροπή, ἅτινα θὰ εἶναι ζημία με-
 γαλύτερα πάσης ἄλλης διὰ τοὺς φρονίμους τοῦλάχιστον ἀνθρώπου.

§ 28. Πάντα λοιπὸν ταῦτα ἀφ' οὗ κατανοήσωμεν ἅπαντες ἡμεῖς
 πρέπει νὰ σπεύδωμεν πρὸς βοήθειαν τῆς Ὀλύνθου καὶ νὰ ἀπωθῶμεν
 πρὸς τὰ ἐκεῖ τὸν πόλεμον, οἱ μὲν πλούσιοι ἵνα χάριν τῶν πολλῶν
 χρημάτων τὰ ὁποῖα καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι (καὶ καλὰ κάμνουν νὰ τὰ
 ἔχουν) ὀλίγα ἐξοδεύοντες ἐξακολουθήσωσι νὰ καρπῶνται ἀφόβως τὰ
 ὑπόλοιπα, οἱ δὲ ἔχοντες τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἵνα, ἀφ' οὗ ἀποκτή-
 σωσι τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν ἐκεῖ ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Φ., γίνωσι
 φοβεροὶ φρουροὶ τῆς πατρίδος τῶν οὕτως ὥστε νὰ εἶναι αὕτη
 πάντα τε ἀκεραία, οἱ δὲ ῥήτορες ἵνα γίνωσιν εἰς αὐτοὺς εὐκολοὶ αἱ
 διὰ τὰς πολιτικὰς πράξεις τῶν ἀπολογίαι, διότι ὁποῖαν δῆποτε ἔκβασιν
 λάβωσιν αἱ ὑποθέσεις σας (ὁποῖα δῆποτε καὶ ἂν σᾶς περικυκλώσωσι
 τὰ πράγματα) τοιοῦτοι (ἀναλόγως αὐτῶν) κριταὶ θὰ εἴσθε καὶ σεῖς
 τῶν πράξεων αὐτῶν. Ἐν τούτοις ἐγὼ εὐχομαι νὰ λάβωσι τὰ πράγματα
 αἰσίαν ἔκβασιν πρὸς τὸ συμφέρον πάντων ἡμῶν.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ○ ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΜΕΤΑ

Κ. Χαλκιάδης
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ, ΑΝΑΛΥΣΕΩΣ, ΣΧΟΛΙΩΝ, ΝΟΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ

κατὰ μεθοδικὰς ἐνότητες

ΥΠΟ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Δ. ΚΑΘΑΡΕΙΟΥ Δ.Φ.

τέως γυμναδιάρχου καὶ νῦν καθηγητοῦ παρὰ
τῷ Ἐθνικῷ Μεθοδικῷ Πολυτεχνεῖω καὶ
τῷ Ἀρδακείῳ Παρθεναγωγείῳ.

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΗΛΙΑΣ Ν. ΔΙΚΑΙΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ κείμενον τῆς παρουσίας ἐκδόσεως παρελάβομεν ἐκ τῶν καλυτέρων ξένων καὶ ἡμετέρων ἐκδόσεων ἀπαλλάξαντες αὐτὸ ἀπὸ πάσης ἀμφιβόλου γραφῆς, ὧν προεκερίναμεν τὰς ἀπλουστεράς ἢ διωρθώσαμεν τὰς σκοτεινότερας, διαχωρίσαντες δὲ αὐτὸ εἰς παραγράφους διακεκριμένας ἀπ' ἀλλήλων καὶ διορθώσαντες τὴν ἐλαττωματικὴν στίξιν αὐτοῦ.

Τὴν δ' ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν, ἐν ἣ εἴχομεν ὑπ' ὄψει τὰς σπουδαιότερας ξένας καὶ ἡμετέρας ἐκδόσεις καὶ τὰς ἰδίας ἡμῶν σημειώσεις καὶ παρατηρήσεις, διετάξαμεν ὧδε: 1) προστάξαμεν σύντομον εἰσαγωγὴν, διαίρεσιν καὶ ἀνάλυσιν τοῦ λόγου, 2) διηρέσαμεν τὸν λόγον εἰς μεθοδικὰς ἐνότητες θέσαντες ἐφ' ἐκάστης τούτων ἰδίαν ἐπιγραφὴν, κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς Διδακτικῆς, 3) ἐξηγάγομεν ἴδιον νόημα ἐκάστης ἐνότητος πρὸς εὐκόλον σύλληψιν τῶν τε μερικῶν καὶ τοῦ ὅλου νοήματος τοῦ λόγου. Ἐν τέλει προσεθέσαμεν καὶ καλλιτεχνικὴν πίστην ἅμα καὶ ἐλευθέραν μετάφρασιν τοῦ λόγου, ἵνα καὶ ἐξ αὐτῆς ὠφεληται ὁ ἀναγνώστης ἀποφεύγων τὴν χρῆσιν ἑσφαλμένων καὶ ἀκαλαισθήτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ διαφόρων γραφῶν προερχομένων μεταφράσεων, εἰς ἃς συνήθως καταφεύγει δυστυχῶς καὶ παρὰ πάσας τὰς συστάσεις τῶν διδασκόντων. Ἐν αὐτῇ συμπληροῦντες δι' ἀραιότερων γραμμάτων τὸ νόημα τοῦ κειμένου ἐπιτυγχάνομεν τὴν κατανόησιν αὐτοῦ χωρὶς νὰ μεταβάλωμεν αὐτό.

Διὰ τοιαύτης συντόμου μεθοδικῆς ἐργασίας παρέχομεν πληρῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν βοήθημα εἰς τὸν θέλοντα νὰ κατανοήσῃ τὰ ἀριστουργήματα ταῦτα τοῦ δαιμονίου ῥήτορος.

Τὰ περὶ ῥητορείας καὶ περὶ Δημοσθένους κ.λ.π. ἰδὲ ἐν ἡμετέρῃ Γραμματιολογίᾳ § 106 καὶ ἐφεξῆς.

Ο γράψας

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος διαρκούντος τοῦ Φωκικοῦ ἢ ἱεροῦ πολέμου (355-346) ἐπεξέτεινε τὸ κράτος του ἐν Θράκῃ καὶ Χαλκιδικῇ, ὑπέταξε βαθυπυλὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὰς πόλεις τῆς Θεσσαλίας (352), τὴν Ὀλυνθον (350-348) καὶ τέλος προσεκλήθη ὑπὸ τῶν Θηβαίων εἰς βοήθειαν κατὰ τῶν Φωκέων πρὸς κατάπαυσιν τοῦ Φωκικοῦ πολέμου. Ἀσμένως τότε δεχθεὶς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἐπεζήτει ὅπως ἀναμιχθῆ καὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἑλλάδος, ἔσπευσε πρὸ τῆς ἐκστρατείας νὰ προτείνῃ εἰρήνην πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἵνα ἀποπλανήσῃ αὐτοὺς νὰ μὴ βοηθήσωσι τοὺς συμμάχους τῶν Φωκείων· διαφθείρας δὲ διὰ χρημάτων τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων τοὺς ἀναλαβόντας τὴν διαπραγματεύσιν τῆς εἰρήνης ταύτης, ἐν οἷς καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ ὁ Αἰσχίνης, παρέτεινεν ἐπ' ἄρκετόν τὰς διαπραγματεύσεις σκοπίμως, ἐν ᾧ συγχρόνως διαβάς τὰς Θερμοπύλας, κατὰ τὴν πρόσκλησιν τῶν Θηβαίων, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φωκίδα τῷ 346, δεκάσας τὸν στρατηγὸν τῶν Φωκέων Φάλαικον, καὶ καταλαβὼν τὴν χώ-

ραν άπροσδοκίτως συνεκάλεσεν άμέσως τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸ νὰ ἐκδώσῃ ἀποφάσεις ὑπὲρ αὐτοῦ, ἥτοι νὰ διαχωρισθῶσιν εἰς μικρὰς κόμας αἱ πόλεις τῆς Φωκίδος, ν' ἀποκλεισθῶσιν οἱ Φωκεῖς τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου περιερχομένων τῶν δύο ψήφων αὐτῶν εἰς τὸν Φίλιππον καὶ νὰ ἀνατεθῆ εἰς τὸν Φ. ἡ προεδρία τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου καὶ ἡ διεύθυνσις τῶν Πυθικῶν ἀγώνων.

Κατάπληκτοι οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην συμφορὰν τῶν φίλων των Φωκέων, ἀνοιξαντες δὲ τότε μόνον τοὺς ὀφθαλμούς των καὶ κατανοήσαντες ὅσα ὁ Δημοσθένης εἶχεν εἶπει αὐτοῖς κατὰ τὸν Α' Φιλιππικὸν καὶ τοὺς Ὀλυνθιακοὺς λόγους του περὶ τοῦ ἐκ τοῦ Φ. κινδύνου, ἠθέλησαν νὰ μὴ ἀναγνωρίσωσι τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου καὶ νὰ διαρρήξωσι τὴν πρὸς τὸν Φ. εἰρήνην· ἀλλ' ἦτο πλεόν πολὺ ἀργά. Τοῦτο θὰ ἦτο ἐπιβλαβὲς καὶ ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ διὰ τοῦτο ὁ Δημοσθ. ἀπεκώλυσεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ παρακαίρου καὶ ἐπικινδύνου τούτου διαβήματος διὰ τοῦ περὶ τῆς εἰρήνης λόγου του, δι' οὗ ἐκφωνηθέντες κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 345 π. Χ. συνέστησε νὰ διατηρήσωσι κατ' ἀνάγκην τὴν ὑφισταμένην μετὰ τοῦ Φ. Φιλοκράτειον εἰρήνην, ἂν καὶ ἦτο ἄσπονδος ἐχθρὸς αὐτοῦ καὶ εἶχεν ἐκφωνήσει κατ' αὐτοῦ σφοδροτάτους λόγους, τοὺς Ὀλυνθιακοὺς καὶ τὸν Α' Φιλιππικόν, διότι τοῦτο ἀπῆται τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος ἐν τῷ παρόντι.

II. ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 1—13 ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 13—24 ΔΙΗΓΗΣΙΣ „ „

§ 24 καὶ 25 ἘΠΙΛΟΓΟΣ „ „

III. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Α' § 1—13 ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ἐν τῷ προοιμίῳ ὁ ῥήτωρ τονίζων τὴν δυσχέρειαν, ἐν ἧ εὐρίσκειται προκειμένου νὰ ὀμιλήσῃ περὶ εἰρήνης πρὸς τὸν Φ., καθ' οὗ εἶχεν ἐκπέμψῃ μύδρους, τρέφει τοὺς ἀκροατάς του δι' ἐλπίδων διορθώσεως τῶν πραγμάτων καί, ἐκφράζων τὴν δυσαρέσκειάν του διὰ τὴν περιαιτολογίαν, ἦν εἶναι ἠναγκασμένος νὰ μεταχειρισθῇ, ἀναφέρει διάφορα γεγονότα ἀποδεικνύοντα τὴν προορατικότητά του ἵνα οὕτω ἐνισχύσῃ τὴν πρὸς ἑαυτὸν πεποίθησιν τῶν ἀκροατῶν του· δικαιολογεῖ δ' ἐν τέλει μετριοφρόνως τὴν προορατικότητά του ταύτην.

Β' § 13—24 ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Προδιαθέσας οὕτως εὐμενῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ ῥήτωρ τοὺς ἀκροατάς του ἐν τῷ προοιμίῳ, προτείνει ἤδη ἐν τῇ διηγήσει τοῦ λόγου του ὡς βάσιν τῆς περαιτέρω συζητήσεως πρῶτον μὲν τὴν διὰ πάσης θυσίας τήρησιν τῆς ὑφισταμένης εἰρήνης, ὄχι διότι αὕτη εἶναι ἀνταξία τῶν προσδοκιῶν τῆς πόλεως, ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον κακὸν γενόμενον ἤδη, δεύτερον δὲ τὴν διὰ παντὸς τρόπου ἀποφυγὴν Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου κατ' αὐτῶν (§ 13-15)· ταῦτα δὲ ὑποστηρίζει διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι, ἂν ἐκραγῇ πάλιν πόλεμος μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Φ., εἶναι φόβος μάλιστα οὗτος γίνῃ ἀφορμὴ κοινοῦ Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου κατ' αὐτῶν ἐκ μέρους πάντων τῶν ἄλλων (§ 15-20)· στηρίζει δὲ τὴν ὑπόθεσίν του ταύτην ἐπὶ τριῶν παραδειγμάτων, τῶν Θηβαίων, τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν Θεσσαλῶν, ὧν ἕκαστος ἕνεκα τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων ἔπραξε πολλὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἐπεθύμει νὰ πράξῃ (§ 20-24).

Γ' § 24 καὶ 25 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐν τῷ ἐπιλόγῳ ὁ ῥήτωρ δὲν συγκεφαλαιοῖ, κατὰ τὸ σύνθηρες, τὰ εἰρημένα, ἀλλ' ἐκφράζει τὴν γνώμην του διὰ τρόπου

λεπτοτάτου και διπλωματικοῦ, διότι ἡ πρότασις του ἦτο ἐναντία πρὸς τὴν κοινὴν τότε γνώμην καὶ ἠδύνατο νὰ παρεξηγηθῆ ὡς συμβουλευὼν τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐκτελέσωσι τὰς διαταγὰς τοῦ Φ. Διὰ τοῦτο διὰ τῆς ὑποφορᾶς ἐκθέτει τεχνέντως ὡς προκαλούμενος δῆθεν ὑπὸ τῶν ἐναντίων τὴν γνώμην του ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ὀφείλουσι νὰ τηρήσωσι διαγωγὴν, ἥτις οὐδεμίαν ταπεινώσιν ἐπισύρει οὐδὲ ἄγει εἰς πόλεμον ἀλλὰ πείθει πάντας ὅτι ἡ φρόνησις καὶ τὸ δίκαιον εἶναι ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τέλει δὲ ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶναι μωρότατον νὰ παρᾶσχωσιν οἱ Ἀθ. ἀφορμὴν κοινοῦ πρὸς πάντας τοὺς Ἀμφικτιόνας πολέμου χάριν ἐνὸς τύπου, ἀφ' οὔ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον παρέβλεψαν τὴν οὐσίαν χάριν τῆς εἰρήνης, ἦτοι σπουδαί-
 ὄτατα συμφέροντα (§ 24 καὶ 25).

IV. ΚΡΙΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ὅσον ἀπλοῦς κατὰ τὴν ῥητορικὴν οἰκονομίαν εἶναι ὁ λόγος οὗτος τόσον πολύπλοκος εἶναι ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος περὶ οὗ πρόκειται νὰ ὁμιλήσῃ, δι' αὐτὴν δηλ. τὴν φύσιν τῆς ὑποθέσεως· ἡ γνώμη δηλ. τοῦ ῥήτορος ἦτο ἐναντία τῆς ἐπικρατούσης τότε κοινῆς γνώμης καὶ εἰρηνικῆ ἀπέναντι τοῦ φιλοπολέμου πνεύματος διὰ τὰς ἀξιώσεις τοῦ Φ., ὧν ἡ μὴ παραδοχὴ ἠπεῖλει ἐμμέσως διάλυσιν τῆς πρὸ ὀλίγου συνομο-
 λογηθείσης Φιλοκρατείου εἰρήνης· διὰ τοῦτο καὶ τὸ προοίμιον ἐπλατύνθη, παρὰ τὸ σύνθημα, κατ' ἀνάγκην πρὸς λύσιν τῶν ἀντιπλητόντων δι' ἀφηγήσεως προτέρων συμβάντων μαρτυρούντων ὅτι ὁ ῥήτωρ καὶ προεῖδε πάντοτε βέλτιον τῶν ἄλλων καὶ συνεβούλευσε τὰ βέλτιστα τῇ πόλει ἐπιτυχῶς καὶ ἀφιλοκερδῶς.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

1. Ὅρω μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πράγματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχὴν οὐ μόνον τῷ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ αὐτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ ταῦτα μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἠγεῖσθαι, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὠδί, τοῖς δ' ἑτέρως δοκεῖν.

2. Δυσκόλου δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλευέσθαι ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιθήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλευέσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. Ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ὃν οἶδ' ἐγώ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἀμάρτητ' ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλευέσθ' ἐκφεύγειν ὑμᾶς.

3. Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οἶομαι καὶ πεπεικῶς ἑμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυβεῖν καὶ φιλονικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πόλεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει, ἔξιν καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν, δι' ὧν καὶ τὰ παρόντ' ἔσται βελτίω καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται.

4. Ἀκριβῶς δ' εἰδῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέ τις καὶ περὶ αὐτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ὄν, οὕτως ἠγοῦμαι φορ-

τικὸν καὶ ἐπαχθῆς, ὥστε ἀνάγκη ν οὔσαν ὀρῶν ὁμῶς ἀποκνῶ. Νομίζω δ' ἄμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ τῶν πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας.

5. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν, ἥνικ' ἐπειθὸν τινες ὑμᾶς τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων ταραττομένων βοηθεῖν Πλουτάρχῳ καὶ πόλεμον καὶ ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν ἄρασθαι, πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον. καὶ μόνον οὐ διεσπάσθην ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασι πολλὰ καὶ μεγάλ' ὑμᾶς ἀμαρτάνειν πεισάντων· καὶ χρόνου βραχέος διελθόντος, μετὰ τοῦ προσοφλεῖν αἰσχύνην καὶ παθεῖν, οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδένας πώποτε πεπόνθασ' ὑπὸ τούτων οἷς ἐβοήθησαν, πάντες ὑμεῖς ἔγνωτε τήν τε τῶν τότε ταῦτα πεισάντων κακίαν καὶ τὸν τὰ βέλτιστ' εἰρηκὸτ' ἐμέ.

6. Πάλιν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν τῷ μὲν τῆς τέχνης προσχῆματι τυγχάνοντ' ἀδείας, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν καὶ τὰ παρ' ὑμῶν διοικουῖντα Φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας οὔτε συκοφαντίας ἔνεκεν, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτ' ἔργων γέγονε δῆλον.

7. Καὶ οὐκέτ' ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας (οὐδὲ εἰς γὰρ ἦν), ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς· εἰ γὰρ ἐν Διονύσου τραγῳδοὺς ἐθεάσασθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕτως οὔτ' ἐκείνου πρὸς χάριν οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν ἠκούσατε.

8. Καίτοι τοῦτό γ' ὑμᾶς οἶμαι νῦν ἅπαντας ἠσθῆσθαι, ὅτι τὴν τότε ἄφειν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιήσαθ' ὑπὲρ τοῦ κάκει χρήματ' ὀφειλόμενα, ὡς ἔφη, κομίσας δεῦρο λειτουργεῖν· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πλείστῳ χρησάμενος, ὡς δεινόν, εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκείθεν ἐνθάδε τὰς εἰπορίας ἄγουσιν, ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην ἀδείας ἔτυχεν, ἦν ἐνθάδ' ἐκέκητο οὔσιαν φανεράν, ταύτην ἐξαργυρίσας πρὸς ἐκείνον ἀπάγων οἴχεται. Δύο μὲν δὴ ταῦθ' ὧν προεῖπον ἐγὼ μωρτυρεῖ τοῖς

γεγενημένοις λόγοις, ὀρθῶς καὶ δικαίως οἶά περ ἦν, ἀποφανθένθ' ὑπ' ἑμοῦ.

9. Τὸ τρίτον δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μόνον ἐν τοῦτ' εἰπὼν ἔτι καὶ δὴ περὶ ὧν παρελήλυθ' ἔρω, ἠγίκα τοὺς ὄρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἀπειληφότες ἤκομεν οἱ πρέσβεις.

10. Τότε Θεσπιάς τινων καὶ Πλαταιὰς ὑπισχνουμένων οἰκισθήσεσθαι, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικεῖν, καὶ τὸν Ὀρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, καὶ τὴν Εὐβοίαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φανακισμούς, οἷς ἐπαχθέντες ὑμεῖς οὔτε συμφόρως οὔτ' ἴσως καλῶς προεῖσθε Φωκέας, οὐδὲν τούτων οὔτ' ἐξαπατήσας οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς οἶδ' ὅτι μνημονεύετε. ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδα οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρεῖν.

11. Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα, ὅσα φαίνομαι βέλτιον τῶν ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἰς μίαν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε δεινότητ' οὔτ' ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γινώσκειν καὶ προαισθάνεσθαι πλὴν δι' ἃ ἂν ὑμῖν εἶπω, δύο· ἐν μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' εὐτυχίαν, ἦν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὄρῳ κρατουσαν.

12. Ἐτερον δέ, προῖκα τὰ πράγματα κρίνω καὶ λογίζομαι, καὶ οὐδὲν λῆμμ' ἂν οὐδεὶς ἔχοι πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρητημένον. Ὀρθὸν οὖν, ὅ,τι ἂν ποτ' ἀπ' αὐτῶν ὑπάρσχη τῶν πραγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεται μοι. Ὅταν δ' ἐπὶ θάτερον ὥσπερ εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσενέγκῃς, οἴχεται φέρον καὶ καθεῖλκυσεν τὸν λογισμὸν ἐφ' αὐτό, καὶ οὐκ ἂν ἔτ' ὀρθῶς οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς λογίσαιτο.

13. Ἐν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημι δεῖν,

ὅπως, εἴτε συμμάχους εἴτε σύνταξιν εἴτ' ἄλλο βούλεται τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύων τοῦτο ποιήσει, οὐχὶ ὡς θαυμαστὴν οὐδ' ὡς ἀξίαν οὔσαν ὑμῶν, ἀλλ' ὅποια τις ποτ' ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι καιρὸν ἢ γεγενημένη νῦν δι' ἡμᾶς λυθῆναι· πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότε ἂν ἢ νῦν ἀσφαλέστερος καὶ ῥᾶων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος.

14. Δεύτερον δέ, ὄραν, ὅπως μὴ προαξόμεθα ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς συνεληλυθότας τούτους καὶ φάσκοντας Ἀμφικτιόνας νῦν εἶναι εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινοῦ πολέμου πρὸς ἡμᾶς.

15. Ἐγὼ γάρ, εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν ἢ τι τοιοῦτ' ἐγκλημ' ἴδιον, οὐ μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ μηδ' Ἀργεῖοι μηδὲ Θηβαῖοι, οὐκ ἂν ἡμῖν οἴομαι τούτων οὐδένα πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα (καὶ μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς, πρὶν ἀκοῦσαι) Θηβαίους, οὐχ ὡς ἡδέως ἔχουσιν ἡμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοντο Φιλίππῳ, ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φησὶ τις αὐτοὺς ἀναισθήτους εἶναι, ὅτι, εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς αὐτοῖς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἔξουσιν αὐτοί, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται. Οὐκ οὖν πρόοιτ' ἂν αὐτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου.

16. Οὐδέ γ' εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπὸν ἢ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἠγοῦμαι· καὶ γὰρ ἡμῖν κάκεινοις τοὺς βοηθοῦντας ἂν οἶμαι, εἰς τὴν οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδέτέροις· καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν καὶ φροντίσειεν ἂν τις, καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν.

17. Οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης ἕκαστός ἐστιν εὐνόους οὐθ' ἡμῖν οὔτε Θηβαίοις, σῶς τ' εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ σῶς μὲν εἶναι πάντες ἂν βούλοινθ' ἕνεχ' αὐτῶν, κρατήσαν

τας δὲ τοὺς ἑτέρους δεσπότας ὑπάρχειν αὐτῶν οὐδὲ εἰς. Τί οὖν ἡγοῦμαι φοβερὸν καὶ φυλάξασθαι δεῖν ἡμᾶς : μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλημα ὃ μέλλον πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβη.

18. Εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν καὶ Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολίται καὶ τινες τῶν λοιπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι ταῦτα τοῦτοις φρονοῦσι, διὰ τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκίαν ἐχθρῶς σχήσουσι καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαι τι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων, Θηβαῖοι δ' ἔχουσι μὲν, ὡς λέγουσιν, ἀπεχθῶς ἔτι δ' ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ' ἐκείνων φεύγοντας σφύζομεν καὶ πάντα τρόπον τὴν δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθ' αὐτοῖς.

19. Θετταλοὶ δ' ὅτι τοὺς Φωκέων φυγάδας σφύζομεν, Φίλιππος δ' ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινωνεῖν τῆς ἀμφικτιονίας, φοβοῦμαι, μὴ πάντες περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενος κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν Ἀμφικτιόνων δόγματα προστησάμενοι, εἴτ' ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι πέρα τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς ἡμῖν πολεμῆσαι, ὅσπερ καὶ περὶ Φωκέας.

20. Ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι νῦν Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος καὶ Θετταλοὶ οὐχὶ ταῦθ' ἕκαστοι μάλιστ' ἐσπουδακότες ταῦτα πάντες ἔπραξαν, οἷον Θηβαῖοι τὸν μὲν Φίλιππον παρελθεῖν καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ' ἐδύναντο κωλύσαι, οὐδέ γε τῶν αὐτοῖς πεπονημένων ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν.

21. Νυνὶ γὰρ Θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι πέπρακται τι, πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δόξαν αἰσχιστα· εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι. Ταῦτα δ' οὐκ ἐβούλοντο, ἀλλὰ τῶ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ δύνασθαι δέ, πάντα ταῦθ' ὑπέμειναν.

22. Φίλιππον τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι λέγειν,

ὡς οὐδ' ἐβούλετο Θηβαίους Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη. Ἐγὼ δὲ τούτοις μὲν ἐρρωσθαι λέγω, ἐκείνο δ' οἶδα, ὅτι οὐ μᾶλλον γε ταῦτ' ἔμελεν αὐτῷ ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν ἐβούλετο καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου τοῦ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρίσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια θείναι δι' αὐτοῦ· καὶ ταῦτ' ἦν, ὧν μάλιστα ἐγλίχετο.

23. Θετταλοὶ δὲ γ' οὐδέτερον ἠβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γίνεσθαι (ταῦτα γὰρ πάντ' ἐφ' ἑαυτοὺς ἠγοῦντο), τῆς πυλαίας δ' ἐπεθύμουν καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς, πλεονεκτημάτων δυοῖν, κύριοι γενέσθαι· τῷ δὲ τούτων γλίχεσθαι τάδε συγκατέπραξαν. Τῶν τοίνυν ἰδίων ἔνεχ' εὐρήσεσθ' ἕκαστον πολλὰ προηγμένον, ὧν οὔδὲν ἠβούλετο πράξαι. Τοῦτο μέντοι ἐστὶ φυλακτέον ἡμῖν.

24. Τὰ κελευόμεν' ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα φοβουμένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω. Ἄλλ' ὡς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτ' ἔσται πόλεμος, νοῦν δὲ δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δεῖν ποιεῖν. Πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὄτιοῦν οἰομένους ὑπομῆναι δεῖν καὶ μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον ἐκείνα βούλομαι λογίσασθαι· ἡμεῖς Θηβαίους ἔωμεν ἔχειν Ὀρωπόν· καὶ εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς κελεύσας εἰπεῖν τῆληθῆ, διὰ τί; ἵνα μὴ πολεμῶμεν, φαίμεν ἄν.

25. Καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακεχωρήκαμεν, καὶ Καρδιανούς ἔωμεν ἔξω Χερρονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν Κᾶρα τὰς νήσους καταλαμβάνειν, Χίον καὶ Κῶν καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα, δῆλον ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες ἢ τὸ προσκρούειν καὶ φιλονικεῖν περὶ τούτων. Οὐκοῦν εὐηθες καὶ κομιδῆ σχετλίον πρὸς ἕκαστους καθ' ἓν οὔτω προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκετῶν καὶ ἀναγκαιοτάτων πρὸς πάντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΧΟΛΙΑ

§ 1 και 2. Ὁ Δημοσθένης ὁμολογεῖ τὸ δύσκολον τοῦ θέματός του.

Ὁρῶμεν· ἡ ἀντίθεσις ἐν § 3 οὐ μὴν ἀλλὰ. Τοῦ δὲ μὲν ἀπόδοσις εἶναι τὸ δύσκολον δέ. — *ἔχοντα*· κατηγορ. μετοχ. ἐκ τοῦ ὄρῶ = παρέχοντα = δυσκόλως οἰκονομούμενα, θεραπευόμενα. Τὸ δύσκολος καὶ εὐκόλος ἐκ τοῦ δύς καὶ εὐ καὶ τῆς ὄζης κολ (βουκόλος, color). — *οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ*· τούτου χρήσις γίνεται ὅταν εἰς τὸ προηγούμενον προστίθεται μείζον τι, καταφάσκονται δὲ ἀμφοτέρω. ἰδ. Συντακτικόν. — *τῷ προεῖσθαι* (προεῖμαι) *καὶ εἶναι, ἀλλὰ καὶ (τῷ) ἠγεῖσθαι*· δοτ. τοῦ ἀναγκ. αἰτίου εἰς τὸ δυσκολ. ἔχοντα. — *μηδέν*· αἰτιατ. ἐπιρρηματικὴ ἢ τοῦ κατὰ τι. — *προὔργου* (πρὸ-ἔργου) = τὸ γινόμενον πρὸ (= ὑπὲρ) ἔργου, ὅθεν = ἐπωφελῶς γινόμενον = ὠφέλιμον. — *περὶ αὐτῶν*· δηλ. τῶν προειρημένων (ἀπολεσθέντων), ἐν ᾧ ἀντιθεσεὶ πρὸς τὸ περὶ τῶν ὑπολοίπων. — *κατὰ ταῦτά*· ἡ φυσικὴ σειρά εἶναι : (μὴ) πάντας (ὑποκείμ.) ἠγεῖσθαι

τὸ συμφέρον (ἀντικείμεν.) κατὰ ταῦτά μὴδὲ καθ' ἓν (=κατὰ μὴδέν, οὐδὲ εἰς ἓν πρᾶγμα). Τὸ δὲ κατὰ ταῦτά ἡγεῖσθαι = ὁμογνωμονεῖν, συμψήφους εἶναι, τοῦ ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ σημαίνοντος τρόπον.—**ἀλλὰ... δοκεῖν**· ὁ ἀλλὰ ἐτέθη ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὴδέ, τὸ δὲ δοκεῖν=τῷ δοκεῖν, δοτ. τοῦ αἰτίου=ὁμοφωνία οὐδὲ εἰς ἓν μόνον πρᾶγμα ἐπικρατεῖ ἀλλὰ εἰς ὅλα τὰ πράγματα αἱ γνώμαι ἀντιτάσσονται πρὸς ἀλλήλας. — **τοῖς μὲν, τοῖς δέ**· δοτ. εἰς τὸ δοκεῖν, κυρίως δὲ εἶναι τὸ λογικὸν ὑποκείμενον τοῦ δοκεῖν=οἱ μὲν νομίζετε ἔτσι δά, οἱ δὲ ἔτσι. — § 2 **δυσκόλου-χαλεποῦ**· προέταξε καὶ ἐτόνισε τὰς δύο λέξεις, διότι ὄντως ἦτο δυσχερὴς ἡ θέσις τοῦ Δημοσθ. συμβουλευόντος ἤδη εἰρήνην ἐν ᾧ καθ' ὅλον τὸν βίον του συνεβούλευε πόλεμον κατὰ τοῦ Φ. διὰ τούτων παριστᾶ τὸ πρᾶγμα βαρύτερον καὶ σοβαρότερον.—**ὑμεῖς**· ἡ ἀντωνυμία σὺν τῇ διαστολῇ τοῦ ὑποκειμ. δεικνύει καὶ ἔμφρασιν καὶ τὴν ἀλγεινὴν μορφήν ὅτι αὐτοὶ μόνοι παύουσιν.—**μετὰ τὰ πράγματα**· μετὰ πολλῆς εἰρωνείας λέγει τοῦτο, προελθὼν ἐκ στίχου κομικοῦ τινος «Κλέων· Προμηθεὺς ἔστι μετὰ τὰ πράγματα». — **συμβάλει**· κατ' ἐνεστώτα, διότι ἡ συνήθεια τοῦ νὰ εὐδοκιμῇ μὲν ὁ ἐπιτιμῶν τὰ σφάλματα τῶν σφαλλομένων, τὰ δὲ πράγματα νὰ μὴ διορθώνωνται, ἥτις ἐπεκράτει ἐν τῷ παρελθόντι, ἐξακολουθεῖ καὶ ἐν τῷ παρόντι. — **παρὰ πάντα**· ἡ παρὰ σημαίνει διάρκειαν χρονικὴν. — **οἷς ἂν ἀμάρτητε** = ἐπιτιμῶντα ἐκείνοις ἂ ἂν ἀμάρτητε (ἐπιτιμῶ τινι). — **δοκεῖν εὖ λέγειν**· διασαφηνίζει τὸ εὐδοκιμεῖν, ὅπερ μετὰ τοῦ ἐκφρεύγειν εἶναι ὑποκείμενον τοῦ συμβάλει.—**τὰ πράγματα**· ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τὰ προειμένα, τὸ δὲ καὶ περὶ ὧν εἶναι ἴδιον ὑποκείμενον τοῦ ἐκφρεύγειν, σημαῖνον μερικώτερον τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν νῦν βουλευόνται (ἡ λύσις ἢ μὴ τῆς εἰρήνης)· τὸ δὲ ἐκφρεύγω μεταφορικῶς ἐκ τοῦ κυνηγίου, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ θηρίον διαφεύγει τῶν χειρῶν τοῦ κυνηγοῦ.

ΝΟΗΜΑ. Ὁμολογῶ, κύριοι Ἀθηναῖοι, ὅτι προκειμένον νὰ ὁμιλήσω περὶ εἰρήνης ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀναλαμβάνω νὰ ὁμιλήσω περὶ ζητήματος δυσκολωτάτου, διότι καὶ ἀργὰ εἶναι τῶρα πλέον ἀπολεσθείσης πάσης ἐλπίδος περὶ διορθώσεως τῶν ἀπολεσθέντων, καὶ ἀσυμφωνία τελεία ὑπάρχει μεταξὺ σας καὶ διχογνωμία ὡς πρὸς ὅλα.

Τὴν δυσκολίαν δὲ ταύτην κατεστήσατε σεῖς οἱ ἴδιοι μεγαλυτέραν, διότι σκέπτεσθε πάντοτε ἀργά, οὕτως ὥστε ἐπιτυγχάνει μὲν πάντοτε ὅστις θελήσῃ νὰ σᾶς ἐλέγξῃ διὰ τὰ σφάλματά σας ἀλλὰ τὰ πράγματα δὲν ἐπῆγαν καλὰ ποτὲ ἕως τώρα.

§ 3. Ὁ Δημοσθένης παρέχει ἐλπίδας βελτιώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων.

Οὐ μὴν ἀλλά· ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς § 1 ὁρῶμεν.—
τούτων· δηλ. τῶν παρόντων πραγμάτων.—*οὕτως*· δηλ. δυσκόλως καὶ χαλεπῶς.—*πεπεικῶς ἑμαυτὸν*· αἰτιολογ. μτχ. ἀνάλυσις τοῦ μέσου πέποιθα. Δὲν ἤρκει μόνον τὸ οἶομαι ἀλλὰ προσετέθη καὶ τὸ πεπεικῶς ἑμαυτὸν ἕνεκα τῆς φαινομένης παραδόξου μεταβολῆς τῆς πολιτικῆς τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ φιλοπολέμου εἰς φιλειρηνικὴν ἢ σύνδεσις εἶναι οἶομαι καὶ ἀνέστηκα, τὸ δὲ πεπεικ. ἑμαυτὸν (=πέποιθα) αἰτιολογεῖ τὸ ἀνέστηκα καὶ δύναται νὰ ληφθῇ καὶ τροπικῶς = νομιζῶ καὶ μετὰ πεποιθήσεως ἀνέβην εἰς τὸ βῆμα.—
ἀνέστηκα· ἀμεταβ. = ἔχω σηκωθῆν νὰ ὀμιλήσω ἀπὸ τοῦ βήματος.—
θορυβεῖν· ὃ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θόρυβος ἦτο ἢ ἀποδοκιμαστικός, ὡς ἐνταῦθα καὶ ἐν § 15, ἢ ἐπιδοκιμαστικός.—*φιλονικῶ*· ἐκ τοῦ φιλό-
 νικος (ὃ φίλος τῆς νίκης)· τὸ δὲ ἐκ τοῦ νεῖκος σύνδετον θὰ ἦτο φιλονεικῆς κατὰ τὸ πανσθενῆς ἢ φιλονείκης κατὰ τὸ πολυνείκης.—*ἀποστάντες*· μᾶλλον τροπικῆ μετοχ. (ἀνευ θορύβου καὶ φιλονικίας) ἢ χρονικῆ.—*ὡς προσήκει*... ἢ σειρὰ εἶναι: ὡς προ-
 ῖναι (ἀνθρώποις) βουλευομένοις ὑπὲρ πόλεως καὶ τηλικ. πραγμά-
 των. Τὸ ἀκούειν εἶναι ὑποκειμ. τοῦ προσήκει, ἢ δὲ δοτ. προ-
 σωπ. τοῦ ἀπροσώπου εἶναι ὑποκειμ. τοῦ ἀκούειν, τὸ δὲ πόλεως
 εἶναι ἀρθρου ἐπὶ τὸ συγγενικώτερον.—*ἔξειν* (ἐκ τοῦ οἶομαι καὶ πε-
 πεικ. ἑμαυτὸν ἀνέστην) = δυνῆσεσθαι.—*δι' ὧν* = ἐκεῖνα συμβου-
 θεύειν δι' ὧν.—*δι' ὧν... βελτιώσεται*· δια τούτων ὁ
 πῆτωρ ἐξεγείρει τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν καὶ εὐχαριστεῖ αὐτοὺς
 διὰ κρείττονος ἐλπίδος· οἱ μέλλοντες ἐνταῦθα σημαίνουσι προᾶξιν
 δυναμένην νὰ γίνῃ ἐν τῷ μέλλοντι· τὸ δὲ σφῆζειν ἐνταῦθα = ἀνα-
 τᾶν· τὰ δὲ προειμένα = τὰ παρημελημένα καὶ ὄχι τὰ ἀπολω-

λότα οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύνανται πλέον ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ σωθῶσιν. Ὅστε δὲν ἀντιφάσκει ὁ ῥήτωρ πρὸς τὰ ἐν § 1 εἰρημένα ὅτι δηλ. δὲν ὠφελεῖ διόλου νὰ ὀμιλῇ τις καλῶς (μετ' ἐλπίδων) διὰ τὰ ἀπολεσθέντα, ἀλλ' εἶναι ἄλλος τρόπος ἐκφράσεως (*modus dicendi*).

ΝΟΗΜΑ. Ἐν τούτοις καὶ παρ' ὄλην τὴν δυσκολίαν ταύτην τῶν πραγμάτων ἔπεισα τὸν ἑαυτὸν μου νὰ ἀναλάβῃ τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον καὶ νὰ σᾶς ὀμιλήσω, νομίζω δὲ ὅτι, ἂν μὲ ἀκούσητε μετὰ τῆς ἀρμοζούσης εἰς τὰς σοβορὰς αὐτὰς περιστάσεις προσοχῆς, θὰ δυνηθῶ νὰ σᾶς ὑποδείξω τὰ ἀπαιτούμενα μέσα ὅπως καὶ τὰ κακῶς ἔχοντα παρόντα πράγματα βελτιώσητε καὶ τὰ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγκαταλειμμένα ἀνακτήσητε.

§ 4. Δυσαρέσκεια τοῦ ῥήτορος διὰ τὴν περιαιτολογία.

Εἰδῶς· ἐναντιωμ. μετοχή. — τὸ λέγειν... ὃν τῶν λυσιτελοῦντων· ἢ μετοχ. ὃν κατηγορημ. ἐκ τοῦ εἰδῶς, τὸ δὲ λυσιτελοῦντων γεν. διαιρετικὴ ἐπέχουσα θέσιν κατηγορουμένου εἰς τὸ ὑποκείμεν. λέγειν. — **τοῖς τολμῶσιν**· ἐνν. λέγειν περὶ... κατὰ πληθυντικόν, διότι τό τις ἔχει ἐννοίαν περιληπτικὴν· διὰ τοῦ τολμῶσι καταφαίνεται ἡ ἀναισχυντία τῶν λεγόντων καὶ ἡ κουφότης τῶν Ἀθηναίων. — **φορτικὸν καὶ ἐπαχθές**· κατηγορούμενα τοῦ λέγειν· ὄλην τὴν περιαιτολογικὴν ταύτην πρότασιν λέγει ὁ ῥήτωρ μετὰ δυσφορίας, θεωρῶν τὸ περιαιτολογεῖν ἴδιον ἀπαιδευτῶν· διὸ δικαιολογεῖται τεχνηέντως καυτηριάζων τὴν ἐκ τῆς περιαιτολογίας γεννωμένην ἀηδίαν. — **ἀνάγκην οὖσαν**· ἢ μετοχ. συνεφώνησε τῷ ἀνάγκην καθ' ἑξίν ἀντὶ τοῦ ὀρθῶν τὸ λέγειν ἀνάγκην (=ἀναγκαῖον) ὃν· τὸ δὲ ὀρθῶν ἐναντιωμ. μετοχ. = εἰ καὶ ὀρθῶ... ὅμως ἀποκνῶ (ἐκ τοῦ ὄκνος ὅπερ ἐκ τοῦ ἔχω). — **ὑμᾶς κρίναι ἂν** = ὅτι ὑμεῖς κρίνατε ἂν. — **μικρὰ** = ὀλίγα· ἀντικείμεν. τῆς ὑποθετ. μετῆς μνημονεύσαντας = εἰ μνημονεύσατε (ὑπόθ.) νομίζω ὅτι κρίνατε ἂν (ἀποδ.). Διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ ὑπόσχεται ὅτι θὰ εἶναι σύντομος.

ΝΟΗΜΑ. Τὸ περιαιτολογεῖν θεωρῶ φορτικώτατον καὶ ἀηδέστατον· ἐν τούτοις εἶμαι ὑποχρεωμένος — δυστυχῶς — νὰ περιαιτολογήσω ἵνα ἐννοήσητε ὅτι αἱ σιγῆς μου εἶναι ὀρθαί. Διὰ τοῦτο θὰ σᾶς

ὑπενθυμίσω ὀλίγα περιστατικά ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπον.

§ 5. Τὸ περιστατικὸν τοῦ Εὐβοϊκοῦ πολέμου.

Ἐγὼ γάρ· ἐπεξήγησις τοῦ τῶν πρότερον ῥηθέντων.—**πρῶτον μὲν·** ἡ ἀνταπόδοσις ἐν § 6 πάλιν τοίῳ.—**τινές·** ἐννοεῖ τὸν Μειδιάν, φίλον τοῦ ἐν Ἐρετρίᾳ τυράννου Πλουτάρχου καὶ ἀντίπαλον τοῦ Δημοσθένους.—**ἐπειθον·** παρατ. τῆς προσπαθείας.—**ταραττομένων·** γεν. ἀπόλυτος αἰτιολογ. Ὁ Πλούταρχος ἀπειληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν Ἐρετρίᾳ ἀντιπάλου του Κλειτάρχου προσεκάλεσε τῷ 350 π. Χ. εἰς βοήθειαν τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες πέμψαντες παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Δημοσθ. τὸν Φωκίωνα ἐνίκησαν μὲν ἐν Ταμύναις (νῦν Ἀλιβέρι), ἀλλὰ τὴν ἐγκατασταθεῖσαν ἐκεῖ φρουρὰν συνέλαβεν ὁ Πλούταρχος καὶ ἀπέλυσεν εἶτα λαβὼν λύτρα 50 τάλαντα. Νομίσαντες δὲ οἱ Εὐβοεῖς ὅτι ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀθ. ἐγένετο πρὸς κατάκτησιν ἐστράφησαν πρὸς τὸν Φ., διὸ ὁ πόλεμος ἀπέβη ἄδοξος καὶ ἀπανηρός.—**Πρῶτος καὶ μόνος**—πρῶτος καὶ τελευταῖος = μόνος, μονώτατος (ὀλομόναχος), διότι οὐδεὶς ἄλλος ἀντεῖπεν.—**παρελθῶν·** παριέναι ἐπὶ τὸ βῆμα.—**μόνον οὐ·** προσδιορίζει τὸ διεσπασθῆναι = μόνον ποῦ δὲν διεσπασθῆναι = ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ἔπαθα, μόνον αὐτὸ δὲν ἔπαθα.—**ἐπὶ μικροῖς λήμμασι·** ἀναγκαστ. αἴτιον τοῦ πεισάντων.—**πολλὰ καὶ μεγάλα** ἐνν. ἁμαρτήματα· σύστοιχον ἀντικείμεν. τοῦ ἁμαρτάνειν.—**μετὰ τοῦ προσοφλεῖν·** ἐμπρόθ. προσδιορισμὸς σημαίνων τρόπον· τὸ δὲ αἰσχύνῃν ὀφλισκάνω = θεωροῦμαι αἰσχρός.—**καὶ παθεῖν·** ἐννοεῖ τὸ πάθημα τῆς ἐν Ταμύναις φρουρᾶς τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν ἀπόσπασιν τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας (ιδ. ἀνωτέρω).—**τῶν ὄντων·** ἐπιθετ. μετ. τοῦ ὑπαρκτικοῦ εἰμί.—**οὐδένες·** ὁ πληθυντ. τίθεται ὅταν παραβάλλεται ἔθνος πρὸς ἔθνος καὶ ὄχι ἄτομον πρὸς ἄτομον.—**τὴν τε κακίαν καὶ ἐμέ·** σύνδεσις ἀνομοίων, ἀντὶ τὴν τε κακίαν καὶ τὴν ἀρετὴν ἐμοῦ. Ὁ ῥήτωρ ἐκ μετριοφροσύνης περιορίσθη προκειμένου περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του εἰς μίαν λέξιν ἐμέ, ἐν ᾧ ἐσκόπει νὰ καταδείξῃ τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ τῆς κακίας τῶν ῥητόρων τῶν πεισάντων ταῦτα

(τὰ μὴ βέλτιστα) καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ εἰρηκότος τὰ βέλτιστα· τὸ δὲ ἐμὲ ἔθηκεν ἐν τέλει χάριν ἐμφάσεως.

ΝΟΗΜΑ. Καὶ πρῶτον ἐνθυμεῖσθε ὅτι ὅταν ὁ Μειδίας καὶ οἱ ὁμόφρονές του ἀντίπαλοί μου σᾶς προέτρεπον νὰ ἀποστείγητε βοήθειαν εἰς τὸν ἐν Εἰβόια φίλον του Πλούταρχον καὶ νὰ ἐκτεθῆτε εἰς πόλεμον, ὅστις ἀπέβη τόσον ἄδοξος καὶ δαπανηρὸς εἰς τὸ ἔθνος μας, μόνος ἐγὼ ἀντέστην εἰς τοῦτο μὲ κίνδυνον μάλιστα τῆς ζωῆς μου. Καὶ ἐνοήσατε μὲν πόσον ἐγὼ εἶχον δίκαιον τότε, ἀλλ' ἄργα ὅμως—δυστυχῶς — ὅτε εἶχετε πάθει ἀνηκούστους ἐξευτελισμοὺς ἐκ μέρους τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ τυράννου Πλουτάρχου.

§ 6, 7 καὶ 8. Τὸ περιστατικὸν τῆς προδοσίας τοῦ Νεοπτολέμου.

Πάλιν τοίνυν—τῷ δευτέρῳ δέ· πρβλ. τὸ ἐν § 5 πρῶτον μὲν καὶ τὸ ἐν § 9 τρίτον δέ. — *Νεοπτολέμου*· οὗτος ἦν Ἀθηναῖος ὑποκριτῆς καὶ τραγικὸς ποιητής· μεταβὰς δ' εἰς Μακεδονίαν πρὸς τὸν Φ. καὶ ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας ἐνήργησε νὰ σταλῆ πρὸς αὐτὸν πρεσβεία περὶ εἰρήνης γενόμενος οὕτω πολιτικὸς πράκτωρ τοῦ Φ. — *τῷ προσχῆμαι τῆς τέχνης*· δοτ. τοῦ αἰτίου—προσποιοῦμενος ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του (ἔχων ὡς πρόφασιν τὴν τέχνην του). — *ἄδειας τυγχάνοντα*· ἐνν. τοῦ ἵεναὶ ὅποι βούλοιο. Οἱ Ἕλληνες ὑποκριταὶ (ῥηθοποιοὶ) μετέβαινον καὶ τότε, ὅπως καὶ νῦν, συχνὰ πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των καὶ εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν, λαμβάνοντες πρὸς τοῦτο ἄδειαν τῶν ἀρχῶν, ὥστε καὶ πρὸς πολεμίους νὰ μεταβαίνωσιν. Ἐκεῖ συνδεόμενοι μετὰ τῶν ἀυλικῶν ἐγίνοντο ὄνομαστοὶ καὶ οὐκ ὀλίγα ὠφελοῦντο. Ὑπὸ τοιοῦτον πρόσχημα μεταβὰς καὶ ὁ Νεοπτόλ. εἰς Μακεδονίαν καὶ συνδεθεὶς μετὰ τοῦ Φ. καὶ χρήματα λαβὼν παρ' αὐτοῦ ἐνήργησε μετὰ τῶν συνεταιρῶν του Ἀριστοδήμου καὶ Κτησιφῶντος ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτοῦ. — *κακὰ τὴν πόλιν* (=τοὺς πολίτας)· ἀντικείμενα τοῦ ἐργαζόμενον. — *τὰ παρ' ὑμῶν*· σύμπτυξις ἀντὶ τοῦ τὰ παρ' ὑμῖν παρ' ὑμῶν = τὰς παρ' ὑμῶν ἀποστελλομένας ὁδηγίας. — *διοικῶντα καὶ πρυτανεύοντα*—διεπυθύνοντα

ὑπὲρ τοῦ Φ. καὶ ὡσπερ πρύτανις (πράιτοντα, ἐνεργοῦντα) διεξάγοντα πρὸς ὄφελος αὐτοῦ· τὸ πρῦτανεύοντα ἐπεκτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ διοικοῦντα. Ταῦτα λέγει ὁ ῥήτωρ μετὰ μεγάλης ἀγανακτικῆς προκειμένου περὶ ἐνὸς ἠθοποιοῦ τολμῶντος νὰ ἀναμειγνύηται ἀτόπως εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς πολιτείας.—*εἶπον*· ἔνν. τὰ ἀρμόζοντα, τὰ δέοντα.—*εἰς ὑμᾶς*· προσδιορίζει τὸ εἶπον, ἡ δὲ εἰς (ἀντὶ τῆς πρὸς) σημαίνει τὸν τόπον ἔνθα ἦσαν ἐκεῖνοι πρὸς οὓς εἶπεν ὁ ῥήτωρ, δηλ. τὴν Πύνα.—*συκοφαντία* (συκοφάντης, σῦκα—φαίνω)= ψευδῆς κατηγορία. Ὁ καταγγέλλων τότε ἐν Ἀθήναις τινὰ ὡς λαθρέμπορον σύκων, ὧν ἡ ἐξαγωγή ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀπηγορεύετο, ἐλέγετο συκοφάντης τῆς λέξεως μὴ ἐχούσης κατ' ἀρχὰς κακὴν σημασίαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐν ταῖς τοιαύταις καταγγελίαις ἐγίνοντο καταχρήσεις ὑπὸ τινων ψευδῶς καταγγελλόντων ἀθώους ἀνθρώπους ἵνα ἐξαναγκάσωσιν αὐτοὺς νὰ τοῖς δίδωσι χρήματα, ἡ λέξις μετέπεσεν εἰς τὴν κακὴν σημασίαν ἣν καὶ νῦν ἔχει.—§ 7 *οὐκέτι*· ἐν ᾧ δηλ. ἀνωτέρω ἐν § 5 ἠτιάθη οὐχὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀλλὰ τοὺς πείσαντας βοηθεῖν Πλουτάρχῳ, ἥδη θὰ αἰτιαθῆ τὸν λαὸν αὐτὸν (αὐτοὺς ὑμᾶς). — *ἐν τούτοις*=ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ὡς πρὸς ταῦτα. — *τοὺς λέγοντας* = τοὺς ῥήτορας. — *οὐδὲ εἷς*· ἐμφαντικώτερον τοῦ οὐδεῖς. Ὁ Δημοσθένης λέγει ὅτι οὐδεὶς ῥήτωρ ἀνέλαβε τὴν υπεράσπισιν τοῦ ὑποκριτοῦ Νεοπτολέμου, διότι ὅλη ἡ Ἐκκλησία ἦτο ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἡ υπεράσπισις ἦτο περιττή. — *ἐν Διονύσου*· ἔνν. ἐς τῷ θεάτρῳ, διότι τὸ θέατρον ἦτο ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διονύσου· ἔξ οὗ καὶ Διονυσιακὸν ἐκαλεῖτο.— *τραγωδοῦς*· βραχυλογικῶς ἀντὶ ἀγῶνα τραγωδῶν. — *ἐθεᾶσθε* κλπ. ἡ σειρὰ εἶναι : εἰ ἐθεᾶσθε ἀλλὰ μὴ ἦν ὁ λόγος (ὑπόθ.) — οὐκ ἂν ἠκούσατε οὕτω (ἀπόδ.) = εἰ ἐπρόκειτο περὶ θεάτρον ἐν ᾧ δρᾷ ὁ Νεοπτόλ. καὶ ὄχι περὶ ἐκκλησίας (εἰ ὁ λόγος μὴ ἦν περὶ σωτηρίας κοινῶν) ἐν ἣ δρῶ ἐγὼ ὡς ῥήτωρ, δὲν θὰ ἠκούετε (τότε ὅτε σᾶς ὁμίλησα περὶ τοῦ περιστατικοῦ τούτου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) τόσον εὐχαρίστως τὸν Νεοπτόλ., εὐρισκόμενον εἰς τὸ εἶδός του, καὶ τόσον ἀπεχθῶς ἐμέ, ὅσον ἠκούσατε τότε ἐμὲ ἀπεχθῶς καὶ αὐτὸν εὐχαρίστως, ἂν καὶ οὗτος δὲν ἦτο εἰς τὸ εἶδός του ἀλλ' ἀπελογεῖτο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐγὼ δὲ ἤμην εἰς τὸ εἶδός μου κατηγορῶν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ Ν. δηλ., οὗ τὸ ἔργον εἶναι ἐν τῷ θεάτρῳ, ἔδραψε δάφνας

μεγαλυτέρας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὃ δὲ Δημοσθ., οὐ τὸ ἔργον εἶναι νὰ ἀγορεύῃ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀπεδοκιμάσθη ὅσον θὰ ἀπεδοκιμάζετο ἂν τυχὸν ὑπεκρίνετο ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἀπετύγχανεν ὡς μὴ εἰδικός. Ὅστε ἀντεστράφησαν τὰ πράγματα! Διὰ τούτων ὁ Δημοσθ. πληττει τὴν κουφότητα τῶν Ἀθηναίων. — *πρὸς χάριν πρὸς ἀπέχθειαν*· ἢ πρόθεσις σημαίνει ἀναλογίαν, ἐκ ταύτης δὲ κατήντησεν ἐπίρ. τρόπου = εὐχαρίστως, ἀπεχθῶς. Τὸ ἐνταῦθα λεγόμενον εἶναι ἀπόδειξις ὅτι πολὺς παρήλθε χρόνος ἕως ὅτου γίνῃ ἀνεκτὸς καὶ εὐχάριστος ὁ Δημοσθ. εἰς τὸ ἀκροατήριον. — § 8 *καίτοι* ἀντίθεσις εἰς πάντα τὰ περὶ τοῦ Νεοπτολ. ἀνωτέρω ῥηθέντα. — *τοῦτο κοί... ἡσθῆσθαι* πᾶσαι αἱ λέξεις αὗται λέγονται μετὰ τόνου ἰδιαιτέρου. — *ὅτι ἐποιήσατο τὴν ἀφιξιν* (= ἀφίκετο)· ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο· ἢ δὲ σύνδεσις εἶναι: ἡσθῆσθαι ὅτι... ἐποιήσατο... καὶ οἴχεται. — *εἰς τοὺς πολεμ.* = εἰς τὴν χώραν τῶν πολεμίων. — *ἐποιήσαθ'* = ἐποιήσατο ὁ Νεοπτόλεμος. — *τάκει ὀφειλόμενα χρήματα* = τὰ ἐκεῖ ἐν Μακεδονίᾳ ὀφειλόμενα αὐτῷ χρήματα ἐκείθεν κομίσας δεῦρο. — *λειτουργεῖν* = ἐποιήσατο τὴν ἀφιξιν ὑπὲρ τοῦ λειτουργεῖν. Αἱ λειτουργίαι ἦσαν ὑπηρεσίαι πρὸς τὸ δημόσιον ἢ τὸν δῆμον, ἃς ἀνελάμβανον κατὰ τάξιν οἱ εὐποροὶ πολῖται (οἱ ἔχοντες περιουσίαν τοὐλάχιστον 3 ταλάντων) ὑποχρεωτικῶς δαπανῶντες ἐκ τῶν ἰδίων. Τοιαῦται δὲ ἦσαν ἡ γυμνασιαρχία, ἡ χορηγία, ἡ τριηραρχία καὶ ἡ ἐστίασις, περὶ ὧν ἰδ. Δεξικόν. — *καί*· ἔχει ἔννοιαν συμπερασματικὴν ἐνταῦθα. — *πλειστῶ*· κατηγορ. τοῦ ἀντικειμένου λόγῳ = πλειστάκις, μέχρις ἀηδίας, κατὰ κόρον. — *ὡς δεινόν* (ἔστι)· ἐπεξήγησις τοῦ τούτῳ τῷ λόγῳ ὑποκειμ. τοῦ ἐννοουμένου ἔστι εἶναι τὸ εἶ τις ἐγκαλεῖ, τούτου δὲ τοῦ ὑποκειμένου κατηγορ. εἶναι τὸ δεινόν. — *τὰς εὐπορίας* = τὰ πλοῦτη των· ἐννοεῖ τὰ διάφορα κέρδη (τὰς οἰκονομίας) τοῦ Ν. τὰ ἐκ τῆς τέχνης του ἀποκτηθέντα. — *ἔτυχεν ἀδείας*· ἐνν. τοῦ ἐξαργυρίζειν (ἐξαργυρῶναι, μεταβάλλειν εἰς χρήματα) τὴν περιουσίαν. Τὴν ἐξαργύρωσιν τῆς ἐν Ἀθήναις περιουσίας του ἐπέτυχεν ὁ Ν. ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Φ. εἰρήνης τῶν Ἀθην. ἄλλως πολέμου ὄντος δὲν θὰ εὕρισκέ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ἢ θὰ ἐξηργύρου τὴν περιουσίαν του ἀντὶ εὐτελεστάτης τιμῆς. Ὅθεν τὸ ἀδεία = εὐκαιρία· ἀλλὰ καὶ κυριολεκτικῶς δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ (α-δέος = ἀφοβία), ὅποτε ἡ ἔννοια εἶναι

ὅτι ὁ Ν. δὲν ἐφοβήθη νὰ ἐξαργυρώσῃ τὴν περιουσίαν του, διότι ἦτο εἰρήνη, ὅπερ δὲν θὰ κατώρθου ἂν δὲν ἦτο εἰρήνη φοβούμενος μήπως παρεξηγηθῇ.—**φανερὰν οὐσίαν**· φανερά περιουσία εἶναι ἢ ἔγγειος δηλ. τὰ κτήματα ἀστικά καὶ ἀγροτικά, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀφανῆ ἦτοι τὰ χρήματα ἅτινα εἶναι κεκρυμμένα ἢ ἐν τῷ οἴκῳ ἢ ἐν ταῖς τραπέζαις καὶ δὲν φαίνονται ἀλλ' εἶναι ἄγνωστα· ὅθεν τὸ ἀφανίζειν τὴν οὐσίαν=ἐξαργυρώνειν τὴν περιουσίαν.—**πρὸς ἐκείνον** δηλ. τὸν Φίλ.—**οἴχεται**· ἐνεστώς, διότι καὶ νῦν εἶναι ἀπὸν ἢ ἔννοια τοῦ ῥήματος τούτου εἶναι περιφρονητικὴ = πάει νὰ χαθῇ (ἐγίνεν ἀφαντος καὶ εἶναι ἀκόμη ἀφαντος)· ἢ δὲ μετοχ. ἀπάγων (τὰ χρήματα) εἶναι τροπικὴ καὶ ὄχι κατηγορ. εἰς τὸ οἴχεται.—**Δύο μὲν δὴ**· Διὰ τούτων ὁ Δημοσθ. οἰοεὶ δι' ἐπιλόγου ἐπαναλαμβάνει συγκεφαλαίων τὰ δύο πρῶτα γεγονότα (τὸν Εὐβοϊκὸν πόλεμον καὶ τὴν προδοσίαν τοῦ Νεοπτολ.) ἵνα δείξῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ οὕτω προδιαθέτει τεχνηέντως τοὺς ἀκροατὰς εἰς ἀκρόασιν τοῦ τρίτου γεγονότος, ἵνα μὴ φανῇ διὰ τῆς μακρᾶς διηγήσεως φορτικός.—**ᾧν**· γεν. διαιρετ. εἰς τὸ δύο ταῦτα καθ' ἕλξιν. Τὸ πλήρες εἶναι : δύο μὲν δὴ ταῦτα (ἔξ) ἐκείνων ἃ προεῖπον=ἐκ τῶν προρρηθέντων ἢ προφητειῶν ἃς προεφήτευσεν (ᾧν προεῖπον).—**τοῖς γεγεννημένοις λόγοις**· δοτ. περιποιητ. ἔγνοιε δὲ πάντας τοὺς λόγους οὓς μέχρι τοῦδε ἔχει ἐκφωνήσει ὁ Δημοσθ. ('Ολυνθιακοὺς, Α' Φιλίππων κλπ.) καὶ ὄχι μόνον τὰ περὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ πολέμου καὶ τῆς προδοσίας τοῦ Νεοπτολ. λεχθέντα (πρβλ. τὸ ἐν § 4 μικρὰ μνημον. τῶν πρότερόν ποτε ῥηθέντων).—**δικαίως** =ὡς ἔπρεπεν εἰς δίκαιον καὶ φιλόπατριν ἄνδρα. Τὰ δύο ἐπιρ. προσδιορίζουσι τὰ ἀποφανθέντα, ὅπερ εἶναι αἰτιολ. μετοχὴ εἰς τὸ μαρτυρεῖ.—**οἷά περ ἦν**· Ἡ πλαγ. αὕτη ἐρωτημ. πρότασις εἶναι κατηγορ. τοῦ ἀποφανθέντα = τοιαῦτα οἷα ἦν καὶ ὄχι οἷα παρίσταγον αὐτὰ οἱ ἄλλοι.

ΝΟΗΜΑ. Δεύτερον δέ, ὅταν ἀντελήφθην ὅτι ὁ ὑποκριτὴς Νεοπτόλεμος μᾶς προέδιδεν εἰς τὸν Φίλ. μεταβαίνων πρὸς αὐτὸν ἐλευθέως λόγῳ τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἐγὼ πάλιν ἐκαυτηρίασα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος. Σᾶς μέφομαι δὲ διότι τότε ἤκούσατε ἐμὲ μὲν, κατηγοροῦντα αὐτόν, δυσαρέστως, αὐτὸν δὲ ἀπολογούμενον, εὐχαρίστως ὡς ἂν ἐπρόκειτο περὶ θεάτρου. Καὶ ὅμως βραδύτερον ἐπέισθητε καὶ

σεις περί τοῦ δικαίου μου καὶ ὅτι αὐτὸς ὑπεκρίνετο λέγων ὅτι τὴν ἐν Μακεδονίᾳ περιουσίαν του μετέφερεν εἰς Ἀθήνας, ὡς σᾶς ἔλεγεν, ἵνα δι' αὐτῆς ἐκτελῆ δῆθεν διαφόρους δημοσίας λειτουργίας, διότι μόλις εὔρεν εὐκαιρίαν τὴν ἐπῆρε καὶ πάει νὰ χαθῆ με αὐτὴν καὶ ἀκόμα δὲν ἐγύρισε! Αὐτὰ τὰ δύο περιστατικά, ἐπαληθεύσαντα ὅπως σᾶς τὰ παρέστησα τότε, ἐπιβεβαιούσι τοὺς λόγους μου ἐκείνους.

§ 9 καὶ 10. Τὸ περιστατικὸν τῆς διαμαρτυρίας τοῦ Δημοσθένους κατὰ τῶν χιμαιρικῶν ἐλπίδων καὶ φλυαριῶν τῶν φιλιππιζόντων πρέσβων.

Τὸ τρίτον δὲ... ἡ σειρά εἶναι: τὸ τρίτον δέ, ἡνίκα ἤκομεν, οὐ φανήσομαι ἐξαπατήσας... ἀλλὰ (φανήσομαι) προειπών· ὥστε τὸ μόνον κίριον ἔημα τῆς περιόδου ταύτης (§ 9 καὶ 10) εἶναι τὸ φανήσομαι. — καὶ μόνον ἐν εἰπών... καὶ δὴ ἐρῶ· διὰ τῆς παρενθετικῆς ταύτης προτάσεως (σχῆμα ὑποστροφῆς) ὁ ῥήτωρ, ἐννοῶν ὅτι ἐγίνε φορτικὸς διὰ τῆς διηγῆσεως παλαιῶν γεγονότων, δικαιολογεῖ ἑαυτὸν καὶ προλαμβάνει τὴν δυσαρέσκειαν τῶν ἀκροατῶν· τὸ δὲ καὶ δὴ χρονικῶς = ἀμέσως τώρα. — *περὶ ὧν* = ἐρῶ ἐκεῖνα περὶ ὧν παρελήλυθα (παριέναι ἐπὶ τὸ βῆμα), ἤτοι τὸ θέμα τοῦ παρόντος λόγου μου περὶ τῆς εἰρήνης. Καὶ ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα ἀνήκουσιν εἰς τὸ προοίμιον τοῦ λόγου, ὅπερ τελειώνει εἰς τὸ τέλος τῆς § 12. — *ἡνίκα ἤκομεν*· ἐνν. εἰς Ἀθήνας· χρονικὴ πρότ. κατὰ συγχρονισμόν μετὰ τῆς κυρίας οὐδὲν φανήσομαι ἐκφερομένη, μακροσκελῆς δὲ διὰ τῶν παρεμπτότων προτάσεων γενομένη. Ὁ Δημοσθ. λέγει ἤκομεν, διότι ἦτο καὶ αὐτὸς μέλος τῆς δεκαμελοῦς πρεσβείας ταύτης (ὡς καὶ οἱ δωροδοκηθέντες Αἰσχίνης καὶ Φιλοκράτης ἐξ οὗ καὶ ἡ εἰρήνη ὠνομάσθη Φιλοκράτειος), ἥτις εἶναι ἡ δευτέρα πρεσβεία τῶν Ἀθηναίων πρὸς Φίλιππον ἢ γενομένη πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς εἰρήνης καὶ ἐπιστρέψασα κατ' Ἰούλιον (Σκυροφοριῶνα) τοῦ 346· (ἡ πρώτη πρεσβεία εἶχε γίνει πρὸς διαπραγματεύσιν τῆς εἰρήνης κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 346). Ἐν ᾧ δὲ οἱ πρέσβεις οὗτοι τῆς β' πρεσβείας ἐπιστρέψαντες εἰς Ἀθήνας ἔδιδον λόγον τῆς ἀπο-

στολήσ των, ὁ Φίλ. ἐβάδιζεν εἰς τὰς Θερμοπύλας ἵνα εἰσβάλλῃ εἰς τὴν Φωκίδα καὶ λοιπὴν Ἑλλάδα, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πειθόμενοι εἰς ὑποσχέσεις κενὰς τῶν φιλιππιζόντων Αἰσχίνου κλπ. ἔμενον ἄδρανεῖς. — **τινῶν**: ἐννοεῖ κυρίως τὸν Αἰσχίνην καὶ Φιλοκράτην, ἔξαπατήσαντας καὶ καταφανακίσαντας τὸν λαὸν ὅπως μὴ καταλάβῃ τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν. — **Θεσπιάς, Πλαταιάς**: Ἡ ἀνεξαρτησία τούτων ἀπὸ τῆς τῶν Θηβαίων ἡγεμονίας εἶχεν ἐξασφαλισθῆ διὰ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης (383), ἀλλὰ τῷ 373 κατελήφθησαν αὐταὶ διὰ τῆς βίας ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ κατεσκάφησαν. — **οἰκισθῆσθεσθαι**: ἔνν. ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. — **τοὺς Φωκέας**: οὗτοι εὐρίσκοντο τότε εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τοῦ Φωκικοῦ ἢ ἱεροῦ πολέμου (ιδ. Ἱστορίαν), τὴν δὲ τύχην αὐτῶν ἔμελλε νὰ ἀποφασίσῃ ὁ Φίλ. λαμβάνων μέρος εἴτε μετ' αὐτῶν εἴτε μετὰ τῶν ἀντιπάλων τῶν Θηβαίων. — **κύριος**: ἔνν. τῶν πραγμάτων. — **διοικίζω** = διαχωρίζω τοὺς κατοίκους καὶ τοὺς βάνω νὰ κατοικήσουν εἰς διάφορα ξεχωριστὰ χωρία· ἀντίθετον εἶναι τὸ συνοικίζω ἐξ οὗ τὸ συνοικισμοί. — **Ὠρωπόν**: ἡ πόλις αὕτη κειμένη μεταξὺ Βοιωτίας καὶ Ἀθηνῶν διεφιλονικεῖτο ἀνεκαθεν ἐξ ἴσου ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων διὰ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς ὡς πρὸς τὴν Εὐβοίαν, υπετάχθη δὲ εἰς τοὺς Θηβαίους τῷ 365. — **ὑπάρξειν ὑμῖν** = ἔσεσθαι ὑμέτερον, ἐννοεῖται τῇ ὑποσηρήξει τοῦ Φιλ. κατὰ τὰς ὑποσχέσεις τῶν φιλιππιζόντων. — **τὴν Εὐβοίαν**: ιδ. § 5. — **Ἀμφιπόλεως**: ἡ γνωστὴ πόλις τῆς Χαλκιδικῆς κατελημμένη ἤδη ὑπὸ τοῦ Φιλ. — **ἀποδοθῆσθεσθαι**: ἔνν. ὑπὸ τοῦ Φιλ. — **ἐλπίδας καὶ φανακισμούς**: ἀντικείμενα τοῦ ὑπισχνουμένων κατὰ ζεύγμα, δηλ. διδόντων καὶ λεγόντων ἐλπίδας καὶ φανακισμούς (ἀπὸ τοῦ φενάκη = πρόσθετος κόμη, περούκα, ἥτις ἐτίθετο ἀπάτης ἕνεκα, ἐξ οὗ καὶ τὸ φανακίζειν = ἔξαπατᾶν). — **ἐπαχθέντες**: τὸ ἐπάγεσθαι = προσάγεσθαι, ὥσπερ τὰ θρέμματα προσάγονται διὰ θαλλοῦ ἢ καρποῦ ἐπιδεικνυόμενον καὶ ἐπισηομένον αὐτοῖς ὑπὸ τῶν βοσκῶν. — **οὔτε συμφόρως οὔτε καλῶς** = παρὰ τὸ συμφέρον καὶ παρὰ τὴν τιμὴν· τὸ δὲ ἴσως μετριάξει τὸν φόγον τὸν προσβάλλοντα τὴν τιμὴν τῶν συμπολιτῶν του· δι' αὐτοῦ ὁ Δημοσθ. καυστικὸς ὢν εἶναι ἅμα καὶ εὐγενής. — **οὐδὲν ἔξαπατήσας**: σύστοιχος σύνταξις· αἱ δὲ μετοχαὶ ἔξαπατήσας (ὑμᾶς), σιγήσας (ἐν ὑμῖν) καὶ προειπῶν εἶναι κατη-

γορημ. εἰς τὸ φανήσομαι, ὅπερ συμπληροῦται ἐννοουμένης ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὡς ὑποθέσεως τῆς ἐὰν μνημονεύσητε τὰ ὑπ' ἐμοῦ ῥηθέντα τότε, ἡνίκα ἤκομεν. Πρβλ. καὶ Β' Φιλ. 29.—ὡς οἶδ' ὅτι· ὁμοιωματ. πρότασις· τὸ δὲ ὅτι ταῦτα... εἶναι ἀντικείμεν. τοῦ προειπῶν πρβλ. καὶ Β' Φιλ. 29 καὶ 30. Ἡ μνεία τῶν γεγονότων ἐκείνων ἐνταῦθα δὲν προκαλεῖ μόνον τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ γνώμη τοῦ Δημοσθ. θὰ ἀληθεύσῃ καὶ ἦδη, ἀλλ' ἕμα καὶ τὸ ὅτι ὁ λαός, ἀναμνησκόμενος πόσον ἐμπαθῶς ἐκηρύχθη τότε κατὰ τοῦ Δημοσθ. καὶ ὑπὲρ τῶν φιλιππιζόντων, θέλει αἰσχυρῆσθαι ἦδη καὶ δὲν θὰ σπεύσῃ μετὰ κουφότητος νὰ κατατάξῃ τὸν Δημοσθ. μετὰ τῶν προδοτῶν διὰ τὴν δῆθεν μεταβολὴν τῶν πολιτικῶν φρονημάτων του ὁμιλοῦντος ἦδη ὑπὲρ τῆς εἰρήνης.—*ληρεῶ* (λήρος) = φλυαρῶ, μωρολογῶ.

ΝΟΗΜΑ. Ἄλλὰ καὶ ἐν ἀκόμῃ περιστατικὸν θὰ σᾶς προσθέσω ὡς τρίτον καὶ ἀμέσως θὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ θέμα τοῦ λόγου μου. Ὅτε τὸν Ἰούλιον τοῦ 346 ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεστρέψαμεν ἐκ Μακεδονίας φέροντες τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Φ. περὶ τῆς εἰρήνης, ἐνθυμείσθε ὅτι οἱ ἀντίπαλοί μου σᾶς ὑπισχυοῦντο πολλὰ ἀγαθὰ (περὶ Θεσπιῶν, Πλαταιῶν, Φωκέων, Θηβαίων) καὶ σεῖς ἐκ τῶν ὑποσχέσεων αὐτῶν παρασυρθέντες ἐγκατελείψατε τοὺς Φωκεῖς εἰς τὴν τύχην των καὶ ἐχάθησαν· θὰ ἐνθυμείσθε ὅμως βεβαίως ὅτι ἐγὼ τότε καὶ πάλιν διεμαρτυρήθην καὶ ἐφώνησα ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι μωρολογίαί καὶ δὲν πρέπει νὰ τὰ πιστεύετε. Καὶ τότε λοιπὸν αἱ σκέψεις μου ἀπεδείχθησαν ὀρθαί ὡς καὶ πάντοτε.

§ 11 καὶ 12. Ὁ λόγος δι' ὃν ὁ Δημοσθένης προέβλεπε πάντοτε καλύτερον τῶν ἄλλων.

Φαίνομαι προωρῶν = δηλόν ἐστιν ὅτι προεώρων.—*οὐδ' εἰς μίαν* ἐντόνωτερον τοῦ εἰς οὐδεμίαν· ἡ δὲ σειρὰ εἶναι: ταῦτα εἰς οὐδεμίαν δεινότητα... ἐπανοίσω (ἀποδώσω), δηλ. δὲν θὰ εἶπω ὅτι ἐγὼ προεῖδον ταῦτα ἕνεκα ἕξαιρέτου τινὸς φρονήσεως ὥστε νὰ ὑπερηφανεύωμαι διὰ τοῦτο.—*δεινότητα ἀλαζονεῖαν*· αἱ αἰτιατ. αὐτὰ

ἀποδίδονται εἰς τὸ ἐπανοίσω ἐν εἶδει ζεύγματος = δὲν θὰ εἶπω ἐπίδεικνύμενος διὰ τὴν δεινότητά μου οὔτε ἀλαζονεύμενος. Καὶ ἀλαζονεία μὲν (ἐκ τοῦ ἀλαζῶν = ὁ ἐν ἄλλῃ [= πλάνῃ] ζῶν) εἶναι τὸ προσποιεῖσθαι ἔχειν πλείω τῶν ὑπαρχόντων, οὗ ἀντίθετον τὸ εἰρωνεία = τὸ προσποιεῖσθαι ἔχειν ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων, δεινότης δὲ ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἡ ῥητορικὴ δεινότης τοῦ Δημοσθένους, ἀλλ' ἡ συγγενὴς διαυγῆς διάνοια, ἣτις διὰ συλλογισμῶν καὶ κρίσεων λύει πολλὰ προβλήματα ἀκατάληπτα εἰς τοὺς ἀσυλλογίστους ἀνθρώπους. Βεβαίως ἡ ῥητορικὴ δεινότης τοῦ Δημοσθ. στηρίζεται ἐπὶ ταύτης τῆς λογικῆς· σχεδὸν δὲ συνωνυμοῦσιν ἐνταῦθα αἱ δύο λέξεις. — οὐδὲ προσποιήσομαι· διὰ τούτων ὁ Δημοσθ. ἀπομακρύνει τὸν καθ' ἑαυτοῦ φθόνον καὶ ἐξασφαλίζει τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἐμπιστοσύνην τῶν Ἀθηναίων. — πλὴν... πλὴν διὰ ταῦτα ἃ θὰ σᾶς εἶπω (οἷα δήποτε καὶ ἂν εἶναι) τὰ ὁποῖα εἶναι δύο = διὰ δύο αἰτίας τὰς ὁποίας θὰ σᾶς ἐκθέσω. Ἡ ὑποτακτ. εἶπω μετὰ τοῦ ἀοριστολογικοῦ ἂν σημαίνουσα ἀόριστόν τι ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸν λέγοντα ἀλλὰ εἰς τὸν ἀκούοντα, ὅστις ἀγνοῶν τί θὰ εἴπη (ὅ,τι ἂν εἴπη) ὁ ῥήτωρ περιμένει ἀόριστόν τι. — ἐν μὲν· ἀντὶ δι' ἐν μὲν· ἐπεξήγησις τοῦ διὰ δύο, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω ἕτερον δὲ ἀντὶ τοῦ δι' ἕτερον δέ. = δι' εὐτυχίαν· ἐπεξήγησις τοῦ ἐν = διὰ τὴν καλὴν μου τύχην, διότι εἶμαι τυχερός. § 12 ἕτερον δὲ... κρίνω· ἀντὶ τοῦ ἕτερον δὲ ὅτι πρ. κρίνω· παρελείφθη τὸ ὅτι διότι τὸ προῖκα κρίνω εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ ἕτερον δέ· τὸ δὲ προῖκα εἶναι αἰτιατικὴ ἐπιρρηματικὴ σημαίνουσα τρόπον = τῷ οὐ δωροδοκῶν, ὡς ὁ Αἰσχίνης, Φιλοκράτης καὶ συντροφία. Ἐκ τῆς αὐταπαρνήσεως ταύτης τοῦ Δημοσθ. καταφαίνεται ἡ πρὸς τὸν Σωκράτη ὁμοιότης αὐτοῦ καὶ ἐνισχύεται ἡ ἠθικὴ ὑπόστασις τοῦ ῥήτορος. — καὶ οὐδεὶς... ἡ σειρὰ εἶναι : οὐδεὶς ἔχει ἂν δεῖξαι οὐδὲν λῆμμα προσηρητημένον πρὸς οἷς (πολιτεύμασι) πεπολίτευμαι. — δευθόν· κατηγορ. τοῦ συμφέρον· ἡ δὲ ἀναφορ. πρότασις ὅ,τι ἂν ὑπάρχη ἐπεξηγεῖ καὶ συμπληροῖ τὸ συμφέρον ἢ καὶ τὰνάπαλιν ἐπεξηγεῖται ὑπ' αὐτοῦ. — ἐπὶ θάτερα = εἰς τὸ ἕτερον μέρος, ὡς εἰς ζυγαριάν, εἰς τὸν ἕνα δίσκον τῆς ὁποίας ὑποτίθεται ὅτι κεῖται ὁ λογισμὸς (τὸ κρίνειν καὶ λογίζεσθαι τὰ πράγματα), εἰς δὲ τὸν ἕτερον τὸ συμφέρον τῆς πόλεως. — τριτάνη· κυρίως εἶναι τὸ γλωσ-

σίδι τῆς ζυγαριᾶς εἶτα δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ζυγαριά. — *προσενέγκης*: σοπίμως ἔστρεψε τὸν λόγον εἰς β' πρόσωπον ἐν εἶδει ἀποστροφῆς, χάριν ποικιλίας καὶ ἐμφάσεως. — *οἴχεται φέρον*: ἐνν. ὑποκείμεν. τὸ ἀργύριον, τὸ δὲ λογισμὸν εἶναι ἀντικείμενον αὐτοῦ καὶ τοῦ καθελίκου (γνωμικὸς ἀόριστος). — *ὁ τοῦτο ποιήσας*: δηλ. ὁ προσενεγκῶν ἀργύριον πρὸς τὸν τῶν πραγμάτων λογισμὸν· ὁ λαβὼν δηλ. χρήματα ἀνδρὸν διέφθειρε καὶ τὸν χαρακτῆρά του πάντως ὅμως διέφθειρε τὴν κρίσιν του· ἄρα περὶ οὐδενὸς δύναται νὰ κρίνῃ ὀρθῶς καὶ ὑγιῶς.

ΝΟΗΜΑ. Δὲν σᾶς λέγω δὲ ὅλα αὐτὰ ἐξ ἐπιδείξεως ἢ ἀλαζονείας, οὔτε τὰ γνωρίζω καὶ τὰ προσεῖδον δι' ἄλλον τινὰ λόγον εἰ μὴ μόνον διότι εἶμαι τυχερὸς καὶ ἡ τύχη πολλάκις ὠφελεῖ περισσύτερον πάσης σοφίας—καὶ διότι κρίνω καὶ ἐργάζομαι πάντοτε ἀφιλοκερδῶς, θεωρῶν ὀρθὸν τὸ πραγματικὸν μόνον συμφέρον τῆς πόλεως χωρὶς νὰ ἐπιηρεάζῃ τὰς πολιτικὰς σκέψεις μου τὸ χρεῖμα, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλους ἐπιηρεαζομένους ὑπ' αὐτοῦ ὥσπερ αἱ πλάστιγγες ὑπὸ τοῦ βάρους.

Σημ. Ἐνταῦθα τελευτᾷ τὸ προοίμιον τοῦ λόγου, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ῥήτωρ 1) ὁμολογεῖ τὸ δύσκολον τοῦ θέματος τῆς ὁμιλίας του, 2) παρέχει ἐλπίδας βελτιώσεως τῶν μέχρι τοῦδε κακῶς ἐχόντων, 3) ἐκφράζει τὴν δυσαρέσκειάν του διότι εἶναι ἠναγκασμένος νὰ περιαιτολογήσῃ, 4) περιαιτολογεῖ ἀναφέρων τρία προηγουμένα γεγονότα ἀποδεικνύοντα τὴν προορατικότητά του, ἵνα οὕτως ἐνισχύσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν πεποίθησιν τῶν ἀκροατῶν του καὶ 5) δικαιολογεῖ τὴν προορατικότητά του ταύτην μετριοφρόνως πρὸς ἄρσιν παρεξηγήσεώς τινος. Τὸ προοίμιον τοῦτο εἶνε ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τοῦ ὅλου λόγου πολὺ μακρόν, διότι ἦτο ἀνάγκη νὰ λεχθῶσι δι' ἀφηγήσεως πρότερα γεγονότα σχετιζόμενα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐπιμαρτυροῦντα τὴν προορατικότητά του ῥήτορος. Ἐπιτυγχάνει δὲ ὄντως ὁ Δημοσθ. διὰ τούτων νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν πεποίθησιν, ἣν πρέπει νὰ ἔχωσιν εἰς αὐτόν, ὡς συγκεντροῦντα φρόνησιν μετὰ δεινότητος.

§ 13 καὶ 14. Δὲν συμφέρει εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ διαλυθῇ νῦν ἡ Φιλοκράτειος εἰρήνη, οὐδὲ νὰ δοθῇ νῦν ἀφορμὴ Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου κατ' αὐτῶν.

Ἐν μὲν οὖν μετὰ τὸ μακρὸν προοίμιον εἰσέρχεται ὁ ῥήτωρ εἰς τὸ σύντομον ἀλλὰ δύσκολον θέμα τῆς ὁμιλίας του, δηλ. τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου του.—*πρῶτον*· τοῦτο εἶναι ἐπίρ. ὡς καὶ τὸ ἐν § 14 δεύτερον δέ, σημαίνοντα ἀπλῆν ἀπαρίθμησιν. — *ὑπάρχειν*· ἐν καθαρᾷ ὑπαρκτικῇ σημασίᾳ. = νὰ ὑπάρχη (τὸ ἐν), νὰ μὴ λείπη, νὰ εἶναι ὡς βάσις. — *ὅπως... ποιήσῃ*· τροπικὴ πρότ. ἐπεξηγοῦσα τὸ ἐν.—*συμμάχους* = συμμαχίαν, ὡς π.χ. πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.—*σύνταξις* = συνεισφορά· οὕτως ἐκάλουν κατ' εὐφημισμὸν καὶ τὸν φόρον. Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι οἱ ῥήτορες, συμβουλευόντες νὰ ἀπορρίψωσιν οἱ Ἀθ. ἀπολύτως τὴν ἀπαίτησιν τῶν Ἀμφικτιόνων, εἶχον προτείνει παντοσιδῆ ἐπικίνδυνα σχέδια συμμαχιῶν. — *ἄλλο* = ἄλλο τι. — *τὴν εἰρήνην*· ἀντικεῖμ. τοῦ λύειν, προταχθὲν πρὸς ἔμφασιν. — *τούτο*· δηλ. τὸ ἀνωτέρω ἐν. — *μὴ γενέσθαι*· ἢ σειρὰ εἶναι· ἢ εἰρήνη εἶχε καιρὸν τοῖς πρ. μᾶλλον μὴ γενέσθαι ἢ διαλυθῆναι· ἢ δοτ. τοῖς πράγμασιν εἶναι περιποιητ. εἰς τὸ εἶχε καιρὸν. — *ὑπαρχόντων*· ὑποθετ. μετοχή.—*τότε*· ὅτε δηλ. ἠδύναντο νὰ καταλάβωσι τὰς Θερμοπύλας. — *ἦν ἄν*· ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσεως ὑπαρχόντων (=εἰ ὑπῆρχεν ἡμῖν ταῦτα).— § 14 *δεύτερον δέ*· ἐνν. φημί δεῖν ὁρᾶν... *ὅπως δὴ προαξόμεθα*· πλαγία ἔρωτ. πρότ. ἐπεξηγοῦσα τὸ δεύτερον δέ· τὸ δὲ προαξόμεθα εἶναι μέσης διαθέσεως. — *συνεληλυθότας*· δηλ. ἐν τῷ Ἀμφικτιονικῷ συνεδρίῳ.— *τούτους, φάσκοντας*· μετὰ περιφρονήσεως λέγει τὰς λέξεις ταύτας, διότι τὴν τελευταίαν συνέλευσιν τοῦ Ἀμφικτ. συνεδρίου θεωρεῖ παράνομον, διότι ἀπουσίαζον ἔξ αὐτῆς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ διότι προήδρευεν αὐτῆς ὁ Φίλιππος.—*κοινοῦ πολέμου*· δηλ. κηρυχθησομένου ἀπὸ κοινοῦ ἐκ μέρους τῶν Ἀμφικτιόνων κατ' ἡμῶν.

ΝΟΗΜΑ. Προτείνω λοιπὸν πρῶτον μὲν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι δὲν μᾶς συμφέρει εἰς τὰς δυσμενεῖς αὐτὰς περιστάσεις νὰ διαλύσωμεν τὴν ὅπως δήποτε γενομένην μετὰ τοῦ Φιλίππου Φιλοκράτειον εἰρήνην,

ἀφ' οὗ ἕξ αἰτίας αὐτῆς ἐχάσαμεν πολλά, δεύτερον δὲ συνιστῶ νὰ προσέξωμεν πολὺ νὰ μὴ δώσωμεν ἀφορμὴν Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου κατ' ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι.

§ 15, 16, 17. *Διατί δὲν συμφέρει εἰς τοὺς Ἀθην. ἡ διάλυσις τῆς Φιλοκρατείου εἰρήνης καὶ ἡ ἀφορμὴ Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου κατ' αὐτῶν.*

Γίνεταί τινι πόλεμος—πολεμεῖ τις.—*ἴδιον* δηλ. ἀποβλέπον μόνον εἰς ἡμᾶς καὶ τὸν Φίλ. ἄνευ τῆς συμμετοχῆς ἄλλων Ἑλλήνων.—*μὴ μετέχουσι* τὸ μὴ ἐτέθη διότι ἡ ἀναφορ. πρότασις ἔχει ἐνταῦθα ὑποθετικὴν ἔννοιαν.—*οὐκ ἄν* τὸ ἄν συναπτόεν τῷ ἀπαρεμφάτῳ, ὅπερ τότε εἶναι ἀπόδοσις τοῦ εἰ γένοιτο.—*καὶ μὴ μοι θορυβήσῃ* προδιόρθωσις, δι' ἧς ὁ ῥήτωρ προλαμβάνει τὴν δυσσεβείαν καὶ ἀντιπάθειαν τῶν ἀκροατῶν κατ' ἑαυτοῦ διὰ παράδοξόν τι. Ἐνταῦθα παράδοξον εἶναι τὸ ὅτι οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες ἦσαν ἄσπονδοὶ ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων, δὲν θὰ ἐπολέμουν κατ' αὐτῶν! Τὸ δὲ μοὶ δοτ. χαριστική—σᾶς παρακαλῶ.—*ὕμιν* δοτ. εἰς τὸ ἡδέως ἔχουσιν τὰ ὄς, ὡς αἰτιολογικά.—*ἀναισθήτους* ἡ ἀναισθησία καὶ ἠλιθιότης τῶν Βοιωτῶν ἦτο παροιμιώδης τότε, πρβλ. καὶ Β' Φιλίπ. 18, 19, 43. Διὰ τῶν ἐνταῦθα λεγομένων ὁ Δημοσθ. πραγματοποιεῖ τὸ σχέδιόν του, τὸ ὅποιον ἦτο νὰ πείσῃ κατ' ὀλίγον τοὺς προκατειλημμένους κατὰ τῶν Θηβαίων Ἀθηναίους νὰ ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὴν ἰδέαν περὶ διαλλαγῆς πρὸς αὐτούς· μεταχειρίζεται δὲ τρόπον εἰλικρινῆ καὶ εὐθὺν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς φιλιππίζοντας οἵτινες ὑπέδαύλιζον τὰ πάθη καὶ ἐξεμετάλλευντο πάντοτε αὐτὰ πρὸς ἴδιον ὄφελος. Τοῦτο ἀποδεικνύει τὸν Δημοσθ. ἠθικὸν καὶ ἀληθῆ πατριώτην.—*αὐτοῖς* ὡς ποιητικ. αἴτιον εἰς τὸ γενήσεται πόλεμος ἢ καὶ ὡς δοτ. τῆς συνοδείας.—*ἐφεδρεύων καθεδεῖται* μεταφορὰ ἐκ τῶν ἀγωνιζομένων ὁ γὰρ μαχομένων τινῶν παρακαθήμενος καὶ μέλλον ἀκμαῖος τῷ νενικηκότι καταπεπονημένῳ μαχήσασθαι ἐφεδρος ἀγῶνος λέγεται· διὰ δὲ τοῦ ἕτερος ἔννοεῖ τὸν Φίλ. τὸ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς = ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐπωφεληθῆ τὰ ἀγαθὰ.—

οὐκουν· τὸ συμπέρασμα τοῦ συλλογισμοῦ του· τὸ δὲ πρόοιντο μέσ. ἄορ. τοῦ προῖεμαι σχηματισθεὶς κατὰ τὰ βαρύτερα. — *εἰς τοῦτο*· δηλ. εἰς τὸ πολεμεῖν ἡμῖν οὕτως ἀνοφελῶς. — *μὴ κοινῆς οὐσῆς* γεν. ἀπόλυτος ὑποθετικὴ = εἰ μὴ εἴη κοινῆ... οὐκ ἂν πρόοιντο. — § 16 *οὐδέ γε*· τὸ γε δηλοῖ ὅτι τὸν πρὸς τοὺς Θηβαίους πόλεμον ἐλάχιστα πρέπει νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψει. — *πάλιν*· καθὼς δηλ. καὶ τὸ 365. — *᾽Ωρωπόν*· ἡ πόλις αὕτη τῆς Εὐβοίας κατείχετο ἀπὸ τοῦ 357 ὑπὸ τῶν Θηβαίων. — *τῶν ἰδίων*· ἰδ. § 15. — *τοὺς βοηθοῦντας*· ἐνεστώσ τοῦ συνήθως γιγνομένου = ὅσοι συνήθως βοηθοῦσιν ἡμῖν κακείνοις. — *τοὺς βοηθοῦντας ἂν... βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν*· τὰ ἀπαρέμματα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ οἶμαι, τὸ πρῶτον ἔλαβε τὸ ἂν, διότι δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ἐκείνοι, οὓς ἐκάτεροι θεωροῦσι συμμάχους, θὰ βοηθήσωσιν εἰσβολῆς γενομένης, διὰ τὰ ἀπειρα κολύματα, τὸ δὲ δεύτερον ἄνευ τοῦ ἂν, διότι εἶναι βέβαιον ὅτι οὗτοι δὲν θὰ συνεπιστρατεύσωσι κατὰ ἄλλοτρίας χώρας· τὸ δὲ συνεπιστρατεύσειν σημαίνει κυρίως ἐπιθετικὸν πόλεμον. — *εἰς τὴν οἰκείαν* (χώραν)· προτάσσεται τοῦ ῥήματος πρὸς ἕξαρσιν· διὰ δὲ τοῦ οἰκείαν ἔνν. τὴν χώραν τῶν ᾽Αθηναίων ἢ τῶν Θηβαίων. — *καὶ γὰρ*· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν προηγουμένην αἰτιολογίαν, ὁ δὲ καὶ συναπτεὸς τῷ αἰ συμμαχίαι. — *τοῦτον τὸν τρόπον*· τοῦτο καὶ τὸ τοιοῦτον ἀναφέρονται εἰς τὰ ἐπόμενα οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης (μοίρας), ἅτινα διὰ τοῦτο, ὡς ἐπεξήγησις αὐτῶν, ἐκφέρονται ἀσυνδέτως. — *ὧν καὶ φροντίσειεν ἂν τις*· ὁ καὶ ἐπιδοτικὸς = αἰτινες ὄχι μόνον σύμμαχοι εἶναι ἀλλὰ καὶ σπουδαῖαι· ἐπίτηδες ὁ ῥήτωρ ἔθεσε τὴν ἀναφορ. ταύτην πρότασιν ἵνα προλάβῃ ἐνδεχομένην ἀντίρρησην περὶ τῆς βοηθείας τῶν συμμάχων, φρονῶν ὅτι οἱ ἀσθενεῖς σύμμαχοι λαμβάνουσι μέρος καὶ εἰς τοὺς ἐπιθετικούς πολέμους, ἡναγκασμένοι διὰ τὴν ἀσθενείαν τῶν γὰ προστεθῶσιν εἰς τοὺς ἰσχυροτέρους γείτονάς των ἄνευ ὄρων. — § 17 *οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης* = ἐξ ἴσου· ἰδ. § 16. — *σῶς (σώους) τ' εἶναι καὶ κρατεῖν*· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ εὖνους ἐστὶ· ὑποκείμενον τῶν ἀπαρεμμάτων εἶναι τὸ τοὺς ἑαυτῶν συμμάχους ἡμᾶς ἢ Θηβαίους. — *ἐνεχ' αὐτῶν* = χάριν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, διότι ἂν ἡμεῖς ὑποδουλωθῶμεν καὶ αὐτοὶ θὰ ὑποδουλωθῶσι· τὸ συμφέρον λοιπὸν τῶν συμμάχων

μας εἶναι νὰ εἶμεθα σῶοι ἡμεῖς. — *ἐτέρους*: δηλ. εἴτε ἡμᾶς εἴτε τοὺς Θηβαίους· τοῦτο εἶναι ὑποκαίμ. τοῦ ὑπάρχειν καὶ τοῦ κρατήσαντα, ὅπερ εἶναι χρόν. μετοχή, τὸ δὲ δεσπότης εἶναι κατηγορούμενον, τὸ δὲ αὐτῶν γεν. ἀντικειμ. εἰς τὸ δεσπότης· οἱ Μυτιληναῖοι λ. γ. οἱ σύμμαχοί μας ἐνδιαφέρονται νὰ μὴ ὑποδουλωθῶμεν ἡμεῖς ἵνα μὴ ὑποδουλωθῶσι τότε καὶ αὐτοί, δὲν θέλουσι δὲ πάλιν νὰ ὑποτάξωμεν ἡμεῖς τοὺς Θηβαίους, διότι τότε εἶναι φόβος μήπως ἡμεῖς μεγαλυνθέντες γίνωμεν ἀπὸ συμμάχων δεσπότηι τῶν Μυτιληναίων. — *Τί οὖν*: τὸ συμπέρασμα ὅλου τοῦ ἀπὸ τῆς § 15 συλλογισμοῦ. Τὸ τί εἶναι ἐπίθ. τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου τοῦ φυλάξασθαι, τὸ δὲ φοβερόν εἶναι κατηγορούμενον. Περὶ τῆς ὑποφορᾶς (νὰ ἐρωτᾷ ὁ ῥήτωρ αὐτὸς ἑαυτὸν ἵνα κινήσῃ τὴν προσοχὴν καὶ γίνῃ σαφέστερος) ἰδ. Φιλ. Α' 2. — *μὴ λάβῃ*: πλάγ. λόγος ἐκ τοῦ φυλάξασθαι καὶ φοβερόν. — *κοινήν πρόφασιν, κοινὸν ἔγκλημα*: ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἐπιθέτου ἐξαίρει τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ (ἀναδίπλωσις καὶ συνώνυμία), τὸ δὲ κοινὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἴδιον τῆς § 15. — ὁ *μέλλον πόλεμος*: τὸ ἄρθρον σημαίνει ὅτι ὁ ῥήτωρ θεωρεῖ τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ Φ: βέβαιον ἐν τῷ μέλλοντι, φρονεῖ δηλ. ὅτι οὗτος θὰ ἀνανεωθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἀσφαλῶς. — *πρὸς ἅπαντας*: σημαίνει ἀναφορᾶν.

ΝΟΗΜΑ. Τὴν πρότασιν καὶ σύστασιν μου ταύτην στηρίζω εἰς τοῦτο· ἂν πολεμήσωμεν κατὰ τοῦ Φιλ. δι' ἰδιωτικὴν τινα ὑπόθεσιν μας τὸν τοιοῦτον πόλεμον δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα, διότι οἱ Θηβαῖοι δὲν εἶναι ἀνόητοι, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἐχθροί μας, νὰ συμμετάσχωσι πόλεμον, ἐξ οὗ μόνον ζημίας καὶ οὐδὲν ὄφελος θὰ ἀποκομίσωσι. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ ἂν πρόκειται νὰ πολεμήσωμεν πρὸς τοὺς Θηβαίους περὶ ἰδιωτικῆς τινος διαφορᾶς μας· οἱ σύμμαχοί μας τότε θὰ μᾶς βοηθήσωσιν ἂν κινδυνεύσωμεν, τ. ἔ. ἐν ἀμυντικῷ πολέμῳ, οὐχὶ ὅμως καὶ ἂν ἐπιτεθῶμεν ἡμεῖς πρὸς κατάκτησιν, διότι ἐπιθυμοῦσι μὲν οἱ σύμμαχοί μας τὴν ἀκεραιοτήτά μας χάριν καὶ τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας, ἀλλὰ φοβοῦνται νὰ μᾶς ἴδωσι καὶ δεσπότης τῶν ἄλλων. Ἄν λοιπὸν πρόκειται περὶ μονομεροῦς συγκρούσεως οὐδεὶς φόβος, μέγας φόβος ὅμως εἶναι νὰ γίνῃ γενικὴ πάντων τῶν Ἀμφικτιόνων ἐπίθεσις καθ' ἡμῶν καὶ τοῦτο σᾶς συνιστῶ πολὺ νὰ ἀποφύγητε μὴ

δίδοντες ἀφορμὴν εἰς τὸν Φ. κύριον ἤδη ὄντα τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου.

§ 18 καὶ 19. *Τίνας ἐχθροὺς ἔχουσιν ἤδη οἱ Ἀθηναῖοι διὰ διαφόρους λόγους.*

Εἰ γάρ· ἡ σειρὰ εἶναι = εἰ γάρ Ἀργ. σχήσουσι, Θηβαῖοι δὲ ἔχουσι μὲν... σχήσουσι δέ, Θετταλοὶ δὲ (σχήσουσι), Φίλιππος δὲ (σχήσει)—φοβοῦμαι μὴ... ἀγάγωσιν... εἶτα ἐπισπασθῶσι... πολεμῆσαι. — *Ἀργεῖοι... Πελοποννησίων*· Οἱ Λακεδαιμ. ἐπωφελοῦμενοι τοῦ Φωκικοῦ πολέμου, εἰς ὃν περιεπλέχθησαν οἱ Θηβαῖοι, προσεπάθουν ἤδη νᾶνακτῆσωσι τὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Πελοποννήσου ἡγεμονίαν, ἣν εἶχον ἀπολέσει κατὰ τὴν ἐν Λεύκτροις καὶ ἐν Μαντινείᾳ μάχην· ἔνεκα τούτου ἦλθον εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεγαλοπολίτας, μεθ' ὧν συνεμάχουν οἱ Μεσσήνιοι καὶ Σικυῶνιοι· διὰ τοῦτο οἱ Ἀργεῖοι ἐξ ἐχθρας πρὸς τὴν Σπάρτην προεκάλεσαν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Φ. εἰς τὰ ἔσωτερικὰ τῆς Πελοποννήσου. — *τούτοις*· δηλ. τοῖς Ἀργεῖοις, Μεσσην. καὶ Μεγαλοπ. — *ἡμῖν*· δοτ. ἀντιπεριποιητικὴ εἰς τὸ ἐχθρῶς σχήσουσι, τεθεῖσα εὐθὺς μετὰ τὸ Λακεδαιμονίους ἐπίτηδες ἵνα φανῇ ὅτι ἐκ τῆς συμμαχίας Λακεδαιμ. καὶ Ἀθηναίων θὰ ἐπιταθῇ ἡ ἐχθρα τῶν Θηβαίων καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου. — *ἐπικηρυκεία*· κυρίως εἶναι τὸ περὶ φιλίας πέμπειν κήρυκας, εἶτα δὲ καὶ πᾶσα διαπραγματεύσις μεταξὺ διίσταμένων. — *τὸ δοκεῖν* = καὶ διὰ τὸ δοκεῖν, οὗ ὑποκεῖμ. τὸ ἡμᾶς (τοὺς Ἀθηναίους), τὸ δὲ ἐκδέχασθαι ἐξαριτάται ἐκ τοῦ δοκεῖν, ἔχον τὸ αὐτὸ ὑποκεῖμ. — *ἐκδέχομαι* = ἀντὶ ἄλλου ἐπιχειρῶ, ἐπιδοκιμάζω. — *ἐκείνοις*· δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — *ὡς λέγουσιν*· ἔνν. οἱ ἄνθρωποι γενικῶς. — *ἐχθρῶς... ἀπεχθρῶς... ἐχθροτέρως*· ἡ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς ἐννοίας καὶ τῶν αὐτῶν φθόγγων ἐχθ. ἐχθ. (σχῆμα παρηγήσεως) γίνεται πρὸς ἐκφοβισμόν τρόπον τινὰ τῶν ἀκροατῶν. — *τοὺς παρ' ἐκείνων φεύγοντας* = τοὺς φυγάδας ἐκείνων. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Φωκικοῦ ἢ ἱεροῦ πολέμου οἱ κάτοικοι τῶν Βοιωτικῶν πόλεων Ὀρχομενοῦ, Κορωνείας καὶ Κορσιῶν, οἵτινες ἢ δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τοὺς Θηβαίους ἢ ἐξεδιόχθησαν ὑπ' αὐ-

τῶν, κατέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου οἱ Ἀθην. τοῖς παρέσχον ἄσυλον. Ὁ Δημοσθ. θὰ ἐπεθύμει νὰ ἀπομακρυνθῶσιν οὗτοι ἐκ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κράτους ἤδη πρὸς ἄρσιν παρεξηγήσεως. — *πάντα τρόπον*· αἰτιατ. τοῦ κατά τι. — § 19 *ὅτι κωλύομεν*· μὴ στέλλοντες πρέσβεις εἰς τὸ συνέδριον τῶν Ἀμφικτιόνων. — *δρμηζόμενος*· καθ' ἐνικὸν ἔνεκα τοῦ περιληπτικοῦ ἕκαστος, ἂν καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸ πάντες. — *κοινόν*· κατηγορ. τοῦ πόλεμον. — *τὰ δόγματα προσιησάμενοι* = προβαλόντες τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἀμφικτιόνων, ὧν μία ἔλεγε νὰ συλλαμβάνωνται πάντες οἱ φεύγοντες ἐκ τῆς χώρας τῶν Ἀμφικτιόνων· τὸ δὲ ἐπισπῶμαι = ἐφελύομαι, ἄκων προσάγομαι. — *πέρα*· μεταφορικῶς ἐπὶ οὐσιαστικῶν ἠθικωτέρων ἐννοιῶν (δικαιον, νόμος, συμφέρον, προσῆκον), τὸ δὲ πέραν τοπικῶς. — *εαυτοῖς*· ἢ δοτ. συναπτέα τῷ συμφέροντος. — *ὥσπερ καὶ περὶ Φωκ.* ἐνν. ἀπεσπίασθησαν.

ΝΟΗΜΑ. Καὶ ἔχομεν ἤδη ἐχθροὺς δι' ἰδιαίτους λόγους ἕκαστον, ἦτοι τοὺς Ἀργεῖους, Μεσσην., Μεγαλοπολίτας κλπ. διὰ τὰς μετὰ τῶν Λακεδ. διαπραγματεύσεις μας, τοὺς Θηβαίους, τοὺς Θεσσαλοὺς, τοὺς Φωκεῖς, διότι ἐδέχθημεν τοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν φυγάδας, καὶ τὸν Φίλ. διότι τοῦ ἀρνούμεθα τὸ δικαίωμα τῆς Ἀμφικτιονίας. Ἄς φροντίσωμεν λοιπὸν νὰ περιορίσωμεν ἕως ἐδῶ τὴν ἐχθραν τῶν καὶ ἄς μὴ δώσωμεν ἤδη ἀφορμὴν νὰ κινηθῇ κοινὸς Ἀμφικτιονικὸς πόλεμος καθ' ἡμῶν, ὅποτε ἕκαστος ἐχθρὸς μας θὰ ἀποβλέψῃ καὶ εἰς τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντά του εἰς βῆρος μας.

§ 20, 21, 22 καὶ 23. *Τί θὰ συμβῆ ἂν οἱ Ἀθηναῖοι διαλύσωσι τὴν μετὰ τοῦ Φιλίππου Φιλοκράτειον εἰρήνην καὶ δώσωσιν αὐτῷ νέαν ἀφορμὴν πολέμου.*

Γάρ· βεβαιωτικὸν μετὰ τοῦ δ' ἢ, τὸ δέ που κολάζει τὴν βεβαιότητα. — *ταῦθ'* = τὰ αὐτὰ ἐπίθ. συστοίχου ἀντικειμένου τοῦ ἐσπουδακότες, ὅπερ εἶναι μετχ. ἐναντιωματικῆ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τὰ αὐτὰ ἔπραξα = ἂν καὶ δὲν ἐπέδωκον ἕκαστος τὰ αὐτὰ ὅμως τὸ αὐτὸ κατώρ-

ῥωσαν=άν καὶ ἕκαστος ἐπεδίωκεν ἴδιον συμφέρον ἐν τούτοις ἠΐξησαν τὰς δυνάμεις καὶ τὴν δόξαν τοῦ Φ. δηλ. ἐκ πάντῃ διαφόρων ἀρχῶν ὀρμώμενοι συνέπραξαν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν (τὴν καταστροφὴν τῶν Φωκέων)· τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ ὡς ἀπειλητικὴν συμβουλίην. — **οἶον**· εἰδικώτερον ἐπεξηγεῖ τοῦτο τὴν προηγουμένην γενικωτέραν ἐννοιαν καὶ διασαφηνίζει τὸ πρᾶγμα, τίνα δηλ. ἦσαν περὶ ἃ ἐσπουδάκασιν οἱ Θηβαῖοι. — **παρελθεῖν**· δηλ. εἴσω τῶν πυλῶν. — **παρόδους** = τὰ φρούρια τὰ ἐν τοῖς στενοῖς (ἐκ Θεσσαλίας εἰς Φωκίδα) κείμενα. Τὰ ἀπαρέμφατα παρελθ., λαβεῖν, ἔχειν, ἔξαρθῶνται ἐκ τοῦ κωλύσαι, ὅπερ πάλιν ἐκ τοῦ ἠδύναντο = ἠθέλον νὰ τὸν ἐμποδίσωσιν ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο. — **οὐδέ γε ὕστατον**· μεθ' ὑπερβολῆς τινος ἐλέχθη ὅτι ὁ Φ. ἀργὰ λαβὼν μέρος εἰς τὸν πόλεμον ἔκαρπώθη τὰ ἐξ αὐτοῦ ὀφέλη, διότι καὶ οὗτος δὲν ἔμενεν ἀργὸς πολεμουμένων τῶν Θηβαίων· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἔδωκε τὸ τελευταῖον κτύπημα εἰς τὸν Φωκικὸν πόλεμον ἀπεδόθη εἰς αὐτὸν ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα τῆς νίκης. — § 21 **Θηβαίοις**· δοτ. περιποιητικὴ τοῦ πέπρακται καὶ ἅμα ὑποκαίμ. τοῦ κεκομίσθαι. — **πρὸς τὸ κεκομ.** = ὡς πρὸς τὸ κεκομίσθαι· τὸ δὲ μέσον κομίζομαι = ἀνακτῶμαι. Οἱ Θηβαῖοι ὡς πρὸς τὴν ἀνάκτησιν τῆς χώρας των κατώρθωσάν τι (ἐννοεῖ τὴν ἀνάκτησιν Ὀρχομενοῦ, Κορωνείας καὶ Κορτιῶν ἃς καταληφθεῖσας κατὰ τὸν ἱερὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν Φωκέων ὁ Φ. εἰς ἀμοιβὴν ἀπέδωκε τῶν τοῖς Θηβαίοις), ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν τιμὴν καὶ δόξαν συνέβη ὄλως τῶνναντίον. — **ἀσχεστὰ**· ἐνν. πέπρακται αὐτοῖς τοῦτο. — **οὐδὲν ἄν...** ὁ ἄν ἀνήκει εἰς τὸ ἀπαρέμφατον· τὸ πλήρες εἶναι = εἰ μὴ παρῆλθεν οὐδὲν ἄν ἦν αὐτοῖς (ὡν ἐπεθύμουν λαβεῖν) = οὐδὲν ἐφαίνετο ὅτι θὰ εἶναι εἰς αὐτούς, δηλ. ἐπεκράτει ἡ ἰδέα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὅτι οὐδὲν ἔμελλον νὰ ἔχωσιν οὗτοι. Τὸ αὐτοῖς ἀνήκει εἰς τὸ εἶναι καὶ ὄχι εἰς τὸ ἔδοκει, διότι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς ἰδέας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι περὶ τῆς γνώμης τῶν Θηβαίων. — **ταῦτα**· δηλ. ὅσα ὁ Φ. ἔπραξεν. — **ἀλλά...** ἡ σειρά εἶναι: ἀλλ' ὑπέμειναν πάντα ταῦτα τῶ ἐπιθυμεῖν ἀλλὰ μὴ δύνασθαι λαβεῖν· αἱ δὲ δοτ. σημαίνουσι τὸ ἀναγκαστ. αἴτιον. — § 22 **Φίλιππον τολύυν**· ἀντί = τινὲς μὲν τολμῶσι λέγειν ὡς Φίλιππος... (σχῆμα προλήψεως πρὸς ἔξαρσιν τῆς λέξεως Φίλ. ἀντιτιθεμένης πρὸς τὴν λέξιν Θηβαίοις τῆς προηγου-

μένης §)· τὸ δὲ τοίνυν ἀντὶ τοῦ δὲ ἐνταῦθα, ἀντιτιθέμενον πρὸς τὸ οἶον Θηβαῖοι τῆς § 20· τὸ δὲ δῆπου ἐνέχει εἰρωνείαν. Καὶ διὰ τούτων ὁ Δημοσ. θέλει νάποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐν § 20 διατυπωθείσης ἰδέας του, καθ' ἣν Θηβ. Φίλ. καὶ Θεσσαλοὶ ἀπὸ διαφόρων αἰτίων ὀρμηθέντες κατέληξαν εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Ἴνα δὲ μὴ παρεξηγηθῇ ὁ ῥήτωρ προκειμένου νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ σχέδια τοῦ Φ. λαμβάνει τὰ μέτρα του καὶ ἐκφέρει πλάγιον ξιφισμὸν κατὰ τῶν Μακεδονιζόντων λέγων ὅτι ὁ Φ. εὐχαρίστως παρέδωκε τὸν Ὀρχομενὸν εἰς τοὺς Θηβαίους καὶ οὕτως ἐπλήρωσεν αὐτοὺς διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν συνδρομὴν των, καὶ δὲν παρέδωκεν αὐτὸν κατ' ἀνάγκην, ὡς οἱ μακεδονίζοντες ἀντίπαλοί του φρονοῦσιν· ἐνέχουσι δὲ δηλητήριον αἰ φράσεις τοι μῶσι λέγειν καὶ τούτοις ἐρρωσθαι λέγω (=τούτοις μὲν χαίρειν κλεῦω = τοὺς λέγω χαίρετε, τοὺς ἀφίνω νὰ λέγωσιν ὅ,τι θέλουσιν, ἀδιαφορῶ δι' αὐτούς). — *οὐ μᾶλλον γε ἦ*· ὁ Φ. ἐφρόντιζε βεβαίως νὰ γίνωσι κύριοι οἱ Θηβαῖοι τοῦ Ὀρχομενοῦ κλπ., διότι οὕτω παρεσκευάζεν εἰς ἑαυτὸν εἴσοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὅσον λοιπὸν ἐφρόντιζεν ὁ Φ. νὰ κατολάβῃ τὰς παρόδους ἄλλο τόσον ἐφρόντιζε νὰ παραδώσῃ τοῖς Θηβαίοις τὸν Ὀρχομ. καὶ τὴν Κορώνειαν. — *ταῦτ'*· (δηλ. ἡ παραδοσις τοῦ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας) ὑποκείμε. τοῦ ἔμμελε προσωπικῶς λαμβανομένου, τὸ δὲ αὐτῷ δοτ. κτητική. — *τὴν δόξαν*· ἀντικείμε. τοῦ λαβεῖν, τὸ δὲ τοῦ δοκεῖν ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦ πολέμου, τὰ δὲ ἀσπρέμματα δοκεῖν καὶ εἰληφέναι ἔχουσι ὑποκείμε. τὸ τὸν πόλεμον, τὸ δὲ δι' αὐτὸν εἶναι ἀναγκαστ. αἴτιον = τῇ συνεργείᾳ του ἔλαβε πέρας ὁ πόλεμος. — *θεῖναι*· ἐκ τοῦ ἐβούλετο, τὸ δὲ θεῖναι Πύθια = ἀγωνοθέτην εἶναι = ἤθελεν αὐτὸς νὰ διευθύνῃ τοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνας· τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκον ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ Ἀμφικτ. συνέδριον ἐδόθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῷ Φίλ. κατ' ἀνάγκην μετὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον (ιδ. Ἱστορίαν καὶ Εἰσαγωγὴν). Τὰ Πύθια ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν περὶ τὸν Αὐγουστον — Σεπτέμβριον. Ὅτε δὲ τὸ 346, πρὸ τοῦ περὶ τῆς εἰρήνης λόγου οἱ Ἀθην. ἔμαθον ὅτι εἰς αὐτὰ θὰ ἦτο ἀγωνοθέτης ὁ Φ. ἠγανάκτησαν καὶ δὲν ἔστειλαν θεωροὺς. Τὰ Πύθια (ἐκ τοῦ πύθω = σήπομαι, διὰ τὰ περίξ ἔλη) ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τῆς Ἀρτέ-

μιδος καὶ τῆς Λητοῦς ἐν τῷ Κρισσαίῳ πεδίῳ παρὰ τοὺς Δελφούς.—
 § 23. **Θετταλοὶ δέ**· πρβλ. τὰ ἐν § 21 Θηβαίοις καὶ § 22 Φί-
 λιππον, ὧν τρίτον παράδειγμα εἶναι οἱ Θετταλοί, δι' οὗ ὡσαύ-
 τως ὑποστηρίζει τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ τρεῖς οὗτοι ἐκ διαφόρων αἰτίων ὄρ-
 μηθέντες κατέληξαν εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. — **οὔτε Θηβ. οὔτε**
τὸν Φιλ. γλινγεσθαι· ἐπεξήγησις τοῦ οὐδέτερον. — **ταῦτα πάντα**
 (δηλ. ἡ αὔξησις τοῦ Φ. καὶ τῶν Θηβαίων) ἀντικείμενον τοῦ ἡγοῦντο,
 οὗ ὑποκειμ. οἱ Θεσσαλοί, τὸ δὲ ἔφ' ἑαυτοὺς εἶναι κατηγορού-
 μενον = ἐναντία των = βλαβερά. — **τῆς πυλαίας**· ἐξαρτάται ἐκ τοῦ
 κύριοι· ἐκαλεῖτο δὲ πυλαία τὸ Ἀμφικτιον. συνέδριον ἅτε παρὰ τὰς
 πύλας (Θερμοπύλας) συνερχόμενον ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Δήμητρος παρὰ
 τὴν κόμην Ἀνθήλην, κατὰ τὸ φθινόπωρον· κατὰ δὲ τὸ ἔαρ συνήρ-
 χετο ἐν τῷ ἐν Δελφοῖς ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος (ἰδ. Ἱστορίαν). — **τῶν**
ἐν Δελφοῖς· δηλ. τῆς διευθύνσεως τοῦ ἱεροῦ, τῆς διευθετήσεως τῶν
 ἱερῶν χρημάτων, τοῦ δικαίωματος τῆς προμαντείας (τοῦ νὰ ἐρωτᾷ
 πρῶτος τὸ μαντεῖον) καὶ τῆς ἀγωνοθεσίας, ἅτινα προνόμια οἱ Θεσσα-
 λοὶ ἔστερήθησάν ποτε ὑπὸ τῶν Φωκέων. — **πλεονεκτήμ.** **δυοῖν**· παρά-
 θεσις δηλοῦσα κρίσιν ἐπὶ τῶν προηγουμένων, τῆς πυλαίας καὶ
 τῶν ἐν Δελφοῖς = τὰ ὁποῖα (πυλαία καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς) εἶναι δύο
 πλεονεκτήματα. — **γλιγεσθαι**· ἐντονώτερον τοῦ ἐπιθυμεῖν = διακαῶς
 ποθεῖν. — **τάδε**· ἃ δηλ. νῦν ἐγένοντο καὶ ἰδίως ἡ καταστροφή τῶν
 Φωκέων, ἐξ ἧς ἠὔξησεν ἡ δύναμις τοῦ Φιλίπ. καὶ τῶν Θη-
 βαίων. — **τῶν τοίνυν**· ὁ ἐπίλογος τῶν ἀπὸ τῆς § 19 ἐκτεθέντων. —
εὐρήσετε... ἡ σειρά εἶναι: εὐρήσετε ἕκαστον προηγμένον πράξιαι
 πολλά, ὧν οὐδὲν ἐβούλετο πράξιαι ἕνεκα τῶν ἰδίων. — **τοῦτο**· δηλ.
 ὅπως μὴ προαξόμεθα... § 14. Ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνει ὁ ὁῆτωρ
 τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὴν ἐν § 17 ἐρώτησίν του καὶ τί φυλά-
 ξασθαι δεῖ ὑμᾶς, τὸ δὲ μέντοι ἀντὶ τοῦ τοίνυν συνδέει
 στενώτερον τὴν πρὸτ. ταύτην μὲ τὰ ἀμέσως προηγούμενα.

ΝΟΗΜΑ. Βεβαίως δὲ πάντες οὗτοι οἱ ἐχθροί μας θὰ πολεμήσωσι
 καθ' ἡμῶν ἂν ἡμεῖς κηρύξωμεν πόλεμον κατὰ τοῦ Φιλ. Καὶ θὰ σᾶς
 ἀναφέρω τρία παραδείγματα, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ πεισθῆτε ὅτι οὗτοι
 ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ συμπράξωσι μετὰ τοῦ Φιλίππου 1) οἱ Θη-
 βαῖοι, ὡς γνωρίζετε, συνέπραξαν κατὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον μετ' αὐ-

τοῦ καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν νίκην καὶ δόξαν αὐτοῦ ἄκοντες, διότι εἶχον ἀνάγκην νὰ ἀνακητήσωσι τὰς ἀπολεσθείσας πόλεις Ὀρχομενόν, Κορώνειαν κλπ., ὅπερ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιτύχωσι μόνον των (§ 20 καὶ 21). — 2) Ὁ Φίλιππος αὐτὸς δὲν ἐσκοτιζέτο βεβαίως πολὺ διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ καταληφθείσας πόλεις Ὀρχομενόν κλπ., τὰς ὁποίας κακῶς τινες ἐνόμισαν ὅτι ἠθέλε τάχα νὰ κρατήσῃ δι' ἑαυτὸν καὶ ὅτι δῆθεν ἠναγκάσθη νὰ τὰς ἀποδώσῃ, ἀλλ' ἠθέλε κυρίως νὰ καταλάβῃ τὰς κλειδας τῆς Ἑλλάδος, νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ ἀναμειχθῇ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῆς ἐκ φιλοδοξίας καὶ ἰδιοτελείας κινούμενος καὶ ἰδίως νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν διαίκνησιν τῶν Πυθικῶν ἀγώνων (§ 22), καὶ 3) οἱ Θεσσαλοὶ ἐπεδίωξαν νὰ ἀποκτήσωσι τὰ δύο σπουδαῖα προσόντα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Ἀμφικτ. συνέδριον καὶ τῆς διοικήσεως τῶν Δελφικῶν ὑποθέσεων καὶ χάριν τούτου καὶ μόνον συνέπραξαν μετὰ τοῦ Φιλ. κατὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον.

Ὅστε λοιπὸν ἕνεκα τοῦ ἰδίου συμφέροντος ἕκαστος τούτων ἔπραξε πράγματα τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν ἐπεθύμει, τὰ ὁποῖα ὅμως ἀπέβησαν εἰς βῆρος ἡμῶν. Τοῦτ' αὐτὸ θὰ γίνῃ βεβαίως καὶ τώρα, διότι πρόκειται περὶ περιπτώσεως τῆς αὐτῆς φύσεως, καὶ διὰ τοῦτο σᾶς συνέστησα νὰ προσέξετε εἰς τοῦτο καὶ νὰ μὴ δώσετε ἀφορμὴν πολέμου πρὸς τὸν Φίλ. ἀλλὰ νὰ ἀφήσετε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ Φιλοκράτειος εἰρήνη, διότι αὐτὸ εἶναι σήμερον τὸ συμφέρον μας (§ 23). Πρὸβλ. καὶ § 15, 16 καὶ 17.

Σημ. Ἐνταῦθα τελευτᾷ ἡ διήγησις ἢ πρότασις τοῦ λόγου, ἐν ἣ ὁ ῥήτωρ ἐξετάζει συντόμως τὸ δύσκολον θέμα του προτείνει 1) νὰ μὴ διαλυθῇ ἤδη ἡ Φιλοκράτειος εἰρήνη, διότι δὲν συμφέρει τοῦτο ἐν τῷ παρόντι καὶ 2) νὰ προσέξωσιν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μὴ δώσωσιν ἤδη ἀφορμὴν τινα κοινοῦ Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου καθ' ἑαυτῶν, διότι τότε πάντες οἱ ἐχθροὶ των θὰ στραφῶσι κατ' αὐτῶν συμπτέρτιοντες μετὰ τοῦ Φ., ὅπερ καὶ ἀποδεικνύει λογικὸν διὰ τριῶν παραδειγμάτων, τῆς συμπεριφορᾶς τῶν Θηβαίων, τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν Θεσσαλῶν. Ἡ διήγησις τοῦ λόγου τούτου εἶναι σύντομος, ἀλλ' ἢ ἀπόδειξις ἐνταῦθα εἶναι σαφῆς, ἀπαθῆς καὶ ἱκανῶς πειστικῆ.

§ 24 καὶ 25. Οἱ Ἀθηναῖοι πρέπει νὰ δείξωσι σύνεσιν
καὶ ἀξιοπρέπειαν εἰς τὰς ἀποφάσεις των.

Τὰ κελεύόμενα ἔνν. ὑπὸ τοῦ Φίλ. = τὰς διαταγὰς τοῦ Φίλ. προτάσσει τὸ ἀντικείμενον ἵνα ἐξάρῃ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο μεταχειρίζεται καὶ ἐνεστώτα σημαίνοντα ἐπανάληψιν τῆς πράξεως. Ἡ δὲ ἐρώτησις ἀποτελεῖ σχῆμα ὑποφορᾶς εἰς ἣν ἀπαντᾷ λίαν διπλωματικῶς, διότι χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ ὄχι δηλοῖ σαφῶς ὅτι πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ παραδεχθῶσιν οἱ Ἀθην. ὅτι δὲν συμφέρει νὰ διαλύσωσι τὴν εἰρήνην· καὶ τοῦτο διότι οἱ ἐναντίοι βέβρωγισμένοι ἐκραύγαζον ὅτι οἱ Ἀθ. πρέπει καὶ μὲ κίνδυνον ἐκρήξεως νέου πολέμου νὰ μὴ ἀναγνωρίσωσι τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἀμφικτιόνων (ὅπως ὁ Φίλ. ἔχη δικαίωμα ψήφου ἐν τῷ συνεδρίῳ). Τὸ δύσκολον τῆς θέσεως τοῦ ῥήτορος, ἀναλαμβάνοντος μεγάλην εὐθύνην διὰ τῆς προτάσεώς του, φαίνεται καὶ ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ὑποφορᾶς. — **καί**· ἐπιδοτικός. — **ταῦτα**· δηλ. τὸ ποιεῖν τὰ κελεύόμενα· ἔπρεπε νὰ εἴπῃ τοῦτο διότι πρόκειται περὶ μιᾶς πράξεως, ἀλλ' ὁ πληθυντ. σημαίνει ὅλον τὸ πλάτος τῆς μιᾶς ἀπλῆς ἐννοίας. — **πολλοῦ γε καὶ δέω**· Δημοσθένειος τύπος ἀπαντήσεως ἀρνητικῆς εἰς πλαστὰς ἐρωτήσεις = οὐ μόνον συμβουλεύω τὸ ὄχι ἀλλὰ καὶ εἶμαι πολὺ μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ συμβουλεύσω τοῦτο. Συχνότερον ἢ φράσις φέρεται ἀπροσώπως πολλοῦ γε καὶ δεῖ. — **ἀλλ' ὡς**· τὸ ὡς ἀναφορικόν. — **τοῦτο**· ἐπαναλαμβάνει μετ' ἐμφάσεως τὸ ὡς οὔτε πράξομεν. = τῆσδε διαγωγὴν συμβουλεύω νὰ τηρήσωμεν (τοῦτο πράξομεν) ἢ ὁποῖα οὐδεμίαν ταπεινώσιν ἐπισύρει εἰς ἡμᾶς καὶ δὲν ἄγει καὶ εἰς πόλεμον. — **πρὸς δέ**· ἡ σειρὰ εἶναι: πρὸς τοὺς οἰομένους δεῖν ὑπομεῖναι ὅτι οὐν βούλομαι λογίσασθαι ἐκεῖνα· διὰ δε τοῦ ἐκεῖνα ἐννοεῖ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα ἡμεῖς Θηβ. κλπ. — **ἡμεῖς Θηβαίους**· ἀσυνδέτως, διότι εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ ἐκεῖνα. — **εἴ τις ἔρροιτο**· ἀντικείμεν. τούτου εἶναι τὸ διατὶ (ἐῶμεν Θηβαίους ἔχειν Ὀρ.), τὸ δὲ φαῖμεν ἂν εἶναι ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ, ἔχον ἀντικείμενον τὸ ἐννοούμενον ἐῶμεν Θηβ. ἔχειν Ὀρ., ὃ προσδιορίζει ἢ τελ. πρότασις ἵνα μὴ πολεμῶμεν. Ὁ ῥήτωρ σκοπίμως ἀνέβαλε νὰ ζητήσῃ εἰς τὸ τέλος παρὰ τῶν Ἀθη-

ναίων νὰ ὑπομείνωσι τὴν μικρὰν ταύτην ἀδικίαν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν μεγάλων κακῶν τοῦ πολέμου, διότι οὕτω συνέφερε διὰ τὴν ψυχολογικὴν διάθεσιν τῶν ἀκροατῶν του. — § 25 **καὶ Φιλ.** ὅπως ἀφίνομεν τοὺς Θηβαίους νὰ ἔχωσι τὸν Ὄρ οὕτω καὶ εἰς τὸν Φ. τώρα... δὴλ. διὰ τοῦ καὶ προστίθεται τὸ ἕτερον μέρος τῆς παραβολικῆς προτάσεως. — **κατὰ συνθήκας** σημαίνει τὴν συμφωνίαν καὶ ἀναφέρεται μόνον εἰς τὸ παρακεχωρήκαμεν, ὅπερ συντάσσεται δοτ. (Φιλ.) καὶ γενικῇ (Ἀμφιπόλεως). ἔννοεῖ δὲ συνθήκας τὰς πρὸς τὸν Φ. γενομένας διὰ τῆς Φιλοκρατείου εἰρήνης. — **Καρδιανούς**· ἡ Καρδία ἦν πρωτεύουσα τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Μέλανος κόλπου. — **τετάχθαι**· ἐκ τοῦ.. ἔωμεν = νὰ εἶναι ἔξω, νὰ ἔχωσιν ἐξαιρετικὴν θέσιν. — **τὸν Κᾶρα**· ἔνν. ἔωμεν. Ὁ ἐνικὸς ἀριθμὸς ἐθνικῶν ὀνομάτων μετὰ τοῦ ἄρθρου σημαίνει ἢ τὸ Ἔθνος ὀλόκληρον περιληπτικῶς ἢ τὸν ἄρχοντα τοῦ Ἔθνους, ὡς ἐνταῦθα, ἔνθα ἔννοεῖ τὸν Ἰδριέα, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Μανσώλου, ὅστις βασιλεύσας μετὰ τὴν Ἀρτεμισίαν τὸ 350 ἐν Καρία προσέβαλε τὰς ἐνταῦθα ὀνομαζομένας νήσους προσπαθήσας νὰ καταλάβῃ αὐτάς. — **Χλον, Κῶν, Ῥόδον**· αὗται αἱ πόλεις ἀφέθησαν ἐλεύθεραι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον (357—354). — **καὶ Βυζαντίους**· ἔνν. ἔωμεν. **κατάγω** (τὴν ναῦν) = ἄγω τὴν ναῦν εἰς τὸν λιμένα· κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν διὰ τῆς βίας ἀγόντων τὰ ξένα πλοῖα εἰς τὸν λιμένα καὶ συλόντων αὐτά, τὸ δὲ **κατάγομαι** = ἔρχομαι εἰς τὸν λιμένα ἢ ὄρμον, τοῦναντίον δὲ ἀνάγομαι. Οἱ Βυζάντιοι ἐπωφελοῦμενοι τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον ὀχυρᾶς θέσεώς των κατήγον καὶ ἐλαφραγάγουν τὰ ἐκ τοῦ πόντου πλέοντα Ἀθηναϊκὰ σιταγωγὰ πλοῖα, ὅπερ ἦτο προσβλητικὸν καὶ ἐπιζήμιον διὰ τοὺς θαλασσοκράτορας Ἀθηναίους, διεξάγοντας μέγα ἐμπόριον σίτου ἐν τῷ Εὐξείνῳ. Προβλ. τὴν σημασίαν τῶν στενῶν τῶν Δαρδανελλίων σήμερον. — **δῆλον ὅτι**· ἐπιρρηματικῶς. — **νομίζοντες**· αἰτιολογ. μετοχή. — **ἢ τὸ προσκροῦειν**· β' ὄρος τῆς συγκρίσεως· τὸ κανονικὸν εἶναι· νομίζοντες εἶναι αἰτίαν πλειόνων ἀγαθῶν τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν μᾶλλον ἢ τὸ προσκροῦειν... — **Οὐκοῦν**... ἐντεῦθεν ἄρχεται τὸ συμπέρασμα τῆς γνώμης τοῦ ῥήτορος (ἐνθυμητικὸς συλλογισμὸς)· ἐν τῷ οὐκοῦν ἐπικρατεῖ ἡ ἔννοια τοῦ οὐν, ἐν δὲ τῷ οὐκοῦν ἡ ἔννοιά τοῦ οὐκ. — **κομιδῆ**· δοτικο-

φρανὲς ἐπίρ. ἐπιτεῖνον τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπιθέτου σκέτλιον (σχε—
 ἔχω ὁ ὑποφέρων, ὑπομένων τι, ὁ ἰσχυρογνώμων, ὁ στενοκέφαλος). —
πρὸς ἐκάστους: σημαίνει ἀναφορὰν, ὁ πληθυντικὸς λέγεται ἐπὶ λαῶν,
 τὸ δὲ καθ' ἕνα εἶναι μερικώτερος προσδιορισμὸς αὐτοῦ. — **οὕτω**
 δηλ. καθ' ὃν τρόπον περιέγραψα ἀνωτέρω. Τὸ δὲ προσενηνεγμέ-
 νους χρόν. μετοχή. — **περὶ τῶν οἰκείων**: ἐμπρόθ. προσδιορισμὸς
 τοῦ προσενηνεγμένου σημαίνων ἀναφορὰν, νοεῖται δὲ ὁ Ὠ-
 ρωπὸς καὶ ἡ Ἀμφίπολις. — **ἀναγκαιοτάτων**: δηλ. τῶν ἀπολύτως
 ἀναγκαιῶν πρὸς τὸ ζῆν· ἐννοεῖ δὲ τὸν σῖτον καὶ λοιπὰ ἐκ Πόντου τρῶ-
 φιμα, ἅτινα ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ληστρικὰς ἐπιδρομὰς καὶ πει-
 ρατείας τῶν Βυζαντιῶν. — **πρὸς πάντας**: σύνδεσον τῶ πολεμῆσαι
 πολεμῶ πρὸς τινὰ καὶ πολεμῶ τινι. — **περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς**
 τολημῆρα παραποίησις τῆς δημῶδους παροιμίας μάχεσθαι περὶ
 ὄνου σκιᾶς, ἢτοι περὶ ἀσημάντων πραγμάτων· ἀποκαλεῖ δὲ ὄνου
 σκιάν ὁ ῥήτωρ τὸ νὰ παρακαθήσῃ ὁ Φ. ἐν τῷ Ἀμφικτ. συνεδρίῳ
 καὶ νὰ διαθέτῃ αὐτὸς τὰ Πύθια κλπ. ὅπερ ἐν τῷ παρόντι ἦτο σχεδὸν
 ἀδιάφορον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, εὐρισκομένους εἰς δεινὴν θέσιν·
 τοῦτο θὰ εἶχε σημασίαν μόνον διὰ τὸ μέλλον, ὅτε θὰ ἐξήρχοντο οὗ-
 τοι τῆς δεινῆς τοῦ παρόντος θέσεως. — **πολεμῆσαι** = ἀρχίσαι πόλε-
 μον. Σκοπίμως ἐθῆκεν ἐν τέλει τοῦ (ἐνθυμητικοῦ) συλλογισμοῦ του
 ὁ ῥήτωρ τὴν λέξιν ταύτην ἵνα ἐξάρῃ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς καὶ ἐμποι-
 ῆσῃ ἐντύπωσιν τοῖς ἀκροαταῖς, διότι ἐπ' αὐτῆς πίπτει ὅλον τὸ βάρος
 τοῦ σφοδροῦ τούτου ἐνθυμήματος. Ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην ἔννοιαν καὶ
 κατὰ τὰς τῶν λέξεων τεχνήντως μετεχειρίσθη ὁ Δημοσθ. ἐν τέλει
 τοῦ λόγου, κατὰ τὴν συνήθειάν του, ὥστε ἐκάστη λέξις τοῦ τελευ-
 ταίου κώλου ἐγγλείει τὸ πάθος τοῦ ἐπαπειλοῦντος κινδύνου. Τὸ τέ-
 λος τοῦτο τοῦ λόγου τούτου εἶναι ὄντως Δημοσθενείου δυνάμεως με-
 γίστης, ὅσον οὐδενὸς σχεδὸν ἄλλου λόγου.

ΝΟΗΜΑ. Μὴ νομίζετε, Κύριοι Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐκ φόβου σᾶς
 προτείνω ἔξευτελιστικὸν τι· σᾶς προτείνω μόνον νὰ δείξετε πολιτικὴν
 σύνεσιν καὶ νὰ φερθῆτε οὕτως ὥστε οὔτε ταπεινώσιν νὰ πάθητε καὶ
 τὸν πόλεμον νὰ ἀποφύγητε, ὁποῖαν πολιτικὴν σύνεσιν ἐδείξατε μέχρι
 τοῦδε προτιμήσαντες τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ καὶ ἀφήσαντες μέχρις
 εὐθετωτέρου καιροῦ τὸν Ὠρωπὸν καὶ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τοὺς Βυζαν-

τίους νὰ μᾶς ληστεύωσι κλπ. Θὰ εἶναι λοιπὸν μεγάλη ἀνοησία μας ἀφ' οὗ παρεβλέψαμεν μέχρι τοῦδε χάριν τῆς εἰρήνης τόσα σπουδαῖα συμφέροντα νὰ ἀρχίσωμεν τώρα εἰς τὴν ἐπικίνδυνον αὐτὴν δι' ἡμᾶς περίστασιν πόλεμον μὲ ὅλους αὐτοὺς (Ἀμφικτιονικόν) διὰ μηδαμινὰ πράγματα διὰ τὴν ἀνάμειξιν τοῦ Φιλίππου εἰς τὰ Δελφικά.

Σημ. Ἐν τῷ ἐπιλόγῳ (§ 24 καὶ 25) ὁ ῥήτωρ τεχνηέντως καὶ διπλωματικῶς διὰ τῆς ὑποφορᾶς καταπλήσσει τοὺς Ἀθηναίους καὶ κατέρχεται τοῦ βήματος εὐνοούμενος ὑπ' αὐτῶν ἂν καὶ προέτεινεν αὐτοῖς ἀπροσδόκητα πράγματα.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΩΝ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

○

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

§ 1 καὶ 2. Βλέπω μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ἡ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων παρέχει μεγάλην δυσκολίαν καὶ ταραχήν, ὄχι μόνον διότι πολλὰ ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων εἶναι ἤδη ἐγκαταλελειμμένα εἰς τὴν τύχην των καὶ οὐδόλως εἶναι ὠφέλιμον νὰ ὁμιλῇ τις πλέον περὶ αὐτῶν μετ' ἐλπίδων, ἀλλὰ προκειμένου καὶ περὶ τῶν ὑπολειπομένων πραγμάτων δὲν συμφωνεῖτε πάντες ὡς πρὸς τὸ συμφέρον σας οὔτε καὶ εἰς ἓν ἀκόμη πρᾶγμα, ἀλλ' ἄλλοι μὲν φρονοῦσιν οὕτω, ἄλλοι δὲ ἄλλως. § 2 Ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ νὰ σκέπτεται τις ἐν γένει περὶ τοιούτων ζητημάτων εἶναι φύσει δύσκολον καὶ χαλεπὸν, πολὺ ἀκόμη δυσκολώτερον κατεστήσατε αὐτὸ σεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι διότι πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι συνήθως μεταχειρίζονται τὴν σκέψιν πρὸ τῶν πραγμάτων, σεῖς δὲ μεταχειρίσεσθε αὐτὴν μετὰ τὰ πράγματα. Ἔνεκα δὲ τούτου συμβαίνει ὥστε καθ' ὅλον τὸν χρόνον, τὸν ὁποῖον ἐγὼ γνωρίζω, ὁ μὲν ἐξελέγχων τὰ σφάλματά σας, εἰς τὰ ὁποῖα ἠθέλετε περιπέσει, νὰ εὐδοκιμῇ παρ' ὑμῖν καὶ νὰ φαίνεται ὅτι ὁμιλεῖ ὀρθῶς, τὰ δὲ πράγματα ἐν γένει καὶ τὰ ζητήματα, περὶ τῶν ὁποίων τώρα σκέπτεσθε, νὰ διαφεύγωσιν ἐκ τῶν χειρῶν σας καὶ νὰ χάωνται.

§ 3. Ἄλλα καὶ μόλα ταῦτα ἂν καὶ ταῦτα ἔχουσιν οὕτω ὅμως νομίζω καὶ ἐπειδὴ ἔχω πείσει τὸν ἑαυτὸν μου ἐσηκώθην καὶ ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα νὰ ὁμιλήσω, ὅτι ἂν θελήσητε νὰ μὲ ἀκούητε ἄνευ θυροῦβου καὶ φιλονικίας, ὅπως ἀρμόζει εἰς ἀνθρώπους σκεπτομένους ὑπὲρ τῆς πόλεως των, θὰ δυνηθῶ καὶ νὰ ὁμιλῶ καὶ νὰ συμβουλεύω ἐκείνα τὰ μέσα, δι' ὧν καὶ τὰ παρόντα κακῶς ἔχοντα πράγματα δύνανται νὰ βελτιωθῶσι καὶ τὰ πρότερον εἰς τὴν τύχην των ἐγκαταλειμμένα δύνανται νὰ ἀνακτηθῶσιν.

§ 4. Ἐν τῷ δὲ γνωρίζω ἀκριβῶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι τὸ νὰ ὁμιλῇ τις περὶ ὅσων καὶ ἄλλοτε ὁ ἴδιος ὁμίλησε καὶ νὰ περιαιτολογῇ εἶναι παρ' ὑμῖν ἀείποτε ἐν ἑξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα πολὺ ὠφελούσι τοὺς τολμώντας γὰρ πράττωσι τοῦτο, ὅμως τόσον φορτικὸν καὶ ἀηδὲς θεωρῶ τοῦτο ὥστε ἂν καὶ βλέπω ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον ἐν τούτοις διαστάζω νὰ τὸ πράξω. Νομίζω δὲ ὅτι σεῖς θέλετε κρίνει καλύτερον περὶ ὅσων θὰ ὁμιλήσω τώρα εἰάν ἐπαναφέρητε εἰς τὴν μνήμην σας ὀλίγα τινὰ ἑξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα πρότερον κάποτε ἐλέχθησαν ὑπ' ἐμοῦ.

§ 5. Ἐγὼ δηλαδή, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν, ὅτε τινὲς προσεπάθουν νὰ σᾶς πείθωσιν ἐπειδὴ τὰ ἐν Εὐβοίᾳ πράγματα ἦσαν τεταραγμένα νὰ ὑποστηρίξητε διὰ βοήθειας τὸν Πλούταρχον καὶ νὰ ἀναλάβητε πόλεμον ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν, πρῶτος καὶ μόνος ἐγὼ ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα ἔφερα ἀντιρρήσεις εἰς τοῦτο καὶ ἐκινδύνευσα σχεδὸν νὰ καταξεσχισθῶ ὑπ' ἐκείνων οἵτινες ἔνεκα εὐτελῶν ἐκ δωροδοκίας ἀπολαβῶν ἔπεισαν ὑμᾶς νὰ περιπίπτητε εἰς πολλὰ καὶ μεγάλα σφάλματα· καὶ ἔπειτα ἀφ' οὗ παρῆλθεν ὀλίγος χρόνος, ἐκτὸς ὅτι ἐμείνατε κατησχυμμένοι καὶ ἐπάθετε παθήματα τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρχόντων ἀνθρώπων ἔχει πάθει ποτὲ ἕως τώρα ὑπ' ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἐβοήθησεν, ἐνοήσατε καλῶς ὅλοι σεῖς καὶ τὴν κακίαν ἐκείνων, οἵτινες σᾶς ἔπεισαν τότε νὰ πράξητε ταῦτα, καὶ τὴν εἰλικρίνειαν ἐμοῦ, ὅστις σᾶς συνεβούλευσα τὰ ὠφελιμώτατα.

§ 6. Δεύτερον δέ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτε ἀντελήφθην ὅτι ὁ ἐν τῷ θεάτρῳ ὑποκριτῆς Νεοπτόλεμος ἐπὶ προφάσει μὲν ἑξασκῆσεως τῆς τέχνης του κατάρθωνε νὰ λαμβάνῃ ἄδειαν ἀποδημίας, πρου-

ξένει δὲ οὕτω τὰ μέγιστα κακὰ εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰς ἐνταῦθα ἐνεργείας ὑμῶν διηύθυνε καὶ διεξῆγεν ἐν γένει ὡς ἄλλος πρύτανις πρὸς ὄφελος τοῦ Φιλίππου, ἀναβὰς εἰς τὸ βῆμα ὠμίλησα πρὸς ὑμᾶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου δεόντως περὶ τούτων, χωρὶς νὰ ἔχω οὐδεμίαν κατ' ἐκείνου ἀτομικὴν ἔχθραν οὔτε σκοπὸν συκοφαντίας, ὅπως τοῦτο ἐγένετο δῆλον ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων.

§ 7. Καὶ δὲν θὰ μεμφθῶ πλέον ὡς πρὸς ταῦτα τοὺς ῥήτορας τοὺς συνηγοροῦντας τότε ὑπὲρ τοῦ Νεοπτολέμου, (διότι οὔτε εἰς τοιοῦτος ὑπῆρχεν), ἀλλὰ σᾶς τοὺς ἰδίους, τὸν λαόν· διότι ἂν ὑποτεθῆ ὅτι ἦσθε τότε θσαταὶ τραγωδῶν ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ· καὶ δὲν ἦτο ὁ λόγος περὶ σωτηρίας τῶν κοινῶν τῆς πόλεως συμφερόντων, δὲν ἠθέλετε ἀκούσει οὔτε ἐκείνον τόσον εὐχαρίστως· οὔτε ἐμὲ τόσον δυσαρέστως.

§ 8. Καὶ ὅμως τοῦτο τοῦλάχιστον νομίζω ὅτι ἐνοήσατε τώρα πάντες ὑμεῖς, ὅτι δηλ. ὁ Νεοπτόλεμος τότε τὸ εἰς τὴν χώραν τῶν πολεμίων ταξειδιὸν τοῦ ἔκαμεν ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ἀφ' οὗ φέρῃ ἐκεῖθεν ἐνταῦθα τὰ ἐκεῖ ὀφειλόμενα αὐτῷ χρήματα, ὡς ἔλεγε, νὰ δαπανᾷ αὐτὰ εἰς τὰς τῆς πόλεως λειτουργίας· ταύτην λοιπὸν τὴν πρόφασιν πλειστάκις μεταχειρισθεῖς, ὅτι δηλ. εἶναι τάχα φοβερὸν πρᾶγμα εἰάν τις θεωρῆ ὡς ἐγκληματίας τοὺς ἐκεῖθεν μεταφέροντας ἐνταῦθα τὰς περιουσίας των, μόλις ἔλαβεν ἄδειαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Φιλ. εἰρήνης, μεταβαλὼν εἰς χρήματα τὴν ἀκίνητον περιουσίαν του, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐνταῦθα, μετέβη ἀμέσως πρὸς ἐκείνον φέρων αὐτὴν μεθ' ἑαυτοῦ. Τὰ δύο μὲν λοιπὸν αὐτὰ περιστατικά, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐγὼ προαῖπον, ἐπιβεβαιουσι τοὺς ἐκφωνηθέντας λόγους μου πάντας, διότι ἀπεδείχθησαν ὑπ' ἐμοῦ ὀρθῶς καὶ δικαίως τοιαῦτα ὁποῖα τῷ ὄντι ἦσαν.

§ 9 καὶ 10. Τὸ δὲ τρίτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — καὶ μόνον ἐν ἀκόμῃ αὐτὸ ἀφ' οὗ εἶπω, θὰ ὀμιλήσω ἀμέσως περὶ ἐκείνων διὰ τὰ ὁποῖα ἀνῆλθον εἰς τὸ βῆμα — ὅτε ἐπεστρέφομεν ἐκ τῆς Μακεδονίας ἡμεῖς οἱ ἀπεσταλμένοι τότε πρέσβεις παραλαβόντες παρὰ τοῦ Φιλίππου τοὺς πρὸς τήρησιν τῆς εἰρήνης ὅρκους, § 10 τότε ἐν ᾧ τινες ὑπισχοῦντο, ὅτι θὰ συνοικισθῶσιν αἱ Θεσπιαὶ καὶ αἱ Πλαταιαὶ καὶ ὅτι τοὺς μὲν Φωκεῖς θὰ σώσῃ ἐκ τοῦ πολέμου

ὁ Φίλιππος, ἂν γίνῃ κύριος τῶν πραγμάτων, τὴν δὲ πόλιν τῶν Θηβαίων θὰ διαχωρίσῃ εἰς κόμας, καὶ ὅτι ὁ Ὀρωπὸς θὰ γίνῃ ὀριστικῶς κτῆμα ἰδικόν μας καὶ ὅτι ἡ Εὐβοία θὰ ἀποδοθῇ εἰς ἡμᾶς ἀντὶ τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ ἐν ᾧ ἔδιδον καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐλπίδας, καὶ ἔλεγον φεικισμούς, δι' ὧν ἕξαπατηθέντες ὑμεῖς ληληθῶσθε ἀφήκατε τοὺς Φωκεῖς εἰς τὴν τύχην των ἐναντίον τοῦ συμφέροντός σας καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐκ ἔστι πρὸς τιμὴν σας, - ἐν ᾧ λέγω ἄλλοι ὑπισχνούντο ὑμῖν πάντα ταῦτα, ἐγὼ θὰ φανῶ ὅτι οὔτε ἕξαπάτησα ὑμᾶς εἰς οὐδὲν ἐκ τούτων, οὔτε ἔπouσα διαμαρτυρόμενος κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ προεῖπον εἰς σᾶς, ὡς γνωρίζω καλῶς ὅτι διατηρεῖτε ἐν τῇ μνήμῃ σας, τοὺς λόγους μου ἐκείνους, ὅτι αὐτὰ τὰ ὁποῖα ὑπισχνούντο ἐκείνοι οὔτε γνωρίζω οὔτε ἐλπίζω νὰ πραγματοποιηθῶσιν ἀλλὰ φρονῶ ὅτι ὁ λέγων ταῦτα φλυαρεῖ.

§ 11 καὶ 12. Ταῦτα λοιπὸν ἅπαντα, ὅσα εἶναι φανερόν ὅτι προέβλεπον ἐγὼ καλύτερον τῶν ἄλλων, δὲν θέλω νὰ ἀποδώσω, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰς οὐδεμίαν, ἔστω καὶ τὴν παραμικράν, οὔτε ἀτομικὴν μου νοημοσύνην οὔτε κομπορημοσύνην, οὐδὲ θὰ προσποιηθῶ ὅτι γνωρίζω καὶ προαισθάνομαι ταῦτα δι' οὐδεμίαν ἄλλην αἰτίαν εἰ μὴ διὰ τὰς δύο αὐτὰς αἰτίας, τὰς ὁποίας θὰ σᾶς ἐκθέσω ἀμέσως: διὰ μίαν δηλ. αἰτίαν, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ τὴν καλὴν μου τύχην, τὴν ὁποίαν ἐγὼ θεωρῶ ἀνωτέραν ὅλης ὁμοῦ τῆς ὑπαρχούσης ἀνθρωπίνης δεινότητος καὶ σοφίας, § 12 δι' ἄλλην δὲ αἰτίαν, διότι κρίνω καὶ μετρῶ τὰ πράγματα ἀφιλοκερδῶς, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐγὼ εἰς τὰς πολιτικὰς πράξεις μου καὶ τοὺς λόγους μου εἶμαι προσκεκολλημένος εἰς οὐδὲν αἰσχρὸν ἐκ δωροδοκίας ὄφελος. Ὅρθόν λοιπὸν φαίνεται εἰς ἐμὲ ὅ,τιδῆποτε τυχὸν ἐξάγεται ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, δηλ. τὸ πραγματικὸν συμφέρον. Ὅταν δὲ εἰς τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο τούτων, ὡς εἰς πλάστιγγα προσθέσης ἀργύριον, τότε τὸ ἀργύριον ἀμέσως κλίνει πρὸς τὰ κάτω καὶ παρασύρει ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος του τὸν λογισμὸν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι δυνατόν πλέον νὰ σκέπτεται ὀρθῶς οὐδὲ ἀφιλοκερδῶς περὶ οὐδενὸς ἐκεῖνος ὅστις ἔπραξε τοῦτο.

§ 13. Ἐν μὲν λοιπὸν ἐγὼ τοῦλάχιστον φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ὡς βᾶσις τῶν σκέψεών μας, πρῶτον μὲν πῶς εἴτε συμμάχους εἴτε συνεισφορὰν εἴτε ἄλλο τι θέλει τις νὰ προσπορίξῃ εἰς τὴν πόλιν, θὰ κατορθώσῃ τοῦτο χωρὶς νὰ διαλύῃ τὴν ὑφισταμένην μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Φ. εἰρήνην, οὐχὶ διότι εἶναι δῆθεν αὕτη ἀξιοθαύμαστόν τι, οὐδὲ διότι εἶναι δῆθεν ἀνταξία τῆς ὑπολήψεως ἡμῶν, ἀλλ' ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὕτη, ἦτο εὐκαιρότερον χάριν τῆς καλῆς διεξαγωγῆς τῶν πραγμάτων νὰ μὴ γίνῃ παρὰ ἀφ' οὗ ἔχει γίνεαι νὰ διαλυθῇ ἡδη ἕξ αἰτίας ἡμῶν· διότι πολλὰ ἔχομεν ἀπολέσει δι' αὐτὴν τὰ ὅποια, ἐὰν ὑπῆρχον εἰς ἡμᾶς τότε θὰ ἐπολεμοῦμεν ἀσφαλέστερον καὶ εὐκολώτερον ἢ τώρα.

§ 14. Δεύτερον δὲ λέγω ὅτι πρέπει νὰ προσέχωμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πῶς δὲν θὰ φέρομεν διὰ τοῦ τρόπου μας τοὺς ἐν Δελφοῖς συνελθόντας αὐτοὺς ἀνθρώπους καὶ κοιπάζοντας νῦν ὅτι εἶναι τάχα Ἀμφικτιόνες εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ δὲν θὰ παρᾶσχωμεν εἰς αὐτοὺς πρόφασιν κοινού καθ' ἡμῶν Ἀμφικτιονικοῦ πολέμου.

§ 15. Ἐγὼ δηλαδὴ ἐὰν συνέβαινε νὰ γίνῃ πόλεμος πάλιν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Φ. διὰ τὴν Ἀμφίπολιν ἢ δι' ἄλλην τινὰ τοιαύτην ἰδιαιτέραν μεταξὺ μας ἀφορμὴν, τῆς ὁποίας νὰ μὴ μετέχωσιν οἱ Θεσσαλοί, μηδὲ οἱ Ἀργεῖοι μηδὲ οἱ Θηβαῖοι, φρονῶ ὅτι οὐδεὶς τούτων ἤθελε πολεμήσει καθ' ἡμῶν καὶ ὅτι ἐλάχιστα πάντων ἤθελον πράξει τοῦτο οἱ Θηβαῖοι (καὶ παρακαλῶ νὰ μὴ θορυβήσῃ κανεὶς πρὶν μὲ ἀκούσῃ μέχρι τέλους), ὅχι διότι δὲν θὰ ἐπεθύμουν ἴσως νὰ προσφέρωσιν ἐκδουλεύσεις πρὸς τὸν Φίλιππον, ἀλλὰ διότι γνωρίζουσι πολὺ καλῶς, ἂν καὶ ἰσχυρίζονται τινες περὶ αὐτῶν ὅτι εἶναι πολὺ ἀναίσθητοι, ὅτι ἂν θὰ γίνῃ ὁ πόλεμος καθ' ἡμῶν συμμετεχόντων καὶ αὐτῶν, τὰ μὲν ἐκ τοῦ πολέμου κατὰ θὰ ἔχωσιν αὐτοὶ μόνοι, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἄλλος, παρακαθήμενος ὡς ἐφεδρος εἰς τὸν ἀγῶνα, θὰ καιροφυλακῆ νὰ ἀπολαύσῃ. Δὲν θὰ ἦτο ἄρι δυνατόν νὰ ἐξωθήσωσιν ἑαυτοὺς εἰς τοῦτο, ἂν δὲν ἦτο κοινὴ καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ αἰτία τοῦ πολέμου.

§ 16 καὶ 17. Πάλιν δὲ οὐδὲ πρὸς τοὺς Θηβαίους ἂν ἠθέλομεν πολεμήσει διὰ τὸν Ὠρωπὸν ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἰδιαιτέραν μεταξὺ μας

ἀφορμήν, φρονῶ ὅτι οὐδὲν κακὸν ἠθέλομεν πάθει· διότι νομίζω ὅτι οἱ συνήθως βοηθοῦντες ἡμᾶς καὶ ἐκείνους σύμμαχοι, εἴαν τις ἠθέλεν εἰσβάλει εἰς τὴν οἰκείαν χώραν, θὰ ἔτρεχον μὲν εἰς βοήθειαν αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν θὰ συνεξεστράτευον εἴτε μετὰ τοῦ ἑνὸς εἴτε μετὰ τοῦ ἄλλου μέρους πρὸς κατάκτησιν ἄλλης χώρας· καὶ τοῦτο διότι καὶ αἱ συμμαχίαι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐν γένει γίνονται, διὰ τὰς ὁποίας δύναται τις καὶ νὰ δεῖξη ἐνδιαφέρον καὶ τὸ ζήτημα εἶναι ἐκ φύσεως τοιοῦτον· § 17 ἕκαστος δηλ. ἐκ τῶν συμμάχων δὲν εἶναι εὐνους καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς Θηβαίους μέχρι τοῦ αὐτοῦ σημείου, ὥστε δηλ. καὶ τὴν ἀκεραιότητα ἡμῶν ἐκάτεροι νὰ διατηρῶμεν καὶ τῶν ἄλλων κύριοι νὰ εἴμεθα, ἀλλὰ τὴν μὲν ἀκεραιότητα ἐκατέρων πάντες ἠθέλον ὑποστηρίξει εὐχρίστως χάριν τῶν ἑαυτῶν συμφερόντων, τὸ νὰ ὑπερισχύσωμεν ὅμως ἢ ἡμεῖς ἢ οἱ Θηβαῖοι καὶ νὰ γίνωμεν δεσπόται αὐτῶν οὔτε εἰς ἠθέλεν ἀνεχθῆ. Τί λοιπὸν ἐπὶ τέλους θεωρῶ ὡς φοβερὸν καὶ ἀπὸ τίνος νομίζω ὅτι πρέπει νὰ προφυλαχθῶμεν; Πρέπει νὰ προφυλαχθῶμεν ἐκ τούτου: μήπως ὁ μέλλον πόλεμος λάβῃ ἀπέναντι ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων κοινήν πρόφασιν καὶ κοινήν ἀφορμήν ἐγκλημάτων.

§ 18 καὶ 19. Διότι ἂν οἱ μὲν Ἀργεῖοι καὶ Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολίται καὶ τινες τῶν λοιπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι ἔχουσι τὰ αὐτὰ μὲν τούτους φρονήματα, διατεθῶσιν ἐχθρικῶς πρὸς ἡμᾶς διὰ τὰς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους δισπραγματούσεις μας καὶ διὰ τὸ ὅτι φαινόμεθα, ὅτι ἀποδεχόμεθα τι ἐκ τῶν ἐπ' ἐκείνωνπραχθέντων, οἱ δὲ Θηβοῖοι διάκεινται μὲν, ὡς λέγουσι, καθ' ἡμῶν ἀπεχθῶς, θὰ γίνωσι δ' ἔτι θανσιμώτεροι ἐχθροὶ μας, διότι διατηροῦμεν ὡς πρόσφυγας τοὺς ἐκ τῆς χάριτος τῶν φυγόντων καὶ κατὰ πάντα τρόπον δεικνύομεν τὴν δυσμένειάν μας κατ' αὐτῶν, § 19 οἱ δὲ Θεσσαλοὶ, διότι διατηροῦμεν τοὺς φυγάδας τῶν Φωκέων, ὁ δὲ Φίλιππος, διότι ἐμποδίζομεν αὐτὸν νὰ μετάσῃ τοῦ δικαιώματος τῆς Ἀμφικτιονίας, τότε φοβοῦμαι μήπως πάντες οὗτοι, ἐν ᾧ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἐργίζεται καθ' ἡμῶν περὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων, ἀναλάβωσι καὶ κινήσωσι κοινὸν τὸν πόλεμον καθ' ἡμῶν προβαλόντες ὡς πρόφασιν τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἀμφικτιόνων, ἔπειτα δὲ προσουρηθῶσιν ἕκαστῷ νὰ πολεμήσωσιν

ἡμᾶς πέραν τοῦ συμφέροντός των, καθὼς συνέβη καὶ εἰς τοὺς Φωκεῖς κατὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον.

§ 20 καὶ 21. Γνωρίζετε βεβαίως, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, τοῦτο, ὅτι δηλ. τώρα οἱ Θηβαῖοι καὶ ὁ Φίλιππος καὶ οἱ Θεσσαλοὶ, ἐν ᾧ ἕκαστοι ἐνήργουν πάρα πολὺ σπουδαίως οὐχὶ πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὅμως ἔπραξαν τὰ αὐτὰ πάντες, π. χ. οἱ Θηβαῖοι τὸν μὲν Φίλ. δὲν ἠδύναντο νὰ καλύσωσι ἀφ' οὗ διέλθη τὰ στενὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ καταλάβῃ τὰς παρόδους τῶν Θερμοπυλῶν, οὐδὲ ἤθελον βεβαίως νὰ ἔχῃ τὴν δόξαν ἐκεῖνος δι' ὅσα εἶχον κοπιάσει αὐτοί, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἦλθε καὶ ἀνεμείχθη εἰς τὰ πράγματα τῶν Φωκέων τελευταῖος πάντων· § 21 διότι τώρα διὰ τοὺς Θηβαίους ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀνάκτησιν τῆς χώρας των ἐγένετο κέρδος τι, ὡς πρὸς δὲ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τίποτε ἀπολύτως δὲν ἐγένετο· διότι ἂν δὲν διῆρχετο ὁ Φ. τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν οὐδὲν ἐφαίνετο ὅτι θὰ εἶχον οὗτοι. Ταῦτα δὲ πάντα οἱ Θηβαῖοι δὲν ἤθελον, ἀλλ' ὑπέμειναν πάντα ταῦτα, διότι ἐπεθύμουν νὰ καταλάβωσι τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν, δὲν εἶχον ὅμως τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένην δύναμιν.

§ 22. Ὁ δὲ Φ. τολμῶσι μὲν βεβαίως ἴσως τινὲς νὰ λέγωσιν ὅτι οὐδὲ ἤθελε καὶ νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Θηβαίους τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν ἀλλ' ἠναγκάσθη. Ἐγὼ ὅμως εἰς τούτους μὲν λέγω νὰ χαίρωνται τὴν ιδέαν των ταύτην, ἐκεῖνο δὲ γνωρίζω καλῶς, ὅτι δηλ. ὁ Φίλ. ἐξ ἴσου ἐφρόντιζε καὶ περὶ τούτων ὅσον ἤθελε νὰ καταλάβῃ τὰς παρόδους τῶν Θερμοπυλῶν καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν πολεμικὴν δόξαν, τὸ νὰ φαίνεται δηλ. ὅτι ὁ πόλεμος οὗτος ἐξ αἰτίας καὶ τῆ συνεργεία αὐτοῦ ἔλαβε πέρασ καὶ νὰ διαθέσῃ ὡς ἀγωνοθέτης τὰ Πύθια ἐν ὀνόματι αὐτοῦ· καὶ ταῦτα ἦσαν τὰ ὅποια κυρίως ἐπεθύμει ὁ Φίλιππος.

§ 23. Οἱ δὲ Θεσσαλοὶ βεβαίως οὐδὲν ἐκ τούτων ἤθελον νὰ γίνῃ, οὔτε οἱ Θηβαῖοι δηλ. οὔτε ὁ Φίλ. νὰ γίνεταί μέγας (διότι πάντα ταῦτα ἐθεώρουν ἐναντίον τῶν συμφερόντων των), ἀλλ' ἐπεθύμουν ν' ἀποκτήσωσι τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον καὶ τῆς διευθύνσεως τῶν Δελφικῶν πραγμάτων, τῶν δύο δηλ. αὐτῶν πλεονεκτημάτων· ἐκ δὲ τῆς σφοδρᾶς ταύτης ἐπιθυμίας

των νὰ ἀπολαύσωσι τὰ δύο ταῦτα πλεονεκτήματα συνέπραξαν μετὰ τοῦ Φ. πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Ἐνεκεν λοιπὸν τῶν ἰδίων συμφερόντων θὰ εὗρητε ὅτι ἕκαστος παρεκινήθη νὰ πράξῃ πολλὰ ἔξ ὧν οὐδὲν ἐπεθύμει νὰ πράξῃ. Καὶ λοιπὸν ἀφ' οὗ τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶναι τοιοῦτον ἡμεῖς πρέπει νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπ' αὐτό.

§ 24. Τὰς διαταγὰς ἄρα ἄλλων πρέπει νὰ ἐκτελῶμεν ἡμεῖς φοβούμενοι ταῦτα; καὶ σὺ ταῦτα προτείνεις; Κάθε ἄλλο. Ἄλλὰ πῶς οὔτε θὰ πράξωμεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτε πόλεμος θὰ γίνῃ, ἀλλὰ θὰ φανῶμεν εἰς ὅλους ὅτι ἔχομεν πολιτικὸν νοῦν καὶ ὅτι μεταχειριζόμεθα τὰ δίκαια, τοῦτο νομίζω ὅτι πρέπει νὰ πράττωμεν. Ὡς πρὸς ἐκείνους δὲ οἵτινες μετὰ θράσους φαντάζονται ὅτι πρέπει νὰ ὑπομένωμεν ὅ,τι δῆποτε καὶ δὲν προβλέπουσι τὸν πόλεμον, τὰ ἔξης ἐπιθυμῶ νὰ ἀναλογισθῶσιν οὗτοι· ἡμεῖς δηλαδὴ ἀφίνομεν τοὺς Θηβαίους νὰ κατέχωσι τὸν Ὀρωπὸν μας· καὶ ἂν τις ἠθέλεν ἐρωτήσῃ ἐξορκίσας ἡμᾶς νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, διατί πράττομεν τοῦτο; ἠθέλομεν ἀποκριθῆ ὅτι πράττομεν τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ πολέμου.

§ 25. Οὕτω καὶ πρὸς τὸν Φίλ. ἔχομεν παραχωρήσει τώρα τὴν Ἀμφίπολιν, κατὰ τὰς συνθήκας, καὶ τοὺς Καρδιανούς ἀφίνομεν νὰ ἔχωσιν ἐξαιρετικὴν θέσιν ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου κατοίκους, καὶ τὸν βασιλέα τῆς Καρίας ἀφίνομεν νὰ καταλαμβάνῃ τὰς νήσους, δηλ. τὴν Χίον, τὴν Κῶν καὶ τὴν Ῥόδον, καὶ τοὺς Βυζαντίους ἀφίνομεν νὰ συλλαμβάνωσι καὶ ληστεύωσι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖά μας, διότι νομίζομεν δηλαδὴ ὅτι περισσοτέρων ἀγαθῶν αἰτία γίνεται ἢ ἐκ τῆς εἰρήνης προσεχομένη ἡσυχία παρὰ τὸ νὰ προσκρούωμεν πρὸς ἐκείνους καὶ νὰ φιλονικῶμεν περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων. Ἀνόητον λοιπὸν καὶ καθ' ὀλοκληρίαν παράλογον εἶναι ἀφ' οὗ πρὸς ἓνα ἕκαστον ἐκ τούτων χωριστὰ (ἔχομεν προσενηχθῆ) ἐφέρθημεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προκειμένου περὶ τῶν οἰκείων καὶ μάλιστα τῶν ἀναγκαιοτάτων πραγμάτων, τώρα νὰ βρῆσωμεν πόλεμον πρὸς πάντας αὐτοὺς προκειμένου περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σιῆς.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ